

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om verkställighet av böter och till lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om verkställighet av böter och tio andra lagar ändras.

I propositionen föreslås det att de bestämmelser om bestämmande av förvandlingsstraff för böter och om verkställighet av förverkandepåföljder som finns i lagen om verkställighet av böter revideras. Syftet är att förtydliga regleringen och förbättra myndigheternas förutsättningar att sköta verkställighetsuppdrag.

Dessutom ändras bestämmelserna om beviljande av betalningstid så att beviljandet av betalningstid bättre än i nuläget kan ske elektroniskt. Detta underlättar ansökan om betalningstid med tanke på såväl Rättsregistercentralen som den betalningsskyldige.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft i huvudsak 2028. Vissa bestämmelser om verkställighet av förverkandepåföljder träder dock i kraft redan hösten 2026.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	5
1 Bakgrund och beredning.....	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Beredning.....	5
2 Nuläge och bedömning av nuläget	6
2.1 Uppgifter om de påföljder som Rättsregistercentralen verkställer	6
2.2 Myndigheter som svarar för verkställigheten av påföljder.....	8
2.3 Indrivning av penningfordringar.....	10
2.3.1 Beviljande av betalningstid samt ändringssökande	10
2.3.2 Andra frågor som gäller verkställighet av fordringar	11
2.4 Bestämmande av förvandlingsstraff för böter	12
2.4.1 Nuläge.....	12
2.4.2 Bedömning av nuläget	16
2.5 Verktällighet av förverkandepåföljder	17
2.5.1 Uppgiftsfördelningen mellan myndigheterna	17
2.5.2 Verktällbarhet i brådslande fall	20
2.5.3 Bestämmelser om förfarandet.....	20
3 Målsättning.....	25
4 De viktigaste förslagen och deras konsekvenser	26
4.1 De viktigaste förslagen	26
4.1.1 Myndigheter som svarar för verkställigheten av påföljder.....	26
4.1.2 Indrivning av penningfordringar.....	27
4.1.2.1 Beviljande av betalningstid.....	27
4.1.2.2 Andra frågor som gäller verkställighet av fordringar	29
4.1.3 Förvandlingsstraff för böter	29
4.1.4 Verktällighet av förverkandepåföljder	32
4.1.4.1 Uppgiftsfördelningen mellan myndigheterna	32
4.1.4.2 Verktällbarhet i brådslande fall	34
4.1.4.3 Bestämmelser om förfarandet.....	34
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	36
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser.....	36
4.2.1.1 Informationssystemkostnader	36
4.2.1.2 Konsekvenser för myndigheternas anslag	37
4.2.1.3 Konsekvenser för bötesinkomsterna.....	38
4.2.2 Konsekvenser för tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.....	38
4.2.3 Konsekvenser för myndigheter.....	38
4.2.3.1 Allmänt	38
4.2.3.2 Rättsregistercentralen	38
4.2.3.3 Utsökningsverket	39
4.2.3.4 Domstolarna och åklagarna	39
4.2.3.5 Polisen och andra förundersökningsmyndigheter.....	40
4.2.3.6 Brottspåföljdsmyndigheten.....	40

4.2.4 Konsekvenser för informationshanteringen.....	40
4.2.5 Konsekvenser för dataskyddet.....	41
4.2.6 Konsekvenser för brottsligheten	41
5 Alternativa handlingsvägar.....	41
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	41
5.1.1 Allmänt	41
5.1.2 Främjande av betalning av böter.....	41
5.1.3 Slopande av ett separat förfarande för bestämmande av förvandlingsstraff.....	42
5.1.4 Åklagarens roll i förvandlingsstraffförfarandet och användning av skriftligt förfarande.....	43
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet	43
5.2.1 Sverige	43
5.2.2 Norge	44
5.2.3 Danmark	45
5.2.4 Tyskland	46
6 Remissvar	46
6.1 Allmänt	46
6.2 Myndigheter som svarar för verkställigheten	46
6.3 Bestämmande av förvandlingsstraff för böter	47
6.4 Verktällighet av förverkandepåföljder	47
7 Specialmotivering.....	50
7.1 Lagen om verkställighet av böter	50
7.2 Strafflagen.....	71
7.3 Utsökningsbalken	73
7.4 Tullagen	73
7.5 Lagen om brottsbekämpning inom Tullen.....	73
7.6 Lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror	74
7.7 Lagen om inteckning i bil	74
7.8 Fartygsregisterlagen.....	74
7.9 Lagen om ett bostadsdatasystem	74
7.10 Lagen om transportservice.....	74
7.11 Lagen om domstolars skyldighet att informera om vissa avgöranden	74
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	75
9 Ikraftträdande	75
10 Verktällighet och uppföljning	75
11 Samband med andra propositioner	76
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	76
12.1 Precisering av bestämmelserna om förfarande och om sökande av ändring i fråga om verkställighet	76
12.2 Skydd för hemfriden samt personlig integritet vid verkställigheten av förverkandepåföljder.....	76
LAGFÖRSLAG.....	79
1. Lag om ändring av lagen om verkställighet av böter	79
2. Lag om ändring av strafflagen	90
3. Lag om ändring av 4 kap. 8 § i utsökningsbalken	93
4. Lag om ändring av 80 § i tullagen	94

5. Lag om ändring av 2 kap. 11 § i lagen om brottsbekämpning inom Tullen.....	95
6. Lag om ändring av 13 § i lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror	96
7. Lag om ändring av 15 § i lagen om inteckning i bil.....	97
8. Lag om ändring av 9 § i fartygsregisterlagen	98
9. Lag om ändring av 7 § i lagen om ett bostadsdatasystem	99
10. Lag om ändring av 219 § i lagen om transportservice.....	100
11. Lag om ändring av lagen om domstolars skyldighet att informera om vissa avgöranden.....	101
BILAGOR	102
PARALLELLTEXTER.....	102
1. Lag om ändring av lagen om verkställighet av böter	102
2. Lag om ändring av strafflagen.....	126
3. Lag om ändring av 4 kap. 8 § i utskökningsbalken	130
4. Lag om ändring av 80 § i tullagen	131
5. Lag om ändring av 2 kap. 11 § i lagen om brottsbekämpning inom Tullen.....	132
6. Lag om ändring av 13 § i lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror	133
7. Lag om ändring av 15 § i lagen om inteckning i bil.....	134
8. Lag om ändring av 9 § i fartygsregisterlagen	135
9. Lag om ändring av 7 § i lagen om ett bostadsdatasystem	136
10. Lag om ändring av 219 § i lagen om transportservice.....	137
11. Lag om ändring av lagen om domstolars skyldighet att informera om vissa avgöranden.....	138

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Lagen om verkställighet av böter (672/2002) innehåller bestämmelser om verkställighet av böter och flera andra offentligrättsliga fordringar. Lagen gäller olika straffrättsliga fordringar, såsom böter, ordningsbot, förverkandepåföljd eller brottsofferavgift. Också administrativa påföljdsavgifter och olika ersättningar drivs dock in med stöd av lagen. Under de senaste åren har det föreskrivits om många nya administrativa påföljdsavgifter, av vilka den kvantitativt viktigaste är avgift för trafikförseelse.

I lagen föreskrivs det utöver om indrivning av penningfordringar också om förfarandet för förvandlingsstraff för böter och om verkställighet av förverkandepåföljder.

Lagen har varit i kraft i mer än 20 år. Under denna tid har det gjorts enstaka ändringar i den. Behoven av att ändra lagen har inte bedömts uttömmande. I synnerhet bestämmelserna om verkställighet av administrativa påföljdsavgifter är splittrade.

De fordringar som ska drivas in med stöd av lagen behandlas i Rättsregistercentralens indrivningssystem, som kallas Rajsa. Informationssystemet närmar sig slutet av sin livslängd och vid Rättsregistercentralen pågår ett projekt för att revidera informationssystemet för verkställighet. I samband med informationssystemprojektet har behoven av att ändra lagstiftningen bedömts, och en del av dem har redan genomförts genom lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2026 (RP 5/2025 rd och RSV 52/2025 rd). Denna proposition innehåller förslag till revidering av de delar av lagen om verkställighet av böter som ännu inte har ändrats.

Avsikten är att det nya informationssystemet ska tas i bruk till alla delar 2028. Också de nu föreslagna lagändringarna ska träda i kraft då.

1.2 Beredning

Justitieministeriet tillsatte 2021 en arbetsgrupp med uppgift att bedöma behoven av att ändra lagen om verkställighet av böter i samband med informationssystemprojektet. Arbetsgruppen har utarbetat ett utkast till en regeringsproposition som innehåller ett förslag till ändring av lagen om verkställighet av böter.

De viktigaste helheterna i arbetsgruppens förslag gällde de allmänna bestämmelserna i 1 kap. i lagen om verkställighet av böter, såsom bestämmelserna om lagens tillämpningsområde, om behöriga myndigheter, om fordringars verkställbarhet och om när fordringar förfaller samt bestämmelserna i 2 kap. om förfarandet för indrivning av fordringar, i 3 kap. om bestämmande av förvandlingsstraff för böter, i 4 kap. om verkställighet av förverkandepåföljder och i 5 kap. om verkställighetsregister. I propositionen ingår dessutom ändringar i flera andra lagar som gäller verkställighet av påföljder som avser egendom.

Innan beredningen inleddes skickades en enkät till alla ministerier som avsåg att kartlägga frågor som gäller så kallade administrativa påföljdsavgifter av straffkaraktär. Under arbetsgruppsberedningen har olika aktörer, såsom Tullen och Statskontoret, hörts separat.

Arbetsgruppens betänkande har varit på remiss under våren och sommaren 2024. Information om remissbehandlingen finns på finska på adressen

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=bc9a8ff3-04e1-4f80-8cfd-5845c46189f0&out=1>

Remissvaren om betänkandet behandlas närmare nedan.

Liksom det konstateras ovan har det utifrån arbetsgruppens betänkande redan genomförts lagändringar som har trätt i kraft den 1 januari 2026. Lagens allmänna bestämmelser, bestämmelserna om indrivning av penningfordringar, bestämmelserna om behandling och utlämnande av registeruppgifter samt bestämmelserna om verkställighet av brottskadefordringar har redan reviderats genom nämnda lagändringar.

Denna proposition innehåller som sagt förslag till revidering av de bestämmelser i lagen om verkställighet av böter som ännu inte har reviderats. De viktigaste helheterna gäller förfarandet för bestämmande av förvandlingsstraff för böter och verkställigheten av förverkandepåföljder. Dessutom innehåller propositionen andra enstaka ändringar av bestämmelserna i lagen.

De föreslagna ändringarna förutsätter informationssystemändringar. Av denna anledning ska de träda i kraft samtidigt som Rättsregistercentralens nya informationssystem för verkställighet tas i bruk 2028.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Uppgifter om de påföljder som Rättsregistercentralen verkställer

Verkställighet av böter och påföljdsavgifter

I lagen om verkställighet av böter finns bestämmelser om det förfarande som ska iakttas vid verkställigheten av böter och flera andra fordringar av straffkaraktär samt av till staten dömda ersättningar. Bestämmelserna gäller i synnerhet straffrättsliga straff i pengar, men också olika administrativa påföljdsavgifter, såsom avgift för trafikförseelse.

Lagen innehåller allmänna bestämmelser om fordringars verkställbarhet, meddelanden om verkställighet, indrivning av penningfordringar, verkställighet av förverkandepåföljder som avser egendom, bestämmande av förvandlingsstraff för böter, inledande av verkställigheten och bötesregistret. Rättsregistercentralen är behörig myndighet att sörja för verkställigheten av de fordringar som avses i lagen.

Den kvantitativt största gruppen av inkomna ärenden 2024 var avgifter för trafikförseelse, och det kom in 156 648 sådana avgifter för verkställighet. Avgift för trafikförseelse ersatte i synnerhet ordningsbot som tidigare varit den största gruppen av fordringar, och vars antal 2020 uppgick till 167 330 och 2024 till endast 2 668.

Den näst största gruppen av inkomna ärenden var brottsofferavgift, och 2024 kom det in 119 148 sådana avgifter för verkställighet. Antalet bötesförelägganden och strafförelägganden som kom in för verkställighet uppgick till sammanlagt 109 639 och antalet bötesstraff påförda av domstol till 32 163. År 2024 kom det för verkställighet in 27 059 ersättningar som tilldömts staten. Antalet ärenden inom de övriga ärendegrupperna varierade mellan enstaka ärenden och några tusen ärenden.

Den till beloppet största enskilda ärendegruppen 2024 var bötesförelägganden och strafförelägganden, som påfördes till ett sammanlagt belopp av cirka 36 miljoner euro. De påförda avgifterna för trafikförseelse uppgick till sammanlagt cirka 15 miljoner euro.

Dagsbötesstraffen påförda av domstol uppgick till sammanlagt nästan 18 miljoner euro. Andra ersättningar och förverkandepåföljder påfördes till ett belopp av sammanlagt cirka 75 miljoner euro.

Avgifter för trafikförseelse betalas snabbt. Vid utgången av 2024 hade 90 procent av de avgifter för trafikförseelse som påförts samma år drivits in av de betalningsskyldiga. Även indrivningsprocenten för bötesförelägganden är nästan 90 när granskningsperioden är fem år. Indrivningsprocenten för böter och strafforderböter påförda av domstol varierar mellan 70 och 80 procent, när granskningsperioden är fem år. Däremot är indrivningsprocenten för exempelvis till staten dömda skadestånd och ersättningar som drivs in med stöd av brottsskadelagen (1204/2005) relativt låg, eftersom endast 20–30 procent av dessa fordringar har kunnat drivas in av de betalningsskyldiga när granskningsperioden är fem år.

Utöver avgift för trafikförseelse verkställer Rättsregistercentralen också flera andra administrativa påföljder av straffkaraktär. I fråga om dessa varierar de årliga ärendevolymer avsevärt mellan enstaka ärenden och några hundra ärenden. Vissa enskilda administrativa påföljder kan dock till sin storlek vara betydande.

Verkställighet av förvandlingsstraff för böter

Lagen om verkställighet av böter innehåller också bestämmelser om bestämmande och verkställighet av förvandlingsstraff för böter. I lagen finns bestämmelser om instämning av den betalningsskyldige till ett förvandlingsstraffförfarande och om behandling av förvandlingsstraffärenden i domstol. I lagen finns dessutom bestämmelser om inledande av verkställigheten av förvandlingsstraff. Bestämmelser om avtjänande av förvandlingsstraff i fängelse finns däremot i fängelselagen (767/2005). Förfarandet för förvandlingsstraff för böter har i flera utredningar konstaterats sysselsätta många olika myndigheter och förfarandet är fortfarande till största delen manuellt.

För bestämmande av förvandlingsstraff för böter instäms cirka 10 000–11 000 personer per år till rättegång. År 2021 minskade detta antal dock till cirka 7 500 personer. Det kan beräknas att 2021 medförde covid-19-pandemin att antalet instämningar till förvandlingsstraff minskade, eftersom det 2022–2024 igen har stämts in cirka 10 000 personer per år till ett förvandlingsstraffförfarande.

Antalet förvandlingsstraff som dömts ut av domstol har för sin del varit cirka 6 000 till exempel 2024.

Vid verkställigheten av förvandlingsstraff har Rättsregistercentralen årligen sänt ut 5 000–7 000 betalningsuppsmaningar och av dem som dömts till förvandlingsstraff har cirka 3 000–4 000 efterlysts för att kunna förpassas i fängelse. Antalet förvandlingsstraff som verkställts i fängelse har årligen uppgått till cirka 2 000. År 2021 uppgick antalet dock till endast cirka 1 000.

De lagändringar som trädde i kraft vid ingången av 2021 har för sin del påverkat antalet ärenden som avser verkställighet av förvandlingsstraff från och med 2021. Också de begränsningar av intagning i fängelse som infördes på grund av covid-19-pandemin har påverkat verkställigheten av förvandlingsstraff 2020–2022.

Vid verkställigheten av förvandlingsstraff är det viktigt att största delen av böterna betalas efter det att ett förvandlingsstraffförfarande har inletts.

Verkställighet av förverkandepåföljder

Lagen om verkställighet av böter innehåller bestämmelser om verkställighet av förverkandepåföljder. En förverkandepåföljd kan avse ett penningbelopp, varvid bestämmelserna om indrivning av fordringar tillämpas vid verkställigheten. En förverkandepåföljd kan också avse andra föremål, varvid staten till exempel kan sälja eller förstöra ett föremål. Sådana verkställighetsåtgärder sköts i allmänhet av polisen. I lagen föreskrivs det också särskilt om verkställande av ett föreläggande om att avliva djur och av ett föreläggande om att ett nätmeddelande ska göras oåtkomligt och utplånas.

Antalet förverkandepåföljder som avser ett penningbelopp och som ska verkställas har årligen uppgått till cirka 2 000–3 000 och antalet förverkandepåföljder som avser andra föremål och som ska verkställas till cirka 2 200–2 400. Det har årligen meddelats enstaka förelägganden om att avliva djur och några tiotal förverkandepåföljder som avser djur. Dessutom verkställs av Gränsbevakningsväsendet och Tullen årligen ett varierande antal förverkandepåföljder.

Merparten av de förverkandepåföljder som avser föremål gäller till exempel olika hjälpmedel vid brott, såsom knivar eller narkotika. Som förverkandepåföljd till staten kan dock dömas ut även fastigheter, fordon eller annan egendom av större värde.

Verkställighet av brottsskadeärenden

Med stöd av brottsskadelagen (1204/2005) kan den som lidit skada på grund av ett brott betalas ersättning med statsmedel. Staten får regressrätt gentemot gärningsmannen. Staten kan således driva in den ersättning som den betalat av gärningsmannen. Rättsregistercentralen sörjer för indrivningen av sådana regressfordringar i den ordning som föreskrivs i brottsskadelagen. Antalet ärenden uppgår årligen till cirka 5 000.

Den ersättning som staten betalat kan återkrävas av den skadelidande, om denne har fått ersättning också av gärningsmannen eller på annat sätt. Även bestämmelser om detta finns i brottsskadelagen. Antalet sådana återkravsärenden uppgår till cirka 50–100 per år.

Bestämmelserna om indrivningsärenden enligt brottsskadelagen ändrades genom ovannämnda lagändringar från och med den 1 januari 2026.

2.2 Myndigheter som svarar för verkställigheten av påföljder

I följande avsnitt, det vill säga avsnitt 2.2–2.5 behandlas de helheter som det i denna proposition föreslås att ska ändras.

Enligt 3 § 1 mom. i lagen om verkställighet av böter svarar Rättsregistercentralen för den verkställighet som avses i lagen i fråga och för statens talan i ärenden som har samband med de påföljder som verkställs av Rättsregistercentralen.

I 2 mom. sägs det att en statlig myndighet som har till uppgift att bevaka statens intresse i ett mål kan dock sörja för indrivningen av sådana skadestånd som grundar sig på brott och sådana ersättningar för rättegångskostnader som tilldömts staten eller den nämnda myndigheten. Beträffande myndigheten gäller då, med undantag för efterlysning, det som i 2 kap. bestäms om Rättsregistercentralen. Detta förfarande kallas i lagen självindrivning.

I lagens 53 § 1 mom. sägs det att om en statlig myndighet övertar skötseln av indrivningen i fråga om ett skadestånd eller en ersättning för rättegångskostnader som tilldöms myndigheten, ska detta på behörigt sätt innan rättegången avslutas anmälas till den domstol som i första instans behandlar brottmålet. Om ersättningsyrkandet förkastas i en lägre domstol kan anmälan göras

till fullföljdsdomstolen. Anmälan kan inte göras senare. Enligt paragrafens 2 mom. ska domstolen vid behov ta reda på huruvida den myndighet som för statens talan i rättegången driver in ersättningen själv och i sitt avgörande nämna den anmälan om självindrivning som gjorts till domstolen.

Det finns inga heltäckande uppgifter att tillgå om myndigheternas självindrivning. Justitieministeriet skickade sommaren 2021 en enkät till olika myndighetsaktörer som eventuellt använder självindrivning. Enkäten besvarades av Folkpensionsanstalten (FPA), Tullen, Statskontoret och Skatteförvaltningen.

Alla myndigheter som besvarade enkäten meddelade att de använder självindrivning.

När det gäller FPA är det dock inte fråga om sådan självindrivning som avses i lagen om verkställighet av böter. FPA är en självständig offentlighetsrättslig inrättning som har egna tillgångar. De ersättningar som tilldömts FPA döms ut att betalas till FPA och inte allmänt till staten. Således är FPA inte en sådan myndighet som avses i lagen om verkställighet av böter, och FPA:s indrivning sker enligt de bestämmelser som gäller den. Vid FPA används indrivning i sådana fall av missbruk av förmåner i vilka det till sökanden utan grund har betalats en FPA-förmån till följd av sökandens uppsåtliga och avsiktliga förfarande samt i sådana fall i vilken en fordran drivs in i samband med en skada på FPA:s egendom. I fall av missbruk kan FPA framställa ett skadeståndsyrkande för den tid för vilken överbetalningen inte kan återkrävas med stöd av bestämmelserna om återkrav i förmånslagarna. FPA uppskattar att 2020 uppgick beloppet i euro av fall av missbruk till sammanlagt cirka 6,5 miljoner euro. Beloppet av de summor som drivs in varierar från fall till fall typiskt mellan några tusen och tiotusentals euro.

Statskontoret använder självindrivning när det driver in vissa ersättningar som det betalat samt rättegångskostnader som tilldömts Statskontoret i egenskap av part i en rättegång. Dessutom används självindrivning vid skadestånd som en domstol har bestämt att en statstjänsteman och staten eller Statskontoret solidariskt ska betala till den skadelidande, varvid Statskontoret i allmänhet betalar hela summan och sedan av den tjänsteman som orsakat skadan driver in dennes andel. Dessutom används självindrivning också i fall som gäller rättegångskostnader och brottsskadeersättning som betalats utan grund. Statskontoret bedömer att antalet fall av självindrivning uppgår till mellan några tiotal och färre än tvåhundra fall per år.

Skatteförvaltningen använder självindrivning vid indrivning av skadeståndsfordringar som grundar sig på brottmålsdomar. Skatteförvaltningen för i dessa fall talan på skattetagarnas (statens, kommunernas, församlingarnas och FPA:s) vägnar i enlighet med 28 § i lagen om Skatteförvaltningen (503/2010). I nuläget har Skatteförvaltningen cirka 3 800 anhängiga fordringar som grundar sig på en dom och som ska drivas in. Beloppen i de enskilda fallen varierar mellan några tusen och några miljoner euro.

Tullen använder i regel alltid självindrivning vid indrivning av sina fordringar som grundar sig på en dom. Det årliga antalet sådana skadeståndsdomar som grundar sig på brott och som är föremål för indrivning har varierat mellan 20 och 70 domar under åren 2016–2020.

På basis av myndigheternas svar var det i viss mån oklart om lagen om verkställighet av böter alltid tillämpas vid självindrivning.

Bestämmelserna om självindrivning baserar sig i nuläget på att myndigheten själv i varje enskilt ärende kan besluta om den sörjer för verkställigheten av en fordran. I annat fall är det Rättsregistercentralen som ska verkställa fordran. Bestämmelserna kan anses vara problematiska med tanke på uppgiftsfördelningen mellan myndigheterna.

Det har också noterats att det finns vissa praktiska problem i anslutning till myndigheternas självindrivning. Rättsregistercentralen får inte alltid information om en myndighets självindrivning, vilket har kunnat leda till att en fordran drivs in dubbelt. Dessutom har det i praktiken varit oklart hur bestämmelserna i lagen om verkställighet av böter ska tillämpas på självindrivning.

Det är därför motiverat att i lagen i mer detalj än i nuläget föreskriva om i vilka situationer någon annan myndighet än Rättsregistercentralen sörjer för verkställigheten av en fordran som hör till tillämpningsområdet för lagen om verkställighet av böter.

2.3 Indrivning av penningfordringar

2.3.1 Beviljande av betalningstid samt ändringssökande

I 5–23 a § i lagen om verkställighet av böter föreskrivs det om indrivning av penningfordringar.

Bestämmelserna har i huvudsak reviderats genom lag 416/2025, som trädde i kraft den 1 januari 2026. Nedan behandlas bestämmelserna till den del det i denna proposition föreslås att bestämmelserna revideras. De viktigaste ändringsbehoven gäller bestämmelserna om beviljande av betalningstid.

I 2 kap. 14–18 § föreskrivs det om beviljande av betalningstid.

Lagens 14 § innehåller grundläggande bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av betalningstid. Med stöd av 1 mom. i den paragrafen kan betalningstid beviljas en betalningsskyldig som på grund av sjukdom, arbetslöshet, fullgörande av värnplikt eller någon annan motsvarande orsak inte förmår betala en fordran. Betalningstid kan beviljas för högst ett år. Av synnerligen vägande skäl kan betalningstid beviljas även för en längre tid. I 2 mom. sägs det att betalningstid inte får beviljas om det finns skäl att anta att den betalningsskyldige trots betalningstiden inte kommer att kunna betala fordran.

Lagens 15 § innehåller bestämmelser om förfarandet vid beviljande av betalningstid. Utmätningssmannen beviljar betalningstid vid indrivning genom utsökning och Rättsregistercentralen i övriga fall. Det i lagen föreskrivna betalningstidsförfarandet tillämpas således också vid verkställighet enligt utsökningsbalken. Detta innebär ett undantag från beviljandet av betalningstid enligt 4 kap. 6 § i utsökningsbalken (705/2007).

I 16 § föreskrivs det om utarbetande av en betalningsplan för en betalningstid som överskrider ett år. Med stöd av bestämmelsen kan en sådan betalningsplan tas in i en betalningsplan som har utarbetats för utsökningsärenden.

I 17 § föreskrivs det om återkallande och ändring av betalningstid. Betalningstiden kan återkallas eller ändras av tre orsaker 1) om den betalningsskyldige underlåter att uppfylla ett villkor som ingår i beslutet om beviljande av betalningstid, 2) om det blivit uppenbart att den betalningsskyldige inte kommer att uppfylla villkoret eller inte förmår fullgöra sin betalningsskyldighet, eller 3) om det finns någon annan särskild orsak till att ändra eller återkalla beslutet. Enligt 2 mom. iakttas vid återkallande eller ändring av betalningstiden det förfarande som föreskrivs i 15 §. Den betalningsskyldige behöver dock enligt bestämmelsen inte höras om han eller hon har upplysts om detta i beslutet.

I 18 § föreskrivs det om att ändring inte får sökas i ett beslut om betalningstid.

Bestämmelsen om beviljande av betalningstid är tämligen rigid och beviljandet av betalningstid sysselsätter Rättsregistercentralen, trots att automatiskt beslutsfattande redan i viss mån används i beslutsfattandet. Möjligheterna att göra beviljande av betalningstid smidigare och att utvidga det automatiska beslutsfattandet bör bedömas.

De gällande bestämmelserna om beviljande av betalningstid och om betalningsplan tillämpas också i utökningsförfarandet. Det är motiverat att bedöma om bestämmelserna i utökningsbalken kunde tillämpas på beviljande av betalningstid vid indrivning av en fordran genom utökning.

Det föreskrivs att ändring inte får sökas i ett beslut om beviljande av betalningstid. Enligt förarbetena till lagen (RP 218/2001 rd, s. 31) motiverades förbudet mot ändringssökande med att man i indrivningspraxis förhåller sig tillmötesgående till betalningsskyldigas anhållan om betalningstid. Den betalningsskyldige har enligt förarbetena också alltid möjlighet att framställa en ny anhållan om betalningstid eller om ändring av villkoren för en redan beviljad betalningstid och i samband med det kan den betalningsskyldige lägga fram nya synpunkter och grunder till stöd för sin anhållan. Inställningen till förbud mot ändringssökande har ändrats efter det att lagen stiftades. Förbudets godtagbarhet bör bedömas på nytt. Bestämmelserna om ändringssökande i lagen bör över huvud taget granskas särskilt med tanke på bestämmelserna om begäran om omprövning i förvaltningslagen (434/2003) och bestämmelserna i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

2.3.2 Andra frågor som gäller verkställighet av fordringar

I 21 § i lagen om verkställighet av böter sägs det att när det gäller fordringar som ska verkställas i den ordning som föreskrivs i den lagen får Rättsregistercentralen avstå från verkställigheten av en ringa fordran, en ringa obetald del av en fordran eller en sådan fordran eller del av fordran som länge varit föremål för en resultatlös indrivning, så som närmare bestäms genom förordning av statsrådet. Enligt 9 § i statsrådets förordning om verkställighet av böter (789/2002) får Rättsregistercentralen avstå från verkställigheten, om den fordran eller den obetalda del av fordran som ska verkställas enligt lagen om verkställighet av böter är mindre än 10 euro. Avstående från verkställighet får också ske om fordran eller den obetalda delen därav är mindre än 350 euro, fem år har förflutit från det att den lagakraftvunna domen eller det slutliga myndighetsavgörandet beträffande fordran meddelades eller avkunnades och det utgående från indrivningsåtgärderna är sannolikt att den obetalda delen inte kan indrivnas.

I 22 § i lagen sägs det att om det belopp som erlagts för betalning av en fordran helt eller delvis ska betalas tillbaka till den betalningsskyldige med anledning av ett lagakraftvunnet avgörande av en högre domstol eller av någon annan orsak, ska den myndighet som mottagit beloppet återbetala detta jämte en årlig ränta om sex procent från betalningsdagen till dagen för återbetalningen. Genom förordning av statsrådet kan bestämmas att återbetalning eller ränta inte erläggs om den är mindre än ett föreskrivet belopp.

I regeringens proposition som gäller bestämmelsen (RP 218/2001 rd) motiverades en fast räntesats om sex procent bland annat med det att den grundränta som finansministeriet fastställt (1.7–31.12.2001) var 4,5 procent per år när propositionen överlämnades. Den referensränta som finansministeriet fastställt och som motsvarar årsmedeltalet för marknadsräntan under tre månader och som gäller ränta enligt 3 § 2 mom. räntelagen (633/1982) som inte har bestämts på förhand var under samma tid från början av 2001 ännu mindre, det vill säga fyra procent årligen. I förarbetena konstaterades det också att den grundränta som finansministeriet har fastställt dock huvudsakligen hållit på att stiga. Den nuvarande räntan på 6 procent gäller återbetalning oberoende av om ersättningen har betalats till en myndighet eller till utökning.

Grunden för att en fordran ska återbetalas kan också vara en annan än att domen har ändrats till exempel på grund av besvär. Sådana grunder kan vara till exempel redovisning av ett konkursbo eller att en solidariskt ansvarig gäldenär har betalat för mycket.

Vid tolkningen av bestämmelsen har det varit oklart till vilken myndighets uppgifter återbetalning och betalning av ränta hör. I praktiken återbetalar utmätningssmannen det kapital som har utsökts, men betalar inte ränta på återbetalningen, utan Rättsregistercentralen svarar för betalningen av räntan.

Det är motiverat att överväga en precisering av bestämmelserna om avstående från verkställighet och återbetalning av avgifter.

Enligt 21 § i lagen finns det två alternativa grunder för att avstå från verkställigheten, det vill säga att fordran är ringa eller att fordran länge varit föremål för en resultatlös indrivning. Det andra kriteriet som nämns i förordningen baserar sig dock inte direkt på en långvarig, resultatlös indrivning, utan som kriterier har fastställts att fordran är mindre än 350 euro, att fem år har förflutit från det att avgörandet meddelades och att det är sannolikt att fordran inte kan indrivas.

De förutsättningar som nämns i lagen och i förordningen motsvarar således inte helt varandra. Det är ändamålsenligt att förtydliga bestämmelserna så att förutsättningarna för avstående från verkställighet så tydligt som möjligt har skrivits in på lagnivå.

Den i 22 § i lagen föreskrivna återbetalningsskyldigheten och möjligheten att avvika från denna skyldighet kan i princip anses vara ändamålsenlig. Det kan också anses ändamålsenligt att det på penningbelopp som staten haft i sin besittning utan grund betalas ränta i samband med återbetalningen. I nuläget när referensräntorna har stabiliserats till en längre nivå än tidigare kan det inte anses ändamålsenligt att betala nämnda fasta ränta på 6 procent. Det är motiverat att binda räntan i samband med återbetalning av ett penningbelopp exempelvis till referensräntan enligt 12 § i räntelagen och eventuella fasta tillägg. Det är också motiverat att precisera bestämmelserna om vilken myndighet som återbetalar penningbeloppet och räntan på det.

2.4 Bestämmande av förvandlingsstraff för böter

2.4.1 Nuläge

Inledande av ett förvandlingsstraffförfarande

Bestämmelser om det förfarande som ska iakttas vid bestämmande av förvandlingsstraff för böter finns i 3 kap. i lagen om verkställighet av böter. Lagen innehåller bestämmelser om bestämmande av förvandlingsstraff i domstol och om inledande av verkställighet av förvandlingsstraff.

Enligt 24 § i lagen om verkställighet av böter ska den betalningsskyldige stämmas in till en rättegång för bestämmande av förvandlingsstraff, om verkställbara böter som kan förvandlas till fängelse inte kan drivas in hos honom eller henne till fullt belopp och skäl att fortsätta indrivningen av påföljden i fråga inte yppar sig. Till ett förvandlingsstraffförfarande förs endast sådana böter och sådant vite som kan förvandlas till fängelse med stöd av 2 a kap. 4 § i strafflagen.

Hinder för instämning till ett förvandlingsstraffförfarande utgör enligt 24 § 2 mom. att den betalningsskyldige fullgör sin värnplikt, deltar i reservens repetitionsövningar eller fullgör

vapenfri tjänst eller civiltjänst eller om han eller hon har beviljats skuldsanering för privatpersoner. I värnpliktslagen (1438/2007) finns inga bestämmelser om att förvandlingsstraff inte kan verkställas under nämnda tjänstgöringsskyldigheter. I 18 § 3 mom. i lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993) sägs det däremot att sedan skuldsanering för privatpersoner inletts får ett förvandlingsstraff för böter inte verkställas.

Enligt 25 § stäms den betalningsskyldige in till en rättegång för bestämmande av förvandlingsstraff av en i 1 eller 6 § i lagen om stämningsmän (505/1986) avsedd stämningsberättigad tjänsteman.

I praktiken sker stämningen så att, om böterna inte kan drivas in i ett utskökningsförfarande, ska utskökningsmyndighet till Rättsregistercentralen lämna ett meddelande om den bötfälldes medellöshet eller om någon annan orsak som lett till att indrivningen inte har lyckats och stämmer, om möjligt, in den bötfällda till ett förvandlingsstraffförfarande. Denna typ av stämningar som delges av utmätningsmannen utgör årligen en liten andel av alla stämningar. Oftast sker stämningen så att Rättsregistercentralen begär stämning av polisen, som delger stämningen när den betalningsskyldige påträffas. Största delen av de stämningar som sker för ett förvandlingsstraffförfarande genomförs på detta sätt.

I 25 § sägs det att i stämningen kallas den betalningsskyldige att infinna sig vid domstol för att bemöta åklagarens yrkande om bestämmande av förvandlingsstraff och meddelas tid och plats för behandlingen. Den som stäms in ska i samband med stämningen upplysas om att saken kan avgöras trots hans eller hennes utevaro och att han eller hon kan tillställa domstolen sitt skriftliga bemötande före ärendets behandling. Den betalningsskyldige ska också upplysas om möjligheten att betala böterna och ges de uppgifter som behövs för betalningen. Dagen för behandlingen ska sättas ut till minst en månad från stämningen. I praktiken sätter den myndighet som delger stämningen ut dagen för behandlingen utifrån de sammanträdesdagar för förvandlingsstraff för böter som domstolarna har meddelat på förhand. Oftast är tiden mellan stämningen och sammanträdet 2–3 månader.

I 11–13 § i statsrådets förordning om verkställighet av böter föreskrivs det om lämnande av information om en stämning. Den tjänsteman som verkställt stämningen ska informera åklagaren och Rättsregistercentralen om stämningen. Till åklagaren ska också lämnas uppgifter om situationen i fråga om betalningen av böterna och om betalningen efter stämningen.

Förvandlingsstraffförfarandet i domstol

Enligt 30 § i lagen för åklagaren statens talan i förvandlingsstraffärenden. Efter att ha fått kännedom om stämningen ska åklagaren anhängiggöra ärendet i domstol genom att framställa ett yrkande på att böter ska förvandlas till fängelse. När villkoren i 28 § i lagen uppfylls, kan åklagaren också avstå från att framställa ett yrkande på förvandlingsstraff. Villkoren för avstående är desamma som villkoren på vilka domstolen kan avstå från att förvandla böter till fängelse. I praktiken utnyttjar åklagarna mycket sällan möjligheten att avstå från förvandlingsstraff.

I 29 § föreskrivs det om behörig domstol och dess sammansättning. Ett förvandlingsstraffärende behandlas av tingsrätten på den ort där den betalningsskyldige är bosatt eller påträffas. Tingsrätten är behörig att avgöra ett ärende i en sammansättning med en domare.

I 30 § föreskrivs det närmare om förfarandet i domstol. Ett ärende ska behandlas i ett muntligt sammanträde. Ärendet kan avgöras trots den betalningsskyldiges utevaro. Den

betalningsskyldige ska infinna sig till sammanträdet om han eller hon önskar bli hörd i ärendet. Den betalningsskyldige kan dock före sammanträdet också lämna ett skriftligt bemötande till domstolen. Vid behandlingen kan också användas en sådan fjärranslutning som avses i 8 kap. i lagen om rättegång i brottmål (689/1997).

I 31 § föreskrivs det om uppskov med domstolsbehandlingen. Uppskov är möjligt på två grunder. För det första kan uppskov behövas för att situationen i fråga om betalningen av böterna ska kunna utredas. Denna grund tillämpas om det ska säkerställas att betalningen av böterna har skett, men betalningen ännu inte har registrerats i Rättsregistercentralens informationssystem. För det andra kan uppskov behövas för att den bötfälldes ekonomiska situation eller andra förutsättningar för att avstå från förvandlingsstraff för böter ska kunna utredas. Tidigare kunde domstolen skjuta upp sammanträdet för att ge den betalningsskyldige möjlighet att betala böterna. Detta förfarande slopades 2019.

Åklagaren har med stöd av 30 a § rätt att av utmätningsmannen få en utredning om den betalningsskyldiges ekonomiska situation.

I 32 § föreskrivs det om innehållet i domstolens avgörande och om meddelande av avgörandet till Rättsregistercentralen.

I 33 § föreskrivs det om rättelse av domstolens avgörande. En sådan rättelse kan göras, om det framgår att böterna helt eller delvis har betalats innan förvandlingsstraffet bestämdes. I dessa situationer kan domstolen på anmälan av åklagaren eller Rättsregistercentralen rätta förvandlingsstraffet så att det motsvarar det obetalda beloppet.

Till övriga delar iaktas vid domstolsbehandling det som föreskrivs om rättegång i brottmål.

Verkställighet av förvandlingsstraff

I lagens 34 § sägs det att efter att ett förvandlingsstraff bestämts får indrivning av böterna genom utsökning inte fortsätta. Om förvandlingsstraff inte har bestämts får indrivningen dock fortsätta tills böterna förfaller. Också indrivningen av böter som inte kan förvandlas till fängelse kan fortsätta tills de förfaller. Enligt 35 § har den betalningsskyldige också efter det att förvandlingsstraff bestämts möjlighet att betala böterna fram till det att verkställigheten av förvandlingsstraffet inleds. Böter som har förvandlats till fängelse efter det att förvandlingsstraff dömts ut ska betalas i sin helhet. Om sådana böter betalas delvis, ska Rättsregistercentralen återbetala det betalda beloppet till den betalningsskyldige.

Rättsregistercentralen ska enligt 36 § 1 mom. sända den betalningsskyldige en betalningsuppsmaning när ett avgörande som gäller bestämmande av förvandlingsstraff har blivit verkställbart. Den betalningsskyldige kan ännu i detta skede beviljas en betalningstid på högst sex månader under de förutsättningar som anges i 2 kap.

Verkställigheten av ett förvandlingsstraff ska inledas, om inte den betalningsskyldige betalar böterna inom den tidsfrist som anges i betalningsuppsmaningen eller inom den beviljade betalningstiden.

Verkställigheten av ett förvandlingsstraff för böter inleds med stöd av 36 § så att Rättsregistercentralen sänder förvandlingsstraffet till utmätningsmannen för verkställighet.

Utmätningssmannen sänder per post den som har dömts till ett förvandlingsstraff en kallelse att senast inom den utsatta tiden infinna sig hos Utsökningsverket för att göra en anmälan om placeringen i fängelse och planeringen av strafftiden. Tillsammans med kallelsen sänds en giroblankett där det konstateras att förvandlingsstraffet förfaller, om den dömda betalar det obetalda beloppet i sin helhet.

Om den dömda inte iakttar uppmaningen eller om hans eller hennes vistelseort är okänd, returnerar utmätningssmannen ärendet till Rättsregistercentralen för efterlysning. Rättsregistercentralen gör en efterlysning för att förpassa den betalningsskyldige i fängelse. Rättsregistercentralen kan utfärda en efterlysning utan att utmätningssmannen utfärdat intyg över hinder, om den betalningsskyldige enligt de uppgifter som Rättsregistercentralen förfogar över saknar en stadigvarande adress, är bosatt utomlands eller om möjligheterna för utmätningssmannen att påträffa den betalningsskyldige kan anses dåliga av andra motsvarande orsaker.

När de dömda iakttar uppmaningen informerar utmätningssmannen dem om att de ska anmäla sig till ett slutet fängelse på den utsatta dagen. Placeringsfängelset bestäms då i enlighet med den av Brottsföljdsmyndigheten utarbetade placeringsanvisningen (2/50/2009). Utmätningssmannen underrättar Brottsföljdsmyndigheten om den utsatta anmälningsdagen och vid myndigheten förs uppgiften in i informationssystemet. Utsökningsverket skickar information om ärendet per post eller e-post. Om den dömda meddelar att han eller hon vill bli placerad i öppen anstalt och ingår en förbindelse om drogfrihet, ska bedömningscentret avgöra om den dömda ska placeras i en öppen anstalt.

Med stöd av 37 § 1 mom. i lagen ska utmätningssmannen fråga den betalningsskyldige om han eller hon har beviljats skuldsanering för privatpersoner. Skuldsanering för privatpersoner utgör ett hinder för verkställigheten av förvandlingsstraff. Utmätningssmannen ska också fråga om den betalningsskyldige fullgör sin värnplikt. Syftet med detta har varit att säkerställa att värnplikten inte avbryts på grund av verkställigheten av förvandlingsstraff för böter. Även polisen ska fråga den betalningsskyldige detta, om den betalningsskyldige grips på basis av en efterlysning.

I 37 § 2 mom. föreskrivs det särskilt om att den polis som har gripit en efterlyst person ska ta kontakt med utmätningssmannen, om den betalningsskyldige uppger att han eller hon begär uppskov med verkställigheten. Polisen ska också utreda om den betalningsskyldige vårdas i en anstalt för missbrukarvård. Syftet med denna bestämmelse är att säkerställa att verkställigheten av ett förvandlingsstraff kan bedömas som en så kallad extern anstaltsplacering och att missbrukarvård inte avbryts på grund av verkställigheten av förvandlingsstraff.

Den dömda har också möjlighet att ansöka om uppskov med verkställigheten på de grunder som anges i 2 kap. i fängelselagen.

När den dömda anmäler sig till eller förpassas i fängelse på basis av efterlysning, begär Brottsföljdsmyndigheten att Rättsregistercentralen ska utfärda ett förordnande om verkställighet av förvandlingsstraff. Om den dömda inte anmäler sig till fängelset inom utsatt tid, kan Brottsföljdsmyndigheten till utmätningssmannen eller direkt till Rättsregistercentralen sända en begäran om att den dömda ska efterlysas för förpassning i fängelse.

Den sista tidpunkten att betala böter är i fängelse. Den som dömts till förvandlingsstraff har med stöd av 2 kap. 7 § i fängelselagen också efter ankomsten till fängelset de fem följande vardagarna på sig att betala böterna. Tidigare kunde det i vissa fall beviljas en betalningstid på två månader för betalning av böter, men detta förfarande slopades i april 2022.

2.4.2 Bedömning av nuläget

Frågor som gäller förvandlingsstraffförfarandet har behandlats i flera olika sammanhang. I justitieministeriets arbetsgrupps rapport Utveckling av systemet med förvandlingsstraff för böter (Justitieministeriet, arbetsgruppsbetänkande 2009/21) föreslogs flera åtgärder för att lätta upp förvandlingsstraffförfarandet. I utredningsmannens rapport Utredning om utvecklingen av systemet med förvandlingsstraff för böter av den 19 juni 2013 föreslogs likaså flera åtgärder för att lätta upp förfarandet.

Riksdagen har i sitt svar RSv 363/2014 rd inkluderat följande uttalande:

”Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål utreder möjligheterna att införa ett lättare och enklare förfarande för förvandlingsstraff för böter och de faser som föregår detta och att regeringen ger riksdagen de behövliga förslagen samtidigt som den lämnar förslaget till lag om införande av lagen om föreläggande av böter och ordningsbot.”

Vid behandlingen av regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av lagstiftningen om bestämmande av förvandlingsstraff för böter (RP 178/2018 rd) påskyndar lagutskottet beredningen av ändringarna av dessa förfaranderegler (LaUB 16/2018 rd).

De ändringar som föreslagits i utredningarna har genomförts delvis. Liksom det konstateras ovan förtydligades beviljandet av betalningstid under ett förvandlingsstraffsförfarande genom lagändringar som trädde i kraft 2019. Betalningen av böter i fängelse förtydligades för sin del genom lagändringar som trädde i kraft i april 2022. År 2019 möjliggjordes det också att ett förvandlingsärende behandlas via en videolänk.

Beredningen av de övriga ändringar som föreslås i de ovannämnda rapporterna har dock väntat på att domstolarnas, Rättsregistercentralens och Brottspåföljdsmyndighetens informationssystemprojekt ska framskrida.

Det största problemet i det nuvarande förvandlingsstraffförfarandet är att ärendena behandlas manuellt. Det är inte möjligt att inleda ett förvandlingsärende i domstol med hjälp av informationssystem. Åklagaren eller domstolen kan inte kontrollera situationen i fråga om betalningen av böterna i informationssystem, utan detta görs i praktiken genom att ringa till Rättsregistercentralen. Inte heller domstolens avgörande kan sändas till Rättsregistercentralen direkt via ett informationssystem. Vid den fortsatta beredningen av propositionen har det uppskattats att i den fas då förvandlingsstraff bestäms åtgår av domstolarnas resurser cirka 5 årsverken, av åklagarnas cirka 2–2,5 årsverken och av Rättsregistercentralens cirka 3,5 årsverken per år. Som helhet betraktat orsakar bestämmandet av förvandlingsstraff således dessa myndigheter arbete omfattande cirka 10,5–11 årsverken.

Motsvarande problem förekommer i den fas då förvandlingsstraff verkställs. Behandlingen av ett ärende från Rättsregistercentralen och utsökningen till Brottspåföljdsmyndigheten kan inte göras via informationssystem.

Bristerna i informationssystemen orsakar förutom mycket myndighetsarbete också olika rättsskyddsproblem. Avsikten med det ovan beskrivna projektet för att revidera Rättsregistercentralens informationssystem för verkställighet är att förbättra den automatiska överföringen av uppgifter mellan myndigheter. Redan enbart denna ändring förenklar behandlingen av förvandlingsstraffärenden avsevärt och med hjälp av ändringen görs besparingar i myndigheternas resursanvändning.

Utöver detta är det motiverat att bedöma möjligheterna att genomföra de ändringar i lagstiftningen som föreslås i de ovannämnda rapporterna till den del ändringarna ännu inte har gjorts. Nedan presenteras de viktigaste ändringsbehoven i nuläget.

Ett problem i förvandlingsstraffförfarandet är att böter betalas i stor utsträckning ännu under förvandlingsstraffförfarandet. Det skulle vara mer ändamålsenligt att betalningen av böter sker redan innan förvandlingsstraffförfarandet inleds. Det bör därför utredas om en tidigare betalning kan främjas genom lagstiftning eller i övrigt genom myndighetsåtgärder.

Ett annat problem i förfarandet är att ett separat förvandlingsstraffsamtmantråde sysselsätter såväl Rättsregistercentralen och åklagaren som domstolen. I tidigare utredningar har det i och för sig ansetts att det är ändamålsenligast att förvandlingsstraff bestäms i ett separat förfarande. För att lätta upp förfarandet har det dock föreslagits att åklagarens uppgifter helt eller delvis ska överföras till Rättsregistercentralen och att ett skriftligt förfarande ska användas.

Det tredje problemet i förfarandet är att Rättsregistercentralen, utsökningen och Brottspåföljdsmyndigheten deltar i verkställigheten av förvandlingsstraff. Utsökningens roll vid verkställigheten av andra fängelsestraff och samhällspåföljder har slopats redan tidigare och Brottspåföljdsmyndigheten sköter ensam verkställigheten av dessa straff. Motsvarande förfarande skulle vara mest ändamålsenligt också vid verkställigheten av förvandlingsstraff för böter. Tidigare har dock den manuella behandlingen av förvandlingsstraffärenden utgjort ett hinder för en ändring. Informationssystemreformerna erbjuder bättre möjligheter än tidigare att bedöma genomförandet av denna ändring.

Dessutom finns det i bestämmelserna om förvandlingsstraffförfarandet flera enskilda ändringsbehov vars genomförandet det är motiverat att bedöma.

2.5 Verkställighet av förverkandepåföljder

2.5.1 Uppgiftsfördelningen mellan myndigheterna

Domstolen kan med stöd av bestämmelserna i 10 kap. i strafflagen döma ut förverkandepåföljder. Även med stöd av lagen om föreläggande av böter och ordningsbot (754/2010) kan polisen eller åklagaren bestämma förverkandepåföljder på högst 1 000 euro. Förverkandepåföljder innebär att till exempel vinning av brott eller hjälpmedel vid brott döms förverkade till staten.

Den myndighet som har bestämt en förverkandepåföljd är med stöd av 4 § i lagen om verkställighet av böter skyldig att meddela Rättsregistercentralen om sitt avgörande om förverkandepåföljden. Däremot innehåller lagen inga bestämmelser om att bestämmande av förverkandepåföljder ska meddelas exempelvis till fastighets- eller fordonsregistret. I fråga om beslag som ofta föregår bestämmandet av förverkandepåföljder ska behövliga registeranmälningar dock göras med stöd av 7 kap. 10 § i tvångsmedelslagen (806/2011).

Bestämmelserna om verkställighet av förverkandepåföljder har ändrats i början av 2000-talet (RP 218/2001 rd). Tidigare ansökte Rättsregistercentralen om verkställighet av förverkandepåföljder hos utmätningssmannen. I praktiken var den egendom som dömts förverkad dock i allmänhet i polismyndighetens besittning i och med att den beslagtogs, varvid utmätningssmannen förmedlade begäran om verkställighet till polisen, som sedan lämnade utmätningssmannen en utredning om sina åtgärder. Utmätningssmannen lämnade därefter Rättsregistercentralen uppgifter om verkställigheten av förverkandepåföljden.

I lagen om verkställighet av böter (RP 218/2001 rd) ändrades förfarandet så att ansvaret för att sörja för verkställighetsåtgärderna överfördes i huvudsak direkt till polisen. Även i Tullens och Gränsbevakningsväsendets behörighet inkluderades verkställighet av förverkandepåföljder i ärenden som hänför sig till deras verksamhetsområde och som anges närmare i lag.

I nuläget har Rättsregistercentralen enligt 3 § i lagen om verkställighet av böter till uppgift att sörja för verkställigheten av förverkandepåföljder och föra statens talan vid verkställigheten av förverkandepåföljder.

Förverkandepåföljderna delas in i påföljder som avser ett penningbelopp och påföljder som avser egendom. I praktiken styrs förverkandepåföljderna utifrån den information som myndigheterna meddelar antingen till processen för verkställighet av förverkandepåföljder som avser ett penningbelopp eller till processen för verkställighet av förverkandepåföljder som avser annan egendom.

Förverkandepåföljder som avser ett penningbelopp är sådana där ett penningbelopp av en viss storlek har dömts förverkat av domstolen. Om domstolen har dömt annan egendom förverkad, är det fråga om förverkandepåföljder som avser egendom. I typiska fall är sådan egendom hjälpmedel vid brott och andra motsvarande föremål. Förverkandepåföljder som avser annan egendom har av hävd ansetts gälla även beslagtagna kontanter som en myndighet har i sin besittning.

Uppgiftsfördelningen mellan myndigheterna beror på till vilken grupp förverkandepåföljden hör.

Vid verkställigheten av förverkandepåföljder som avser ett penningbelopp tillämpas förfarandet enligt 2 kap. i lagen om verkställighet av böter. Verkställigheten inleds således med en betalningsuppmaning som Rättsregistercentralen sänder till den betalningsskyldige. Om betalningen inte görs frivilligt, ansöker Rättsregistercentralen om verkställighet genom utsökningssåtgärder. Förfarandet motsvarar således till exempel verkställigheten av böter.

Egna bestämmelser om verkställighet av förverkandepåföljder som avser annan egendom finns däremot i 4 kap. i lagen om verkställighet av böter. Enligt lagens 41 § ska Rättsregistercentralen ansöka om verkställighet hos den polisinrättning som innehar den förverkade egendomen eller inom vars verksamhetsområde egendomen annars finns. Polisinrättningen sköter enligt 38 § verkställigheten av förverkandepåföljden. I 42 § sägs det att Polisstyrelsen bestämmer om verkställighetsåtgärder, och att den kan ge polisinrättningen rätt att förordna om åtgärder.

Med stöd av 38 § 3 mom. svarar Tullen i stället för polisen för verkställigheten i ett tullbrottmål och Gränsbevakningsväsendet svarar för verkställigheten i ett brottmål som Gränsbevakningsväsendet utrett. Enligt 42 § bestämmer Tullen om verkställighetsåtgärder i tullbrottmål och staben för Gränsbevakningsväsendet om verkställighetsåtgärder i brottmål som Gränsbevakningsväsendet utrett. Också Försvarsmakten verkställer i liten utsträckning förverkandepåföljder som hänför sig till brottmål som Försvarsmakten utrett.

I lagens 45 a § föreskrivs det särskilt om verkställande av ett föreläggande om att avliva djur. Polisen svarar för detta.

I 45 b § föreskrivs det särskilt om verkställande av ett föreläggande om att ett nätmeddelande ska göras oåtkomligt och utplånas. För detta svarar utmätningsmannen.

I 10 kap. 7 § i strafflagen föreskrivs det om så kallade villkorliga förverkandepåföljder. I paragrafen sägs det att när domstolen avgör ett yrkande på förverkande kan den med svarandens samtycke bestämma att förverkandepåföljden förfaller, om det i föremål eller egendom som avses i 4 eller 5 § inom utsatt tid görs de ändringar som nämns i domen eller om i fråga om dem annars förfars på ett sådant sätt som anges i domen och som gör förverkandepåföljden överflödig. Utmätningssmannen ska med stöd av paragrafen övervaka att de skyldigheter som nämns i domen fullgörs och besluta om förverkandet ska förfalla.

Liksom det konstateras ovan svarar Rättsregistercentralen och Utsökningsverket för verkställigheten av förverkandepåföljder som avser ett penningbelopp. Polisen samt Tullen och Gränsbevakningsväsendet i brottmål som de utrett svarar för verkställigheten av förverkandepåföljder som avser annan egendom. I praktiken är det inte alltid utifrån domslutet helt klart vilken typ av förverkandepåföljd det är fråga om, eftersom det i domslutet kan finnas oklara uttalanden om till exempel behandlingen av den beslagtagna egendomen eller så kan ställningstagandet i fråga om den beslagtagna egendomen vara bristfälligt. Det är därför motiverat att bestämmelserna preciseras så att ärendena alltid styrs till rätt verkställighetsförfarande. Dessutom finns det skäl att föreskriva om att motsvarande registeranmälningar ska göras om bestämmande av förverkandepåföljder som om beslag av föremål som ska registreras.

På egendom i pengar tillämpas de bestämmelser i 2 kap. i lagen om verkställighet av böter som gäller verkställighet av en fordran, till den del det belopp som dömts förverkat inte innehas av myndigheten och något annat inte bestäms i 4 kap. När det gäller förverkandepåföljder som avser ett penningbelopp kan rättsläget anses vara ganska klart och problemfritt, även om det tidvis förekommer problem med informationsutbytet. Rättsregistercentralen får inte nödvändigtvis alltid information om till exempel de penningbelopp som polisen har i sin besittning, och en fordran kan drivas in trots att beloppet redan är i en myndighets besittning.

Den nuvarande uppgiftsfördelningen mellan myndigheterna har också vid verkställigheten av förverkandepåföljder som avser föremål i huvudsak upplevts fungera, eftersom egendomen som dömts förverkad eller motsvarande tillgångar i merparten av fallen finns i de i lagen nämnda myndigheternas besittning. Det är i allmänhet enklast om den myndighet som har egendomen i sin besittning vidtar verkställighetsåtgärderna. I praktiken är det dock svårt för polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet att sälja vissa tillgångar. Sådana tillgångar är i synnerhet fastigheter, bostadsaktier och andra motsvarande tillgångar. Det kan vara motiverat att överföra försäljningen av sådana tillgångar till Utsökningsverket, eftersom det vid utsökningen finns etablerade tillvägagångssätt och behövlig kompetens för att sköta försäljningen.

För att Tullen svarar för verkställigheten i tullbrottmål talar också det att Tullen i samband med verkställighetsåtgärder kan sköta förtullningen av varor från tredjeland. I praktiken har det dock i tullbrottmål visat sig vara problematiskt att verkställighetsärenden förs direkt till Tullen från domstolen och att Rättsregistercentralen inte får information om de förverkandepåföljder som bestämts. Detta försvårar till exempel redovisningen av det inlutna beloppet. Det är oklart huruvida de medel som erhållits från försäljningen ska redovisas till Rättsregistercentralen, eller direkt till statens inkomstkonto. Det är till denna del motiverat att precisera bestämmelserna.

Polisen har i praktiken svarat för övervakningen av villkorliga förverkandepåföljder, eftersom det föremål som förverkandepåföljden avser oftast är beslagtaget och finns i polisens besittning. Det är skäl att till denna del bedöma uppgiftsfördelningen mellan myndigheterna.

2.5.2 Verkställbarhet i brådskande fall

På förverkandepåföljders verkställbarhet tillämpas de allmänna bestämmelser om påföljders verkställbarhet som finns i 2 § i lagen om verkställighet av böter. Utgångspunkten är således den att en förverkandepåföljd är verkställbar när den har vunnit laga kraft. Med avvikelse från detta kan en förverkandepåföljd som avser ett penningbelopp verkställas även om den inte har vunnit laga kraft. Bestämmelser om verkställbarheten av förverkandepåföljder som avser djur finns för sin del i 17 kap. 23 a § 4 mom. i strafflagen och bestämmelser om förelägganden om att avliva djur finns i 44 kap. 15 § 2 mom. i strafflagen.

I 39 § i lagen om verkställighet av böter föreskrivs det om att undantag från verkställbarheten i fråga om förverkandepåföljder som avser egendom enligt 2 § kan göras i brådskande fall. Med stöd av 39 § kan det förordnas om verkställighetsåtgärden för en förverkandepåföljd som avser egendom fastän förverkandepåföljden inte är verkställbar enligt 2 §, om den egendom som döms förverkad är lätt förskämbar, snabbt sjunker i värde eller föranleder avsevärda skötselkostnader eller om det av andra motsvarande orsaker behövs brådskande åtgärder. Bestämmelserna motsvarar i huvudsak 7 kap. 13 § 3 mom. i tvångsmedelslagen, där det föreskrivs om försäljning av beslagtagna egendom av motsvarande skäl.

I 40 § i lagen om verkställighet av böter sägs det att när ett icke lagakraftvunnet avgörande om förverkande av egendom eller ett penningbelopp till staten har verkställts, återgår inte verkställigheten på grund av ett senare avgörande innan detta vunnit laga kraft.

I praktiken kan det såväl under den tid egendom är beslagtagna som efter det att en förverkandepåföljd som avser egendomen har dömts ut uppstå situationer där försäljning eller andra verkställighetsåtgärder är motiverade redan före domen eller innan domen är verkställbar. Det är motiverat att de gällande bestämmelserna kvarstår.

2.5.3 Bestämmelser om förfarandet

Gällande bestämmelser

Bestämmelser om de allmänna förutsättningarna för bestämmande av förverkandepåföljder finns i 10 kap. i strafflagen. Bestämmelser om verkställighet av förverkandepåföljder finns däremot i 4 kap. i lagen om verkställighet av böter.

I 38 § i lagen om verkställighet av böter finns en huvudregel om verkställighet av förverkandepåföljder. I paragrafens 1 mom. sägs det att när ett avgörande genom vilket egendom dömts förverkad till staten har blivit verkställbart, ska egendomen i enlighet med ett förordnande av en behörig statlig myndighet tas i statens bruk, säljas eller förstöras (*verkställighetsåtgärd*). Polisinsrättningen sköter verkställigheten av förverkandepåföljden. Över det omhändertagande av egendom som sker för verkställigheten ska ett protokoll upprättas med iakttagande i tillämpliga delar av 7 kap. 12 § i tvångsmedelslagen (806/2011).

Enligt 2 mom. i paragrafen tillämpas bestämmelserna i 4 kap. endast till visa delar på verkställighet av en förverkandepåföljd som avser ett penningbelopp. På verkställighet av en förverkandepåföljd som avser ett penningbelopp tillämpas bestämmelserna i 2 kap. om verkställighet av en fordran, till den del det belopp som dömts förverkat inte innehas av polismyndigheten och något annat inte bestäms i 4 kap. I fråga om verkställighet av en förverkandepåföljd som bestämts i ett tullbrottmål och i ett brottmål som

Gränsbevakningsväsendet utrett gäller dessutom enligt 3 mom. vad som bestäms särskilt om dem.

Enligt 41 § i lagen ska Rättsregistercentralen ansöka om verkställighet av en förverkandepåföljd, på det sätt som föreskrivs genom förordning av statsrådet, hos den polisinrättning som innehar den förverkade egendomen eller inom vars verksamhetsområde egendomen annars finns. Enligt förarbetena till lagen är egendom som döms förverkad inte nödvändigtvis ett penningbelopp eller beslagtagna eller av någon annan orsak färdigt i den verkställande polisinrättningens besittning. I så fall sköter den polisinrättning, inom vars verksamhetsområde egendomen finns, om att påföljden verkställs, det vill säga att egendomen omhändertas och att egendomen därefter tas i bruk, säljs eller förstörs. Polisen har enligt förarbetena till lagen de befogenheter som föreskrivs i polislagen (493/1995) när den sköter om verkställighetsåtgärderna (RP 218/2001 rd, s. 47/II).

Enligt 42 § i lagen bestämmer Polisstyrelsen om de verkställighetsåtgärder som avser egendom som dömts förverkad, och den kan ge polisinrättningen rätt att förordna om åtgärder. Tullen bestämmer om de verkställighetsåtgärder som avser egendom som dömts förverkad i tullbrottmål och staben för Gränsbevakningsväsendet om de verkställighetsåtgärder som avser egendom som dömts förverkad i brottmål som Gränsbevakningsväsendet utrett. Ett förordnande om verkställighetsåtgärder omfattar angivande av förutsättningarna för och förfarandet i fråga om nämnda åtgärder till den del något annat inte bestäms genom lag.

Den egendom som dömts förverkad till staten ska enligt 43 § värderas innan verkställighetsåtgärder vidtas, om avgörandet som gäller förverkande av egendomen inte har vunnit laga kraft eller om saken gäller tredje mans rätt, och om det inte i någotdera fallet har nåtts en överenskommelse om egendomens värde mellan den behöriga myndigheten och egendomens ägare eller tredje man. Närmare bestämmelser om värderingsförfarandet utfärdas genom förordning av statsrådet.

I lagens 44 § sägs det att efter det att den som dömts till en förverkandepåföljd avlidit ska verkställigheten avbrytas efter att staten omhändertagit egendomen. Verkställigheten ska fortsätta om inte den behöriga polisinrättningen inom fyra månader efter omhändertagandet tillställs ett intyg över att frågan huruvida verkställigheten ska förfalla har förts till tingsrätten för avgörande i enlighet med 8 kap. 15 § i strafflagen, eller om en ansökan om att verkställigheten ska förfalla har avslagits genom ett lagakraftvunnet avgörande. Om den egendom som omhändertagits är sådan som anges i 39 § ska verkställigheten utan hinder av 1 mom. fortsätta efter att egendomen värderats.

I lagens 45 § 1 mom. sägs det att om en domstol genom en lagakraftvunnen dom har förkastat ett yrkande på att egendom ska dömas förverkad, ska egendomen på begäran återställas till ägaren eller till den som annars har rätt till egendomen. Den som saken gäller har rätt att få ersättning för egendomen om det inte längre är möjligt att återställa den på grund av en verkställighetsåtgärd eller av någon annan orsak. Rättsregistercentralen fastställer på basis av en värdering enligt 43 § ersättningen på skriftlig ansökan och betalar ut den till den som saken gäller. I 2 mom. sägs det vidare att den som är missnöjd med ett beslut om ersättning har rätt att föra talan vid tingsrätten på kärandens hemort eller vid Helsingfors tingsrätt. Talan ska vid äventyr av förlust av talan väckas inom sex månader efter att den ersättning som Rättsregistercentralen fastställt har betalats till den som saken gäller. Staten är svarande i målet och företräds av Rättsregistercentralen.

Lagens 45 a och 45 b § innehåller bestämmelser om verkställande av ett föreläggande om att avliva djur och av ett föreläggande om att ett nätmeddelande ska göras oåtkomligt och utplånas.

Enligt 45 a § verkställer polisinrättningen ett föreläggande enligt 44 kap. 15 § 2 mom. i strafflagen om att avliva djur. Polisen ska be om handräckning av en veterinär som avses i 36 § i djurskyddslagen (247/1996) för att verkställa ett föreläggande om att avliva djur, om inte något annat följer av att saken är brådskande eller av andra vägande skäl. Vid verkställigheten iakttas dessutom i tillämpliga delar vad som i denna lag föreskrivs om verkställigheten av en förverkandepåföljd som avser egendom. Ett föreläggande enligt 22 § 3 mom. i lagen om yttrandefrihet i masskommunikation (460/2003) om att ett nätmeddelande ska göras oåtkomligt och utplånas ska enligt 45 b § verkställas av en utmättningsman på det sätt som anges i utsökningssbalken. I praktiken har de bestämmelser om fullgörelseskyldighet som finns i utsökningssbalken iakttagits vid verkställigheten.

Särskilda bestämmelser om verkställighet av förverkandepåföljder finns också i andra lagar. I 13 § i lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror (897/2013) finns bestämmelser om verkställighet av förverkandepåföljder som avser olagligt timmer eller olagliga trävaror. Enligt 13 § 1 mom. i den lagen får olagligt timmer eller olagliga trävaror som döms förverkade till staten säljas på offentlig auktion. Verksamhetsutövaren ska enligt 2 mom. till staten betala de kostnader som lagringen av timret eller trävarorna medför under den tid de är beslagtagna. Enligt 3 mom. får de kostnader som avses i 2 mom. dras av från priset för det timmer eller de trävaror som sålts på offentlig auktion. Verksamhetsutövaren ska dock till staten betala de kostnader som inte kan täckas genom försäljningen av timret eller trävarorna på offentlig auktion. Enligt förarbetena till bestämmelsen (RP 97/2013 rd) baserar sig paragrafen på skäl 27 i timmerförordningen som gäller medlemsstaternas skyldighet att föreskriva sanktioner. I nämnda skäl konstateras det "att timret och trävarorna inte nödvändigtvis bör förstöras utan i stället får användas eller bortskaffas för ändamål av allmänt intresse". I fråga om paragrafens 2 och 3 mom. sägs det att till den del lagringskostnaderna inte kan täckas i samband med offentlig auktion, ska verksamhetsutövaren svara för dem. Om timmer eller trävaror har tagits i beslag och det senare framgår att det inte finns förutsättningar för beslagtagande, svarar verksamhetsutövaren för lagringskostnaderna också i dessa fall. Verksamhetsutövaren är skyldig att till staten betala lagringskostnaderna, eftersom det enligt timmerförordningen just är verksamhetsutövaren som är skyldig att iakttä systemet för tillbörlig aktsamhet och i anknytning till det är skyldig att se till att det timmer och de trävaror som släpps ut på marknaden har ett lagligt ursprung och att det finns tillräcklig dokumentering av det.

I 17 kap. 23 a § i strafflagen finns särskilda bestämmelser om verkställighet av förverkandepåföljder som avser djur. Enligt paragrafens 3 mom. kan domstolen förordna att berörda person ska ges tillfälle att själv sälja eller på annat sätt överlåta de djur som han eller hon äger och som avses i förbudet. Om en förverkandepåföljd gäller djur som helt eller delvis ägs av någon annan än den som har meddelats djurhållningsförbud, kan den personen ges tillfälle att utan ersättning avhämta djuren. I domen ska det sättas ut en tid inom vilken djuren ska överlåtas eller avhämtas. Om djuren avhämtas eller överlåts i enlighet med domen, förfaller förverkandepåföljden. I 90 § i lagen om djurvelfärd (693/2023) föreskrivs det dessutom om kommunalveterinärens skyldighet att ge handräckning vid verkställigheten av förverkandepåföljder som gäller djur.

I 10 kap. 11 § 3 mom. i strafflagen föreskrivs det om fall där den egendom som dömts förverkad är föremål för panträtt eller annan säkerhetsrätt. I bestämmelsen sägs det att den som i god tro har förvärvat en panträtt eller annan säkerhetsrätt i föremål eller egendom som avses i 4 eller 5 § och som dömts förverkade kan få betalning ur föremålets eller egendomens värde, oberoende av om fordringen har förfallit eller inte. Talan i saken ska väckas vid tingsrätten på den ort där käranden har sitt hemvist eller vid Helsingfors tingsrätt inom fem år från den dag då domen i fråga om förverkandepåföljden vann laga kraft. I annat fall förfaller säkerhetsrätten.

I 10 kap. 2 § 6 mom. i strafflagen sägs det att vinning inte döms förverkad till den del den har återburits eller dömts eller döms att betalas till den kränkta i form av skadestånd eller återbäring av obehörig vinst. Om yrkande på skadestånd eller återbäring av obehörig vinst inte har framställts eller om ett sådant yrkande ännu inte har avgjorts när avgörande meddelas med anledning av yrkandet på förverkande, ska förverkandepåföljden dömas ut. I 10 kap. 11 § 2 mom. i strafflagen sägs det att om skadestånd eller återbäring av obehörig vinst har betalats eller dömts ut efter det att ett avgörande som gäller förverkandepåföljd och som avses i 2 § 6 mom. har meddelats, kan förverkandepåföljden verkställas minskad med motsvarande belopp. Om förverkandepåföljden redan har verkställts, kan Rättsregistercentralen efter en skriftlig ansökan av den berörda personen besluta att motsvarande belopp ska betalas av statens medel. Trots vad som någon annanstans i lag föreskrivs om sekretess har den berörda personen rätt att för sin ansökan få uppgifter av Rättsregistercentralen om verkställigheten av ovannämnda förverkandepåföljd. Om det görs flera än en ansökan som grundar sig på samma brott, ska ansökningarna avgöras samtidigt, om inte detta orsakar de sökande oskäligt men. Om inte den verkställda förverkandepåföljden räcker till för att betala alla fordringar, sker betalning i förhållande till fordringarnas storlek, med iakttagande av 17 och 18 kap. i konkurslagen (120/2004). Den som är missnöjd med Rättsregistercentralens beslut har rätt att driva talan vid tingsrätten på den ort där käranden har sitt hemvist eller vid Helsingfors tingsrätt. Talan ska väckas inom en månad från Rättsregistercentralens beslut. Om det väcks flera käromål med anledning av ansökningar som grundar sig på samma brott, ska käromålen prövas vid den tingsrätt där det första käromålet väcktes. Andra tingsrätter än den nämnda tingsrätten ska överföra käromålet till den tingsrätten. Staten, som företräds av Rättsregistercentralen, är svarande i målet.

I 10 kap. 7 § i strafflagen föreskrivs det om så kallade villkorliga förverkandepåföljder. I paragrafen sägs det att när domstolen avgör ett yrkande på förverkande kan den med svarandens samtycke bestämma att förverkandepåföljden förfaller, om det i föremål eller egendom som avses i 4 eller 5 § inom utsatt tid görs de ändringar som nämns i domen eller om i fråga om dem annars förfars på ett sådant sätt som anges i domen och som gör förverkandepåföljden överflödig. Utmätningssmannen ska övervaka att de skyldigheter som nämns i domen fullgörs och besluta om förverkandet ska förfalla. Den som har dömts till en förverkandepåföljd kan överklaga beslutet i den ordning som bestäms om utsökningsbesvär. Utmätningssmannen kan av särskilda skäl förlänga den tidsfrist som avses i 1 mom. Rättsregistercentralen ska underrättas om att förverkandepåföljden har förfallit. Den som har dömts till förverkandepåföljden ansvarar för de kostnader som ändringsarbetena och verkställigheten av domen i övrigt medför.

Tillämpningspraxis

Enligt gällande praxis är det i situationer där myndigheterna inte har beslagtagit gärningsmannens egendom domstolen som i fråga om en förverkandepåföljd som avser ett penningbelopp styr förfarandet enligt 2 kap. i lagen om verkställighet av böter.

Om myndigheten har beslagtagit gärningsmannens egendom (inklusive kontanter), ansöker Rättsregistercentralen om verkställighet hos den verkställande myndigheten, som vid behov säljer egendomen och redovisar de erhållna medlen till Rättsregistercentralen. På sådan verkställighet tillämpas bestämmelserna i 4 kap. Om förverkandepåföljden däremot gäller annan egendom än ett penningbelopp och denna egendom inte är i en myndighets besittning, ansöker Rättsregistercentralen om verkställighet hos polisen eller Gränsbevakningsväsendet, som verkställer förverkandepåföljden med stöd av 4 kap. och bland annat bemyndigandet i dess 42 §.

Enligt en utredning som polisen gjort behandlar polisen förverkandepåföljder som gäller mycket varierande slag av egendom. Exempel på dessa är bilar, läkemedel, data, virtuell valuta, foliepåsar, djur, förfalskad konst och fastigheter.

Enligt Gränsbevakningsväsendets utredning hänför sig i praktiken alla de fall som det verkställt till de förundersökningar som Gränsbevakningsväsendet har genomfört och i fråga om vilka domstolen har dömt egendomen förverkad till staten. Till största delen är denna egendom pengar som Gränsbevakningsväsendet har tagit i beslag redan under förundersökningen och fysiskt innehas av undersökningsenheten eller finns insatta på Gränsbevakningsväsendets bankkonto som är avsett för detta. Gränsbevakningsväsendet ansvarar för förvaringen av penningbeloppet i fråga tills det får ett verkställighetsförordnande av Rättsregistercentralen.

Enligt Gränsbevakningsväsendets utredning omfattar verkställighetsförordnandena inte bara pengar utan i viss mån också annan egendom som dömts ut till staten. Mängden egendom av detta slag är ganska liten och inbegriper bland annat fordon och annan stulen egendom (häleri vid gränsövergångsställen), förfalskade handlingar, telefoner eller annan terminalutrustning (olaglig inresa huvudsakligen vid gränsövergångsställena), vilt och vapen (jaktbrott). Denna egendom auktioneras ut och de erhållna medlen redovisas till Rättsregistercentralen, tas vid myndigheterna i bruk för utbildning (till exempel falska handlingar) eller förstörs. Om en stor del av den mindre värdefulla egendomen (radardetektorer, elektriska batonger och så vidare) fattar undersökningsledarna självständigt ett beslut om förstöring enligt tvångsmedelslagen genast efter det att föremålet har omhändertagits. Egendom som dömts förverkad till staten kan säljas till exempel genom offentlig auktion. Vid auktionsarrangemangen kan man vid behov stödja sig också på av andra myndigheter ordnade offentliga auktionsevenemang på det sätt som ska avtalas särskilt med myndigheten i fråga. Den berörda förvaltningsenheten avtalar om arrangemangen med den tekniska avdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet.

Enligt en utredning som Tullen gjort får enligt 80 § 3 mom. i tullagen en vara endast i undantagsfall säljas eller förstöras utan en lagakraftvunnen dom. I fråga om en vara som dömts förverkad till staten ska det enligt 81 § i tullagen fattas beslut om huruvida varan ska säljas eller förstöras. Det finns inga riktlinjer för beslutet, utan saken har bedömts från fall till fall till exempel i fråga om personbilar. I tullagen nämns endast så kallad traditionell tullauktion. Tullen har provat att sälja bilar som dömts förverkade till staten på nätauktion när det har varit fråga om en EU-vara.

Bedömning av nuläget

Vid verkställighet av en förverkandepåföljd som avser ett penningbelopp tillämpas bestämmelserna i 2 kap. om verkställighet av en fordran, till den del det belopp som dömts förverkat inte innehas av myndigheten och något annat inte föreskrivs i 4 kap. Myndigheterna ska till Rättsregistercentralen överlämna de penningmedel som de innehar. När det gäller förverkandepåföljder som avser ett penningbelopp kan rättsläget anses vara ganska klart och problemfritt, även om det tidvis har observerats problem i informationsutbytet. Av denna anledning får Rättsregistercentralen inte nödvändigtvis alltid information om till exempel de penningbelopp som polisen har i sin besittning, och en fordran kan sålunda drivas in trots att egendomen redan är i en myndighets besittning.

Bestämmelserna om verkställighet av förverkandepåföljder som avser annan egendom än egendom i pengar behöver däremot ändras. Lagen innehåller få bestämmelser om verkställighet av förverkandepåföljder som avser föremål, vilket innebär att förfarandet delvis har baserat sig på praxis. I 4 kap. i lagen om verkställighet av böter föreskrivs det främst om skyldigheten att

upprätta ett protokoll och ge innehavare av föremål intyg över beslag. Lagen innehåller inga bestämmelser om till exempel omhändertagande, hämtning och förvaring av egendom, och det är oklart huruvida de myndigheter som svarar för verkställigheten i nuläget har på lag grundad rätt att hämta egendom för verkställighet av en förverkandepåföljd från en plats som skyddas av hemfriden.

I praktiken har också situationer där egendom är föremål för panträtter eller säkerhetsrätter konstaterats vara problematiska. De gällande bestämmelserna i 10 kap. 11 § 3 mom. i strafflagen kan anses vara oklara och svårtolkade. Arrangemang där innehavaren av panträtt eller säkerhetsrätt har varit tvungen att väcka talan för att få betalning för egendom kan anses vara ansträngande. I praktiken har det i situationer där egendom har varit föremål för behörig pant- eller säkerhetsrätt som antecknats i registret den betalning som baserar sig på denna rätt kunnat erläggas till rättsinnehavaren också utan att talan väcks. Lagen innehåller inte heller några bestämmelser om företrädesordningen för delning av medel i situationer där egendom som dömts förverkad är föremål för en sådan rätt som avses i 10 kap. 11 § 3 mom. i strafflagen och dessutom ett sådant skadeståndsanspråk som avses i 2 mom. Med beaktande av att tiden för väckande av talan om panträtt och säkerhetsrätt är fem år, kan också betalningen av den ersättning som avses i 10 kap. 11 § 2 mom. i strafflagen förlängas avsevärt, om pant- och säkerhetsrätten ges företräde.

Lagen om verkställighet av böter innehåller inte heller några bestämmelser som möjliggör att verkställighetskostnaderna dras av innan medlen redovisas till Rättsregistercentralen. De myndigheter som sörjer för verkställigheten har dock kunnat meddela egna anvisningar i frågan med stöd av 42 §, vilket innebär att praxisen har varierat mellan olika myndigheter. Eftersom verkställighetskostnaderna kan bli betydande i fråga om värdefulla tillgångar, kan det anses ändamålsenligt att verkställighetskostnaderna kan dras av.

Också redovisningen av de medel som erhållits från egendom som sålts har i viss mån orsakat oklarhet. Till exempel Tullen har ansett att det är oklart huruvida de medel som erhållits från försäljningen ska redovisas till Rättsregistercentralen, eller direkt till statens inkomstkonto.

Ett problem har konstaterats vara att förverkandepåföljden förfaller i enlighet med 10 kap. 7 § i den gällande strafflagen i synnerhet i situationer som gäller filer som finns på datorer. I domen kan det ha bestämts att förverkandepåföljden förfaller när filer har raderats från en dator. Enligt en utredning från polisen är det dock i praktiken omöjligt att försäkra sig om att allt material som det bestämts att ska utplånas har gjorts raderats helt och hållet från en dator. Ordalydelsen i lagen motsvarar inte heller nuläget, där verkställigheten av en förverkandepåföljd i praktiken övervakas av polisen och inte av utskökningsmyndigheten.

Det är motiverat att bestämmelserna preciseras till de delar som nämns ovan.

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att förtydliga och förenhetliga bestämmelserna om verkställighet av påföljder som ska verkställas med stöd av lagen om verkställighet av böter.

Målet är också att förenkla förfarandet för indrivning av fordringar. De gällande bestämmelserna baserar sig i stor utsträckning på manuell indrivning. Avsikten är att i samband med det ovannämnda informationssystemprojektet i så stor utsträckning som möjligt automatisera verkställigheten och slopa de manuella förfarandena. Strävan är också att ändra bestämmelserna så att ett elektroniskt verkställighetsförfarande är möjligt. Genom de ändringar

som gäller beviljande av betalningstid förbättras Rättsregistercentralens möjligheter att utnyttja automatiskt beslutsfattande i uppenbara ärenden som gäller betalningstid.

På motsvarande sätt förtydligas förvandlingsstraffförfarandet och verkställigheten av förverkandepåföljder. Avsikten är att i synnerhet vid verkställigheten av förverkandepåföljder också förtydliga uppgiftsfördelningen mellan myndigheterna. Genom ändringarna förbättras myndigheternas förutsättningar att sköta verkställighetsuppdrag och ändras uppgiftsfördelningen mellan myndigheterna så att den är mer ändamålsenlig än i nuläget.

Syftet med propositionen är förutom att förtydliga bestämmelserna också att förbättra de betalningsskyldigas rättsskydd bland annat genom att föreskriva om rätt att söka ändring i Rättsregistercentralens beslut och genom att precisera till exempel bestämmelserna om beviljande av betalningstid.

4 De viktigaste förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

4.1.1 Myndigheter som svarar för verkställigheten av påföljder

Rättsregistercentralen svarar för verkställigheten av de påföljder som avses i lagen om verkställighet av böter. De påföljder som avses i lagen ska således meddelas till Rättsregistercentralen som ser till att verkställighetsåtgärderna inleds. I de gällande bestämmelserna har myndigheterna dock getts möjlighet att ta hand om indrivningen av en fordran i fall som gäller brottsskadebaserade fordringar och rättegångskostnader, om myndigheterna för statens talan i ärendet. Då svarar myndigheten i fråga och inte Rättsregistercentralen för indrivningen.

I propositionen begränsas andra myndigheters rätt att i stället för Rättsregistercentralen självständigt sköta verkställighetsåtgärder.

Bestämmelserna ändras så att det i lagen om verkställighet av böter föreskrivs uttömmande om de situationer i vilka någon annan myndighet än Rättsregistercentralen svarar för verkställigheten. Som sådana myndigheter föreslås endast Tullen och Skatteförvaltningen, som också i nuläget tillämpar ett så kallat självindrivningsförfarande. Dessutom gäller bestämmelsen indrivning av på brott baserade skadestånd och rättegångskostnader endast i sådana ärenden där Tullen eller Skatteförvaltningen för statens talan. Eftersom indrivningsskyldigheten följer direkt av lag, ska på motsvarande sätt skyldigheten att anmäla att förfarandet har använts slopas i lagen. Förslaget är motiverat av följande skäl.

På basis av justitieministeriets utredning ansåg av de myndigheter som i nuläget använder självindrivning Skatteförvaltningen och Tullen att det är viktigt att möjligheten till indrivning bevaras, medan Statskontoret däremot ansåg att självindrivningsförfarandet inte behöver bevaras.

För Skatteförvaltningens del ska de influtna skatter som ligger till grund för skadestånd och de ändringar som minskar skattens belopp dras av från saldot för det skadestånd som ska drivas in. Skatteförvaltningen ska redovisa de belopp som betalats i skadestånd till skattetagarna i samma förhållande som skattelagen för de skatter som undvikits genom brott. Uppföljningen och redovisningen av en skattepost har i det nuvarande systemet Gentax slagits samman med indrivningen av fordringar som grundar sig på domar.

I ärenden som hör till Tullens behörighet har samma fordringsmål i de flesta fall samband med både ett beskattningsbeslut som fastställts i ett förvaltningsförfarande och en skadeståndsdom som meddelats i straffprocessuell ordning. Då svarar i regel samma person eller samma personer för både de tullar och skatter som fastställts i ett administrativt förfarande och för skadestånd som fastställts i en straffprocess. Det är i princip mycket utmanande att sammanjämka dessa typer av fordringar, eftersom skadeståndsdomen i större brottshelheter ofta innehåller mycket stora mängder sådana tullar och/eller skatter där rätten till efteruppbörd eller efterbeskattning är föråldrad, varvid fallet synnerligen ofta är det att de summor som ska drivas in är av olika storlek i ansvarsgrunderna i fråga. Dessutom skiljer sig begynnelsestidpunkten för dröjsmålsränta väsentligt från varandra mellan dessa typer av fordringar.

På basis av det som konstateras ovan är de skadestånd och rättegångskostnader i brottmål som Skatteförvaltningen och Tullen själva driver in förenade med sådana omständigheter att det är motiverat att verkställigheten bevaras hos myndigheterna i fråga. Däremot är andra brottsskadeersättningar eller rättegångskostnader inte typiskt förenade med sådana samordningsegenskaper som förutsätter avvikande bestämmelser.

Det har vid utredning framkommit att myndigheterna i fråga själva driver in de fordringar som avses i bestämmelsen i de flesta fall eller i alla fall som avses i bestämmelsen. De gällande bestämmelserna, enligt vilka myndigheten ska anmäla självindrivning separat i varje enskilt ärende, kan således anses vara oändamålsenliga. De gällande bestämmelserna är också problematiska med tanke på behörighetsfördelningen mellan Rättsregistercentralen och andra myndigheter, eftersom behörigheten bestäms från fall till fall. Det föreslagna förtydligandet av bestämmelserna undanröjer risken för sådana problem med informationsutbytet som annars kan leda till att en fordran drivs in dubbelt, det vill säga av både Rättsregistercentralen och andra myndigheter som bedriver indrivning.

I propositionen preciseras det också till vilka delar bestämmelserna i lagen om verkställighet av böter är tillämpliga på Tullens och Skatteförvaltningens indrivning. Till exempel bestämmelserna om betalningsuppsmaning och ansökan om utsökning ska tillämpas. En central ändring jämfört med nuläget är att bestämmelserna om beviljande av betalningstid inte ska tillämpas vid Tullens och Skatteförvaltningens indrivning. Detta är motiverat, eftersom betalningarna kan behöva samordnas med indrivningen av obetalda skatter eller tullar, varvid det också är mest motiverat att behandla frågor som gäller betalningstiden i enlighet med bestämmelserna om beskattning och förtullning. Lagens 13 § om fördelning av betalningar gäller inte alls de fordringar som Tullen och Skatteförvaltningen driver in och därför lämnas också detta utanför lagens tillämpningsområde.

Liksom det konstateras ovan är FPA för sin del en självständig offentligrättslig inrättning som har egna tillgångar. Vid FPA:s indrivning har det således inte varit fråga om sådan självindrivning som avses i lagen om verkställighet av böter, utan indrivningen har skett med stöd av annan lagstiftning som är förpliktande för FPA. Inga ändringar föreslås i detta rättsläge.

4.1.2 Indrivning av penningfordringar

4.1.2.1 Beviljande av betalningstid

I denna proposition föreslås det att bestämmelserna om beviljande av betalningstid revideras.

För det första föreslås det att Rättsregistercentralen på ansökan av den betalningsskyldige kan ges en tidsfrist på högst tre månader för betalning av en fordran. En förutsättning är att den betalningsskyldige sannolikt betalar fordran efter att ha beviljats betalningstid. Bestämmelsen

möjliggör på ett mer flexibelt sätt än i nuläget att en kort tidsfrist ges. I sådana situationer utarbetas det ingen betalningsplan, utan fordran ska betalas i sin helhet inom tidsfristen.

För det andra föreslås det vissa ändringar i de egentliga bestämmelserna om beviljande av betalningstid. Betalningstid på högst ett år kan beviljas av skäl som hänför sig till den betalningsskyldiges personliga förhållanden eller hälsotillstånd. Bestämmelsen omfattar till exempel arbetslöshet, insjuknande och fullgörande av värnplikt liksom i nuläget. En ändring jämfört med tidigare är att det också för en betalningstid på högst ett år ska utarbetas en betalningsplan. Detta underlättar uppföljningen av hur betalningarna framskrider med tanke på både den betalningsskyldige och Rättsregistercentralen.

Också möjligheten att av synnerligen vägande skäl bevilja betalningstid för en längre tid ska fortsättningsvis bevaras.

Det ska inte vara möjligt att ge en tidsfrist för betalning eller att bevilja betalningstid, om den betalning som ska verkställas är vite som har dömts ut med stöd av viteslagen. Syftet med vite är vanligen att få den som är föremål för vite att fullgöra en skyldighet som en myndighet har ålagt. Beviljandet av betalningstid för betalning av vite kan i praktiken fördröja också fullgörandet av den egentliga skyldigheten. Det är av denna anledning motiverat att vite lämnas utanför bestämmelserna om betalningstid.

I 8 b kap. i förvaltningslagen (434/2003) har det tagits in bestämmelser om automatiserat avgörande. I framtiden ska beslut om senareläggning av tidsfristen enligt betalningsuppsättningen och om beviljande av betalningstid kunna fattas automatiskt oftare än i nuläget, om de villkor som anges i förvaltningslagen uppfylls.

Bestämmelserna om beviljande av betalningstid ändras dessutom så att de ska tillämpas endast när Rättsregistercentralen beviljar betalningstid. Om en fordran har överförts till ett utskökningsförfarande, ska bestämmelserna i utskökningsbalken tillämpas på den betalningstid som beviljas av utskökningsmannen. Ändringen förtydligar förhållandet mellan lagen om verkställighet av böter och utskökningsbalken och undanröjer behovet av att separat samordna den betalningsplan som eventuellt utarbetats vid utskökning och den betalningsplan som utarbetats vid verkställighet av böter. Ändringen innebär dock också att i utskökningsskedet kan betalningstid fås endast för den tid som föreskrivs i 4 kap. 6 § i utskökningsbalken. En förutsättning för att få betalningstid enligt den paragrafen är inte att sökanden, det vill säga Rättsregistercentralen, ger sitt samtycke, utan utskökningsmannen kan bevilja betalningstid utan att fråga Rättsregistercentralen om saken.

I lagen föreslås också bestämmelser om ändring och återkallande av avgöranden som gäller betalningstid. Betalningstiden förfaller alltid om den betalningsskyldige inte iakttar betalningsplanen. Detta är motiverat eftersom fortsatt verkställighet i dessa situationer inte inbegriper prövning, utan Rättsregistercentralen ska alltid inleda verkställighetsåtgärder om betalningarna inte görs i enlighet med betalningsplanen. Under beredningen av propositionen har man också bedömt ett alternativ där Rättsregistercentralen i dessa ärenden fattar beslut utan att höra den betalningsskyldige. Eftersom det dock är fråga om ett stort antal ärenden och avgörandet inte inbegriper prövning, ska det föreskrivas om när betalningstiden förfaller direkt med stöd av lag.

Rättsregistercentralen ska fortfarande också ha möjlighet att ändra eller återkalla ett beslut om betalningstid, om villkoren för beviljande av betalningstid inte längre uppfylls. I dessa situationer har Rättsregistercentralen prövningsrätt och ett förvaltningsbeslut fattas om dem.

Dessutom föreslås att det i fortsättningen ska kunna begäras omprövning av Rättsregistercentralens beslut om indrivning av en fordran. Möjligheten att söka ändring gäller särskilt sådana beslut om beviljande av betalningstid som det i nuläget inte kan sökas ändring i. Möjligheten att söka ändring är motiverad, eftersom utgångspunkten med stöd av 21 § i grundlagen kan anses vara att det är möjligt att söka ändring också i myndighetsbeslut som gäller verkställighet av en fordran. Genom möjligheten att begära omprövning tryggas också möjligheten att söka ändring i beslut som fattats genom automatiskt beslutsfattande.

4.1.2.2 Andra frågor som gäller verkställighet av fordringar

I propositionen föreslås det att den ränta som ska betalas på återbetalning av betalningar ska ändras från den gällande fasta i lagen nämnda räntan på 6 procent så att den binds till referensräntan enligt 12 § i räntelagen med ett tillägg på 2 procent. Räntor är särskilt känsliga för förändringar i de ekonomiska konjunkturerna, och det kan inte anses vara ändamålsenligt med ett fast belopp för räntan på återbetalning, eftersom räntenivån kan variera avsevärt. Dessutom ska bestämmelserna om återbetalning förtydligas. Den gällande praxisen är den att den myndighet som har tagit emot betalningen återbetalar penningbeloppet och Rättsregistercentralen betalar ränta på återbetalningen. Detta förfarande kan inte anses ändamålsenligt vare sig för den betalningsskyldige eller för myndigheterna. Det är tydligare om en enda myndighet sörjer för återbetalningen i sin helhet. I propositionen föreslås det därför att i fortsättningen ska Rättsregistercentralen både återbetala kapitalet och betala ränta på det.

I propositionen föreslås det att bestämmelsen om avstående från verkställighetsåtgärder förtydligas. I stället för begreppet avstående från verkställighetsåtgärder används begreppet verkställighetsåtgärder lämnas vilande. Med lämnas vilande avses att Rättsregistercentralen inte vidtar verkställighetsåtgärder. Ett ärende kan dock aktiveras till exempel på grund av att den betalningsskyldige själv har gjort en betalning eller att skuldsanering inleds. Vid beredningen av propositionen har också möjligheten att använda begreppet avbrytande av verkställighetsåtgärder bedömts. Vid den fortsatta beredningen har det dock ansetts att detta begrepp kan blandas ihop med domstolens möjlighet att avbryta verkställigheten. Genom den föreslagna ändringen förtydligas skillnaden jämfört med bestämmelsen om upphörande med verkställighet. Dessutom motsvarar de kriterier för avstående från verkställighet som i nuläget anges i förordning inte helt de förutsättningar som nämns i lagen, och därför ska bestämmelserna förtydligas också genom att förutsättningarna för avbrytande av verkställighet skrivs in i lagen på ett uttömmande sätt.

4.1.3 Förvandlingsstraff för böter

Betydelsen av reformen av Rättsregistercentralens informationssystem

Liksom det konstateras ovan kan smidigheten i förvandlingsstraffförfarandet förbättras effektivare än genom lagändringar på så sätt att behandlingen av ärenden sker med hjälp av informationssystem. Liksom det konstateras ovan håller Rättsregistercentralens informationssystem för verkställighet på att reformeras och avsikten är samtidigt att möjliggöra behandling av ärenden som gäller förvandlingsstraff för böter i informationssystem. Avsikten är att inom ramen för informationssystemreformen göra informationsutbytet mellan myndigheterna elektroniskt och frångå den manuella behandlingen i förvandlingsstraffförfarandet.

Syftet är att säkerställa att åklagarna och domstolarna i den fas då förvandlingsstraff bestäms ur informationssystemen får uppgifter om situationen i fråga om betalningen av böterna och i den

mån det är möjligt om huruvida förutsättningar för att avstå från förvandlingsstraff föreligger. Vidare ska beräkningen av längden på förvandlingsstraff automatiseras. Avsikten är att de handlingar som behövs för bestämmande av förvandlingsstraff ska sändas från Rättsregistercentralen till åklagaren och domstolen via informationssystem och att domstolens avgörande ska sändas till Rättsregistercentralen via informationssystem. Enbart genom att digitalisera förfarandet kan kostnadsbesparingar för myndigheterna uppnås.

Det är meningen att i den fas när förvandlingsstraff verkställs ska behövliga handlingar och till exempel betalningsuppgifter sändas mellan Rättsregistercentralen och Brottspåföljdsmyndigheten via informationssystem. Avsikten är att det i Brottspåföljdsmyndighetens informationssystem ska genomföras en mer fungerande efterlysningsfunktion än i nuläget, som behövs för att förpassa dem som dömts till förvandlingsstraff i fängelse.

Förfarandet för bestämmande av förvandlingsstraff

I bestämmelserna om bestämmande av förvandlingsstraff föreslås inga betydande innehållsmässiga ändringar. Förfarandet för bestämmande av förvandlingsstraff förblir således i huvudsak oförändrat. Liksom i nuläget ska vanligen utmätningsmannen eller polisen på basis av den efterlysning som Rättsregistercentralen gjort stämma in den betalningsskyldige till en rättegång för bestämmande av förvandlingsstraff. Därefter ska åklagaren framställa ett yrkande på bestämmande av förvandlingsstraff i tingsrätten och tingsrätten ska besluta om bestämmande av förvandlingsstraff.

I avsnittet alternativa handlingsvägar behandlas möjligheten att helt och hållet avstå från ett separat förvandlingsstraffförfarande, att överföra åklagarens uppgifter till Rättsregistercentralen eller att öka användningen av skriftliga förfaranden i förvandlingsstraffförfarandet. Av de skäl som anges i det avsnittet föreslås inga sådana ändringar.

Nedan behandlas de ändringar som föreslås i bestämmelserna.

I det föreslagna 24 § 2 mom. ska det inte längre föreskrivas om att ett förvandlingsstraffförfarande inte får inledas om den betalningsskyldige fullgör sin värnplikt, deltar i reservens repetitionsövningar eller fullgör vapenfri tjänst eller civiltjänst. I fortsättningen kan också i dessa situationer ett förvandlingsstraffförfarande inledas och förvandlingsstraff bestämmas. Det är dock inte ändamålsenligt att verkställigheten av förvandlingsstraff i fängelse avbryter den tjänstgöring som hänför sig till värnplikt. Tjänstgöring kan således också i fortsättningen utgöra en grund för uppskov med verkställigheten av ett förvandlingsstraff på det sätt som anges nedan. Att skuldsanering för privatpersoner inleds är fortfarande en sådan grund som utgör ett hinder för bestämmandet av förvandlingsstraff. Detta är motiverat, eftersom betalningen och indrivningen av fordringar som omfattas av skuldsaneringen begränsas efter det att skuldsaneringen har inletts. Det är inte heller motiverat att förvandlingen av böter eller vite till fängelse fortsätter. Lagändringar som gäller detta i lagen om skuldsanering för privatpersoner har redan genomförts genom lagändringar som trädde i kraft vid ingången av 2026 (RP 5/2025 rd, RSv 52/2025 rd).

I det föreslagna 24 § 3 mom. ska det tydligare än i nuläget föreskrivas om förfarandets förhållande till bestämmelserna om rättegång i brottmål. Utgångspunkten är den att lagen om rättegång i brottmål ska tillämpas på förfarandet. Bestämmelserna om stämning i 25 och 26 § i det föreslagna kapitlet, 28 § 1 mom. om åklagarens yrkande samt 29 och 30 § om domstolsbehandling innebär dock ett undantag från förfarandet för behandling av brottmål.

Liksom i nuläget är dessa undantag motiverade, eftersom bestämmandet av förvandlingsstraff avviker från behandlingen av ett vanligt brottmål i domstol.

I den föreslagna 28 § föreskrivs det tydligare än i nuläget om åklagarens roll i ärenden som gäller förvandlingsstraff. I paragrafen föreskrivs det om att åklagaren hos tingsrätten ska framställa ett yrkande på att böter eller vite ska förvandlas till fängelse när den betalningsskyldige har stämts in till en rättegång. Åklagaren ska framställa ett yrkande, om denne anser att villkoren enligt 2 a kap. 4 § i strafflagen uppfylls. Åklagaren ska fortfarande ha möjlighet att avstå från att framställa ett yrkande. Grunderna för att avstå från att framställa ett yrkande är desamma som i 2 a kap. 6 och 7 § i strafflagen. På så sätt kan åklagaren, liksom i nuläget, avstå från att framställa ett yrkande på förvandlingsstraff på samma grunder som en domstol kan avstå från att förvandla böter till fängelse. Åklagarens möjlighet att återkalla sitt beslut att inte yrka på förvandlingsstraff ska slopas. Bestämmelsen har i praktiken inte tillämpats. I samband med förvandlingsstraffförfarandet kommer det inte heller i praktiken fram några sådana väsentliga ändringar till följd av vilka ändring av åklagarens avgörande kan bli aktuellt.

I 30 a § i den gällande lagen föreskrivs det om utmätningssmannens skyldighet att till åklagaren och domstolen lämna uppgifter om den betalningsskyldiges ekonomiska ställning. Bestämmelsen ska slopas, eftersom åklagaren vid prövningen av ett yrkande på förvandlingsstraff också i övrigt är skyldig att utreda om villkoren för förvandlingsstraff uppfylls och med stöd av 22 § i lagen om Åklagarmyndigheten (32/2019) har rätt att av Utsökningsverket få den information som behövs för fullgörandet av sitt tjänsteuppdrag.

Dessutom görs det vissa språkliga och tekniska ändringar i bestämmelserna.

Verkställighet av förvandlingsstraff

I propositionen föreslås det ändringar i bestämmelserna om verkställighet av förvandlingsstraff. Den viktigaste ändringen är att Brottspåföljdsmyndigheten i fortsättningen ska svara för bestämmandet av tidpunkten när personer som dömts till förvandlingsstraff ska anmäla sig till fängelset och för efterlysningen av dem. I nuläget svarar Utsökningsverket och Rättsregistercentralen för dessa uppgifter.

Ändringen är motiverad, eftersom ansvaret för verkställigheten av de straff som avtjänas i fängelse då i sin helhet innehas av Brottspåföljdsmyndigheten. Brottspåföljdsmyndigheten har bättre förutsättningar att bereda till exempel placering i missbrukarrehabilitering av dem som dömts till förvandlingsstraff och intagning i fängelse jämfört med nuläget. Detta gäller i synnerhet sådana dömda för vilka en tidpunkt för anmälan till fängelse bestäms.

Propositionen ökar Brottspåföljdsmyndighetens arbetsmängd så att den ska efterlysa alla som dömts till förvandlingsstraff, vilket är cirka 3 000–4 000 personer årligen. I praktiken betalar en stor del av dessa personer sina böter innan de förpassas i fängelse. Avsikten är att i Brottspåföljdsmyndighetens informationssystem genomföra en funktion genom vilken efterlysningar kan göras med en liten arbetsmängd, så som Rättsregistercentralen gör i nuläget. Därmed är antalet årsverken litet. För att förfarandet ska fungera förutsätts på det sätt som beskrivs nedan att uppgifterna om betalda böter lämnas automatiskt till Brottspåföljdsmyndigheten och att det i Brottspåföljdsmyndighetens informationssystem finns en funktion genom vilken efterlysningar kan göras.

Enligt förslaget ska förfarandet för verkställighet av förvandlingsstraff inbegripa vad som tas upp nedan.

Rättsregistercentralen ska skicka ett meddelande om förvandlingsstraffet till den som dömts till förvandlingsstraff och samtidigt reservera en kort betalningstid på samma sätt som i nuläget. På ansökan av den betalningsskyldige kan Rättsregistercentralen bevilja den betalningsskyldige en betalningstid på högst sex månader under vilken böterna ska betalas i sin helhet.

Om böterna fortfarande inte betalas, ska Rättsregistercentralen ansöka om verkställighet av förvandlingsstraffet hos Brottspåföljdsmyndigheten. Utsökningsverket deltar inte längre i verkställigheten av förvandlingsstraff. Samtidigt som Rättsregistercentralen ansöker om verkställighet hos Brottspåföljdsmyndigheten, ska centralen till den betalningsskyldige sända en uppmaning att kontakta Brottspåföljdsmyndigheten för att bestämma en tidpunkt för anmälan till fängelse.

När Brottspåföljdsmyndigheten har fått Rättsregistercentralens begäran om verkställighet, fortsätter den verkställighetsåtgärderna i den ordning som föreskrivs i 2 kap. i fängelselagen. Brottspåföljdsmyndigheten ska således med stöd av 2 kap. 1 § i fängelselagen förelägga en anmälningstidpunkt och ett placeringsfängelse för de dömda som tar kontakt utifrån den uppmaning som har sänts av Rättsregistercentralen. Om den dömda inte tar kontakt, ska Brottspåföljdsmyndigheten med stöd av 2 kap. 2 a § i fängelselagen efterlysa den dömda.

Lagstiftningen ska också ändras så att uppskov med verkställigheten i sin helhet sker med stöd av 2 kap. 3 och 4 § i fängelselagen. I lagen om verkställighet av böter ska det inte längre föreskrivas om utmätningssmannens eller polisens skyldighet att fråga den betalningsskyldige om det finns grunder för uppskov. Detta förfarande har i praktiken varit problematiskt, eftersom utmätningssmannen eller polisen inte har möjlighet att utreda om det finns grunder för uppskov och beslutet om uppskov med verkställigheten i vilket fall som helst fattas av Brottspåföljdsmyndigheten med stöd av 2 kap. i fängelselagen. Det är därför motiverat att Brottspåföljdsmyndigheten bedömer om det finns grunder för uppskov. I sista hand är det möjligt att utreda saken ännu i det skede då polisen förpassar den efterlyste dömda i fängelse. Det är ännu även då möjligt att utreda om det finns förutsättningar för att skjuta upp verkställigheten till exempel på grund av värmplikt eller vård i en anstalt för missbrukarvård.

Både Rättsregistercentralen och Brottspåföljdsmyndigheten ska fortfarande kontrollera om personen har beviljats skuldsanering för privatpersoner, som utgör ett hinder för verkställighet av förvandlingsstraff. Utredningen av detta baserar sig i nuläget i fängelset närmast på att den dömda blir tillfrågad om saken. Avsikten är att genom informationssystem genomföra en funktion med hjälp av vilken skuldsaneringar som inletts kan kontrolleras direkt i skuldsaneringsregistret.

4.1.4 Verktällighet av förverkandepåföljder

4.1.4.1 Uppgiftsfördelningen mellan myndigheterna

Domstolen och andra myndigheter är skyldiga att anmäla Rättsregistercentralen om de påföljder som de dömt ut. Anmälningsskyldigheten gäller också alla förverkandepåföljder. I praktiken styrs verkställigheten av förverkandepåföljder på basis av de anmälda uppgifterna till rätt verkställighetsprocess på det sätt som beskrivs nedan.

Bestämmelserna kompletteras också så att den domstol eller andra myndighet som bestämt förverkandepåföljden är skyldig att till registret över vissa föremål som ska registreras göra en

anmälan om att ett föremål har förverkats till staten. I praktiken gäller anmälningsskyldigheten vanligen fordon och fastigheter. Bestämmelserna motsvarar i sak 7 kap. 10 § i tvångsmedelslagen. På detta sätt ses det till att det i fortsättningen om både beslag och utdömande av en förverkandepåföljd görs en anteckning i registret, om det är fråga om ett föremål som ska registreras. Detta ökar registrens tillförlitlighet.

Enligt den föreslagna lagen ska Rättsregistercentralen sörja för att verkställigheten av alla förverkandepåföljder inleds. I fortsättningen ska också de förverkandepåföljder som hör till Tullens verkställighetsansvar anmälas till Rättsregistercentralen, som inleder verkställigheten. På detta sätt undanröjs de problem med informationsutbytet och de oklarheter i verkställighetsförfarandet som i nuläget förekommer i anslutning till de förverkandepåföljder som hör till Tullens verkställighetsansvar.

Rättsregistercentralen är skyldig att för det första sörja för verkställigheten av förverkandepåföljder som avser ett penningbelopp i ett förfarande enligt lagens 2 kap. I propositionen föreslås till denna del inga ändringar jämfört med nuläget. I den föreslagna 38 a § i lagen förtydligas det dock att bestämmelserna om förverkandepåföljder som avser föremål ska tillämpas vid verkställigheten av ett beslagtaget penningbelopp. På detta sätt kan man undvika situationer där Rättsregistercentralen inleder verkställighet enligt 2 kap., även om penningbeloppet på basis av beslag innehas av polisen, Tullen eller Gränsbevakningsväsendet. I praktiken ska Rättsregistercentralen i dessa situationer ansöka om verkställighet hos den myndighet som har penningbeloppet i sin besittning och som ska redovisa beloppet till Rättsregistercentralen.

Rättsregistercentralen ska sedan ansöka om verkställighetsåtgärder i fråga om förverkandepåföljder som avser föremål hos den myndighet som svarar för verkställighetsåtgärderna.

Uppgiftsfördelningen mellan de myndigheter som svarar för verkställigheten ändras jämfört med nuläget. Utgångspunkten är fortfarande den att den myndighet som svarar för förundersökningen av ett ärende, det vill säga polisen, Tullen eller Gränsbevakningsväsendet, ska sörja för de konkreta verkställighetsåtgärderna. Detta är motiverat, eftersom den egendom som är föremål för en förverkandepåföljd oftast finns i dessa myndigheters besittning på basis av beslag. I lagen ska också tas in Försvarsmakten som en myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna när det är fråga om ett brottmål som Försvarsmakten utrett. I nuläget har Försvarsmakten delvis bett polisen om hjälp vid verkställigheten, och därför ska Försvarsmakten ges möjlighet att få handräckning av polisen i verkställighetsuppdrag.

I propositionen föreslås det dock att förverkandepåföljder som avser vissa kategorier av föremål överförs till Utsökningsverket för verkställighet. Dessa förverkandepåföljder är förverkandepåföljder som avser fast egendom, inteckningsbara fartyg, luftfartyg eller bilar, sådana aktier i aktiebolag som medför rätt att besitta lägenheter eller byggnader samt andra värdepapper. Ändringen är motiverad eftersom Utsökningsverket har bättre förutsättningar än förundersökningsmyndigheterna att sköta försäljningen av sådan egendom. Till vissa delar kan också bestämmelserna i utsökningsbalken tillämpas vid försäljningen av sådan egendom.

Vid beredningen har möjligheten att bevara nuläget också bedömts. Detta alternativ har inte ansetts vara ändamålsenligt, eftersom försäljning av egendom som är svår att realisera inte är ett centralt uppgiftsområde för förundersökningsmyndigheterna och de inte har ordentliga förutsättningar att sköta försäljningen. Som ett annat alternativ har bedömts möjligheten att överföra verkställighetsuppdraget i sin helhet tillbaka till Utsökningsverket. Att all verkställighet överförs till Utsökningsverket medför dock onödig byråkrati till exempel i

situationer där egendomen förstörs. Största delen av förverkandepåföljderna gäller sådan egendom, såsom knivar, olika tillhyggen och narkotika, och det är lättast för den myndighet som beslagtar egendomen att sköta verkställigheten.

Ansvar för verkställande av ett föreläggande om att avliva djur följer den ovannämnda uppgiftsfördelningen. Verkställigheten ska skötas av den myndighet som har utrett brottmålet. Likaså kvarstår ansvaret för verkställande av ett föreläggande om att ett nätmeddelande ska utplånas hos Utsökningsverket.

Av ovan nämnda skäl är det motiverat att ändra uppgiftsfördelningen mellan myndigheterna på det föreslagna sättet.

Eftersom polisen, Tullen eller Gränsbevakningsväsendet i praktiken övervakar verkställigheten av en villkorlig förverkandepåföljd som avses i 10 kap. 7 § i strafflagen, föreslås det att uppgiften ska överföras också på lagnivå till dessa myndigheter. På motsvarande sätt ska verkställigheten av förverkandepåföljder som avser djur övervakas av dessa myndigheter.

4.1.4.2 Verkställbarhet i brådska fall

I propositionen föreslås att det på motsvarande sätt som i nuläget föreskrivs om möjligheten att inleda verkställigheten av en förverkandepåföljd som avser ett föremål innan en dom som gäller förverkandepåföljden är verkställbar med stöd av den föreslagna 5 § i lagen. Bestämmelsen gäller så kallade brådska situationer där egendomens värde av lagstadgade skäl kan sjunka om försäljningen fördröjs. Verkställigheten kan inledas liksom i nuläget till exempel om ett föremål är lättfördärligt.

I lagen ska det också på motsvarande sätt som i nuläget föreskrivas om att ett belopp, ett föremål eller det belopp som erhållits vid försäljningen av föremålet ska återlämnas till föremålets ägare, om domen om förverkandepåföljden upphävs i en högre rättsinstans. Detta sker dock först när domen i ärendet har vunnit laga kraft.

4.1.4.3 Bestämmelser om förfarandet

Det föreslås i propositionen att bestämmelserna om verkställighet av andra förverkandepåföljder än förverkandepåföljder som avser ett penningbelopp ska revideras i sin helhet. I de föreslagna bestämmelserna föreskrivs det på ett mer täckande sätt än i nuläget om det förfarande som ska iakttas vid verkställigheten och om de verkställande myndigheternas befogenheter.

Enligt förslaget ska bestämmelserna i lagen om verkställighet av böter tillämpas vid verkställigheten av förverkandepåföljder. Detta gäller också utsökningsmyndigheternas och Tullens verkställighetsuppdrag. Vid utsökningsmyndighetens verkställighet ska dock bestämmelserna i utsökningsbalken tillämpas till den del det inte föreskrivs om saken i lagen om verkställighet av böter. Detta gäller i synnerhet förfarandet vid försäljning av fastigheter. I utsökningsbalken tas det också in tydligare bestämmelser än i nuläget om verkställande av ett föreläggande om att ett nätmeddelande ska utplånas, eftersom de gällande bestämmelserna om verkställighet av fullgörelseskyldigheten lämpar sig dåligt för utplåning av ett nätmeddelande. Bestämmelserna i tullagen ska tillämpas i Tullens verkställighetsuppdrag till den del verkställigheten är förenad med förtullningsskyldigheter. Till övriga delar ska också Tullens verkställighet ske med stöd av lagen om verkställighet av böter.

Det föreslås att i lagen föreskrivs mer detaljerat än i nuläget om hur en förverkandepåföljd ska verkställas. Utgångspunkten är att ett föremål eller djur ska säljas, men i vissa situationer är det också möjligt att föremålet eller djuret överläts på annat sätt, föremålet förstörs, djuret avlivas eller föremålet eller djuret tas i statens bruk.

Det tas i lagen också in bestämmelser om en myndighets omhändertagande av och sökning efter ett föremål. De verkställande myndigheterna ska ges rätt att söka efter föremål på en person och även på platser som omfattas av hemfriden. Bestämmelserna är motiverade, eftersom det i nuläget är oklart vilka åtgärder myndigheterna kan vidta för att söka efter ett föremål. För att verkställigheten ska lyckas är det nödvändigt att ett föremål vid behov kan fräntas en dömd person eller en utomstående person eller tas från en plats som omfattas av hemfriden.

I lagen föreslås det också bestämmelser om försäljningsförfarandet och om omständigheter som gäller redovisningen av försäljningsinkomsten, betalningars företrädesordning och beaktandet av panträtt. Genom förslagen förtydligas förfarandet och de motsvarar till sina centrala delar gällande praxis. Nedan behandlas till denna del de viktigaste ändringsförslagen.

I lagen föreslås bestämmelser om företrädesordningen för betalningar som gäller egendom som säljs och som dömts förverkad. I fortsättningen ska de pantfordringar som avser ett föremål dras av från försäljningsinkomsten, om inte den verkställande myndigheten bedömer att pantarrangemanget är konstgjort. Dessutom ska myndigheten ha rätt att från försäljningsinkomsten dra av kostnaderna för försäljningen innan medlen redovisas till Rättsregistercentralen. Bestämmelserna påverkar i viss mån en hur stor andel av försäljningsinkomsten som ska redovisas till Rättsregistercentralen och kan medföra att de medel som återstår av försäljningsinkomsten för betalning av ersättningar som avses i 10 kap. 11 § 2 mom. i strafflagen minskar. Förslaget förtydligar dock i sin helhet behandlingen av försäljningsinkomsterna och förenhetligar förfarandet mellan olika myndigheter. Förslaget kan i sin helhet anses vara det mest motiverade sättet att ordna behandlingen av försäljningsinkomsten.

Liksom det redan konstateras ovan föreslås det också att bestämmelserna ska ändras så att beslutet om redovisning av pant i första hand ska fattas av den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna. Om myndigheten anser att det är fråga om ett konstgjort säkerhetsarrangemang, kan beslutet bestridas i tingsrätten. Ändringen förenklar förfarandet avsevärt och främjar på så sätt rättsinnehavarnas möjligheter att få betalning för värdet av den egendom som dömts förverkad samt minskar antalet fall som hamnar i domstol.

Bestämmelserna om så kallat villkorligt förfallande av en förverkandepåföljd i 10 kap. 7 § i strafflagen ska preciseras så att domstolen mer detaljerat än i nuläget ska fastställa vilka ändringar som kan och ska göras i ett föremål för att en förverkandepåföljd ska förfalla. De föreslagna ändringarna undanröjer de nuvarande problemen i anslutning till i synnerhet filer på en dator. Den föreslagna ändringen förtydligar förfarandet och säkerställer att man innan en förverkandepåföljd förfaller kan vara säker på att den egendom som dömts förverkad är lagenlig.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

4.2.1.1 Informationssystemkostnader

Propositionen har samband med projektet för uppdatering av Rättsregistercentralens informationssystem för verkställighet, som pågår som bäst. Inom ramen för projektet revideras Rättsregistercentralens informationssystem för verkställighet och samtidigt genomförs de informationssystemändringar som föranleds av de nu föreslagna lagändringarna. Det har den 8 november 2021 avtalats mellan justitieministeriet och finansministeriet om finansieringen av informationssystemprojektet med anslagen för främjande av produktivitet. Uppskattningen av projektets totala kostnader uppgår i nuläget till cirka 10 600 000 euro.

Projektet har inletts och 2025 har de första informationssystemändringarna tagits i bruk. Målet är att hela informationssystemet ska förnyas före 2028. De lagändringar som nu föreslås hänför sig till det slutliga ibruktagandet av informationssystemet.

Syftet med informationssystemprojektet och de därmed anslutna lagändringarna är att förbättra produktiviteten och lönsamheten. Inom ramen för informationssystemprojektet revideras verkställighetssystemet så att kostnaderna för förvaltning och utveckling minskar avsevärt. Genom att ersätta det nuvarande tekniskt sett föråldrade verkställighetssystemet säkerställs en effektivare verkställighet av påföljder som avser ett penningbelopp och som ska betalas till staten till exempel genom att handlägningsprocesser vid Rättsregistercentralen och mellan olika myndigheter görs elektroniska samt genom att möjligheterna att sköta ärenden elektroniskt utvidgas för såväl medborgare som sammanslutningar.

Rättsregistercentralen bedömer att verkställigheten effektiviseras i och med lagändringarna och ibruktagandet av det nya informationssystemet så att verkställighetsinflödet ökar med cirka en procentenhet på årsnivå. Genom reformen av verkställighetssystemet säkerställs dessutom kontinuiteten i verkställighetsverksamheten. Genom att utveckla systemet och göra verkställighetsprocessen effektivare kan verkställighetsåtgärderna som helhet fås att fungera effektivare och snabbare.

Utöver de informationssystemändringar som informationssystemprojektet orsakar förutsätter de föreslagna lagändringarna även ändringar i andra myndigheters informationssystem.

För det första förutsätter överföringen av förfarandet för bestämmande av förvandlingsstraff för böter så att det sker i informationssystemet att informationssystemet fungerar inte bara i Rättsregistercentralens informationssystem utan också mellan Rättsregistercentralens och domstolarnas informationssystem. Domstolsverket och Rättsregistercentralen ska sinsemellan bedöma på vilket sätt informationssystemet ska fungera. Till denna del har det redan tidigare anvisats finansiering på 600 000 euro för informationssystemets funktion. Brottspåföljdsmyndigheten har i sin tur bedömt att de informationssystemändringar som verkställigheten av förvandlingsstraff förutsätter orsakar kostnader på cirka 100 000 euro. De nämnda informationssystemändringarna kan genomföras som sedvanlig utveckling av informationssystem och vid respektive myndighet inom ramen för de anslag som reserverats för utvecklingen av informationssystem.

För det andra medför de andra lagändringarna inte bara ändringsbehov i Rättsregistercentralens informationssystem för verkställighet utan också behov av informationssystemändringar i synnerhet i domstolarnas och polisens, utsökningens och Brottspåföljdsmyndighetens

informationssystem. Dessa kostnader är dock små. Till exempel Utsökningsverket har uppskattat att kostnaderna för ändringarna uppgår till cirka 100 000 euro. Eftersom det är fråga om sedvanlig utveckling av informationssystem och tidtabellen för ändringarna infaller 2028, ska ändringarna genomföras inom ramen för de anslag som reserverats för utveckling av respektive ämbetsverks informationssystem och anpassas till tidtabellen för Rättsregistercentralens informationssystemprojekt.

4.2.1.2 Konsekvenser för myndigheternas anslag

Utöver i form av kostnader för informationssystem påverkar propositionen också flera myndigheters verksamhet. Nedan bedöms hur dessa ändringar påverkar myndigheternas anslag. Ovan behandlas hela den kostnadsnytta som informationssystemprojektet beräknas ha för Rättsregistercentralen.

Av de enskilda ändringarna av bestämmelserna medför möjligheten att söka ändring i Rättsregistercentralens beslut att Rättsregistercentralens personarbete ökar i viss mån. Detta medför dock inga betydande kostnadseffekter, eftersom fattandet av beslut om i synnerhet betalningstid samtidigt förenklas. Det nya informationssystemet möjliggör däremot automatisering av vissa beslut, vilket minskar Rättsregistercentralens arbetsmängd.

Liksom det konstateras ovan har det gått åt sammanlagt cirka 10,5–11 årsverken från domstolarnas, åklagarnas och Rättsregistercentralens arbetsinsats till förfarandet för bestämmande av förvandlingsstraff för böter. Rättsregistercentralen har uppskattat att den i nuläget sätter cirka 3,5 årsverken på ärenden som gäller förvandlingsstraff. Åklagarmyndigheten har uppskattat att den i nuläget sätter cirka 2–2,5 årsverken på ärenden som gäller förvandlingsstraff. Utifrån en rapport från domstolsväsendets så kallade mätarbetsgrupp kan det bedömas att domstolarna sätter cirka 5 årsverken på ärenden som gäller förvandlingsstraff.

Rättsregistercentralen har bedömt att en digitalisering av förfarandet sparar dess resurser. I bästa fall kan resursanvändningen minska till 0,5–1 årsverke per år. Eftersom en betydande del av också åklagarnas och domstolarnas användning av arbetstid i nuläget går åt till manuell handläggning av papper, kan det bedömas att en digitalisering av förfarandet också minskar deras arbetsbörda med åtminstone några årsverken. Enligt en försiktig bedömning minskar en digitalisering av enbart förfarandet för bestämmande av förvandlingsstraff myndigheternas resursanvändning till cirka 5–6 årsverken, det vill säga behovet av personalresurser skulle halveras jämfört med nuläget.

Propositionen medför också ändringar i uppgiftsfördelningen mellan flera myndigheter. Ändringarna är dock små och vid skötseln av uppgifterna kan automatiseringen av informationssystemet utnyttjas. Ändringarna förtydligar också behandlingsprocesserna, vilket bidrar till att minska myndigheternas arbete. Till exempel de uppgifter som gäller verkställighet av förvandlingsstraff för böter som överförs till Brottsförklaringsmyndigheten kan i stor utsträckning genomföras med hjälp av automatiseringen av informationssystemet. I sin helhet medför lagändringarna inga nämnvärda kostnader för myndigheterna.

Som helhet betraktat kan de föreslagna lagändringarna genomföras inom ramen för de anslag som reserverats för statsbudgeten och statsfinanserna. De informationssystemändringar som lagändringarna förutsätter genomförs i respektive myndighets informationssystem och i fråga om Rättsregistercentralen som en del av det ovannämnda informationssystemprojektet.

4.2.1.3 Konsekvenser för bötesinkomsterna

Informationssystemprojektet och de föreslagna lagändringarna effektiviserar i viss mån indrivningen av påföljder som avser ett penningbelopp.

4.2.2 Konsekvenser för tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

De föreslagna lagändringarna förtydligar förfarandet för verkställighet av påföljder. Ändringarna förbättrar således de betalningsskyldigas ställning. I synnerhet möjligheten att söka ändring i Rättsregistercentralens beslut förbättrar de betalningsskyldigas rättsskydd.

Genom förslagen förenklas också bestämmelserna om betalningstid. I fortsättningen ska det vara lättare för de betalningsskyldiga att få en kort betalningstid på tre månader.

Att uppgifterna som gäller verkställighet av förvandlingsstraff för böter överförs från utsökningen till Brottpåföljdsmyndigheten förbättrar verkställighetens planmässighet och kan i viss mån främja att de som dömts till förvandlingsstraff får tillgång till exempelvis tjänster inom missbrukarvården under den tid förvandlingsstraffet avtjänas.

Bestämmelserna om verkställigheten av förverkandepåföljder ska preciseras. De betalningsskyldigas rättsskydd förbättras till exempel av bestämmelserna om sökning efter föremål som dömts förverkade. I bestämmelserna föreskrivs det om de förutsättningar under vilka sökningen kan utföras till exempel i utrymmen som omfattas av hemfriden.

4.2.3 Konsekvenser för myndigheter

4.2.3.1 Allmänt

De föreslagna ändringarna förtydligar uppgiftsfördelningen mellan olika myndigheter vid verkställigheten av påföljder. Detta kan i viss mån försnabba behandlingen av ärenden och bidra till att verkställigheten lyckas.

Den viktigaste ändringen med tanke på myndigheterna är att verkställighetsförfarandet till alla delar överförs från ett manuellt handläggningssätt till ett elektroniskt.

4.2.3.2 Rättsregistercentralen

De viktigaste ändringar som föreslås gäller Rättsregistercentralen.

För Rättsregistercentralen möjliggör det nya informationssystem i kombination med författningsändringarna att påföljder kan verkställas på ett effektivare och mer kostnadseffektivt sätt. Med hjälp av det nya systemet och ny teknik är det möjligt att bättre än i nuläget överföra information mellan myndigheter på det sätt som förutsätts i 22 § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019). Det är möjligt att för medborgare, sammanslutningar och företag tillhandahålla elektroniska tjänster och på så sätt göra det lättare att sköta ärenden hos myndigheterna i verkställighetsärenden. Med hjälp av det nya systemet görs verkställighetsprocessen elektronisk och minskas antalet faser som kräver manuellt arbete vid Rättsregistercentralen.

Att förfarandet med självindrivning slopas medför att antalet fordringar som ska verkställas av Rättsregistercentralen ökar i någon mån. Möjligheten att söka ändring i Rättsregistercentralens

beslut i ärenden som gäller fordringar ökar för sin del Rättsregistercentralens arbetsmängd. I och med automatiseringen av informationssystemet har dessa ändringar dock ringa konsekvenser för Rättsregistercentralen.

Rättsregistercentralens uppgifter i förfarandet med förvandlingsstraff för böter ändras så att Rättsregistercentralen inte längre ska efterlysa dem som dömts till förvandlingsstraff så att de kan förpassas i fängelse. Rättsregistercentralen ska dock i fortsättningen sända de betalningsskyldiga en uppmaning att kontakta Brottspåföljdsmyndigheten för att bestämma tidpunkten för anmälan till fängelse.

Rättsregistercentralens uppgifter vid verkställigheten av förverkandepåföljder ändras inte. Bestämmelserna förtydligar dock uppgiftsfördelningen mellan andra myndigheter och deras skyldigheter, vilket underlättar Rättsregistercentralens uppgifter.

I sin helhet förbättrar ändringarna i uppgifterna Rättsregistercentralens förutsättningar att sköta sina uppgifter effektivt.

4.2.3.3 Utsökningsverket

Propositionen innehåller två betydande ändringar med tanke på Utsökningsverket.

För det första ska det inte längre höra till Utsökningsverkets uppgifter att fastställa tidpunkter för anmälan till fängelse. Den arbetsmängd som använts för uppgiften har dock varit liten, så ändringen inverkar inte väsentligt på Utsökningsverkets verksamhet.

För det andra ska till Utsökningsverket överföras verkställighetsuppdrag som gäller vissa kategorier av föremål som dömts förverkade till staten. Den viktigaste kategorin av sådana föremål är fastigheter som dömts förverkade till staten. Det är fråga om föremål för vars realisering Utsökningsverket har etablerad praxis och kompetens till skillnad från till exempel polisen. I och för sig är det dock fråga om arbetskrävande verkställighetsuppdrag också vid Utsökningsverkets verkställighet. Ändringen ökar inte väsentligt det årliga antalet ärenden vid Utsökningsverket, eftersom antalet föremål som årligen överförs till Utsökningsverkets verkställighetsansvar är litet. Av dessa orsaker inverkar ändringen inte väsentligt på Utsökningsverkets verksamhet.

4.2.3.4 Domstolarna och åklagarna

Ändringarna av uppgifter som gäller verkställighet av påföljder inverkar inte väsentligt på domstolarnas eller åklagarnas verksamhet.

Digitaliseringen av förfarandet för bestämmande av förvandlingsstraff för böter underlättar dock både domstolarnas och åklagarnas uppgifter. Till exempel handläggningen av handlingar och tillgången till betalningsuppgifter underlättas jämfört med nuläget.

Domstolarna ska i fortsättningen underrätta vissa registermyndigheter om en förverkandepåföljd som domstolarna har dömt ut och i sina avgöranden beakta huruvida det är fråga om ett föremål som omfattas av Utsökningsverkets verkställighetsansvar. Dessa omständigheter baserar sig dock på uppgifter som fås från förundersökningsmyndigheterna, vilket innebär att ändringen inte väsentligt påverkar domstolarnas uppgifter.

4.2.3.5 Polisen och andra förundersökningsmyndigheter

De föreslagna ändringarna inverkar inte väsentligt på polisens eller andra förundersökningsmyndigheters uppgifter.

Från förundersökningsmyndigheterna ska vid verkställigheten av förverkandepåföljder till Utsökningsverket överföras verkställighetsuppdrag som gäller vissa krävande föremål, såsom fastigheter. Ändringen förenklar dessa myndigheters uppgifter vid verkställigheten av förverkandepåföljder.

4.2.3.6 Brottspåföljdsmyndigheten

Brottspåföljdsmyndighetens uppgifter vid verkställigheten av förvandlingsstraff ökar. Brottspåföljdsmyndigheten ska i fortsättningen bestämma anmälningstiderna för dem som dömts till förvandlingsstraff. Antalet ärenden är dock relativt litet och ändringen förbättrar också prognostiseringen av intagningen i fängelse och till exempel placeringen i missbrukarrehabilitering. Brottspåföljdsmyndigheten ska också efterlysa de personer som har dömts till förvandlingsstraff och för vilka en tidpunkt för anmälan inte kan bestämmas. Detta ska dock genomföras i stor utsträckning automatiserat. Inte heller Brottspåföljdsmyndighetens arbetsmängd påverkas således i väsentlig grad av ändringarna.

4.2.4 Konsekvenser för informationshanteringen

Propositionen har konsekvenser för Rättsregistercentralens ärendehanteringsprocesser. Behandlingen av verkställighetsärenden vid Rättsregistercentralen är i nuläget delvis manuell, men i och med det nya informationssystemet kommer ärendehanteringsprocesserna och förvaringen av informationsmaterial att göras elektroniska. När det gäller Rättsregistercentralens verkställighetsuppdrag har det redan genomförts en reform av informationshanteringsplanen, som stöder en elektronisk ärendehanteringsprocess och således är färdig att stödja det nya verkställighetssystemets informationshantering i ärendehanteringsprocesserna. Informationsstyrningen i processerna med skriftliga handlingar kommer att ske via informationshanteringssystemet. Ett ärenderegister kommer att upprättas i enlighet med lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen.

Att ärende- och informationshanteringen kopplas till de bakomliggande processerna möjliggör också användning av ett automatiskt avgörandeförfarande, som kan utnyttjas i Rättsregistercentralens beslut om senareläggning av tidsfristen enligt betalningsuppmaning och om beviljande av betalningstid.

Att verkställighetsprocesserna blir elektroniska har betydande positiva effekter bland annat på myndighetsverksamhetens effektivitet, informationssäker informationsöverföring samt registeruppgifternas aktualitet. Automatiseringen av verkställighetsprocesserna förkortar handläggningstiderna.

Genomförandet av informationssystemreformen möjliggör också att informationsmaterialet blir elektroniskt i enlighet med kraven i den gällande lagstiftningen.

Att verkställighetsprocesserna effektiviseras och bli elektroniska kräver att Rättsregistercentralens nya informationssystem för verkställighet har bra gränssnittskapacitet samt nya informationssystemintegrationer till andra myndigheters informationssystem. De nya integrationerna stöder elektronisk behandling enligt lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen och gör verkställighetsprocesserna smidigare.

I och med det nya informationssystemet för verkställighet kan Rättsregistercentralen effektivisera övervakningen av betalningen av sina fordringar genom automatisering i skuldsanerings-, företagssanerings- och konkursförfaranden. Det nya informationssystemet möjliggör dessutom hantering av handlingar inom hela verkställighetsverksamheten samt hantering av deras livscykel. Informationssystemprojektet förutsätter datamigration, där uppgifter överförs från det gamla informationssystemet för verkställighet till det nya. Genom omsorgsfull planering möjliggörs det att de uppgifter som överförs förblir enhetliga.

4.2.5 Konsekvenser för dataskyddet

Rättsregistercentralens nya informationssystem baserar sig på den allmänna lagstiftningen om behandling av personuppgifter, det vill säga på dataskyddsförordningen, dataskyddslagen (1050/2018) och lagen om behandling av personuppgifter i brottmål och vid upprätthållandet av den nationella säkerheten (1054/2018, nedan *dataskyddslagen avseende brottmål*). Bestämmelserna om Rättsregistercentralens informationssystem och register i lagen om verkställighet av böter har preciserats genom lagändringar som trädde i kraft vid ingången av 2026 (L 416/2025, RP 5/2025 rd).

Att behandlingen av personuppgifter är förenlig med användningsändamålet säkerställs vid informationssystemreformen med tekniska och organisatoriska medel genom att begränsa användarrättigheterna samt genom loggning, utbildning för användare och intern kontroll.

I informationssystemet för verkställighet är det möjligt att utnyttja ett automatiskt avgörandeförfarande. Om ett automatiskt avgörandeförfarande används i systemet, skapas noggrant definierade behandlingsregler och kontrollfunktioner för förfarandet på det sätt som informationshanteringslagen och förvaltningslagen förutsätter. Dessutom ses det till att de registrerade informeras på det sätt som lagstiftningen förutsätter.

I de föreslagna bestämmelserna har de omständigheter som dataskyddet kräver beaktats.

4.2.6 Konsekvenser för brottsligheten

Propositionen har inga nämnvärda konsekvenser för brottsligheten. Ändringarna kan dock i viss mån främja betalningen av påföljder och effektiviteten i indrivningen.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

5.1.1 Allmänt

Alternativa lösningar för enskilda lösningar som föreslås i propositionen har behandlats ovan i samband med respektive helhet. Nedan behandlas vissa alternativa handlingsvägar vad gäller förfarandet med förvandlingsstraff för böter.

5.1.2 Främjande av betalning av böter

Vid beredningen av propositionen har det bedömts huruvida betalningen av böter kan tidigareläggas genom Rättsregistercentralens eller utskökningsmyndigheternas åtgärder. Vid beredningen har det ansetts att det på grund av att förfarandet är summariskt inte är ändamålsenligt att det inbegriper att försöka påträffa enskilda bötfällda. I praktiken innebär sådana åtgärder en ny ytterligare fas i förfarandet och det är oklart om detta medför att de

bötfällda betalar sina böter i större utsträckning. Liksom det konstateras ovan föreslås det dock i propositionen att den betalningsskyldige i samband med Rättsregistercentralens betalningsuppmaning och anmälan om att utsökning blivit anhängig ska underrättas om möjligheten att böter och vite förvandlas till fängelse.

5.1.3 Slopande av ett separat förfarande för bestämmande av förvandlingsstraff

I remissvaren önskade flera aktörer att förfarandet för bestämmande av förvandlingsstraff skulle lättas upp betydligt mer än vad som föreslagits. Ett av förslagen var att domstolen ska bestämma förvandlingsstraff redan när den dömer ut böter och att det separata förvandlingsstraffsförfarandet ska slopas helt och hållet. Rättsregistercentralen eller Brottspåföljdsmyndigheten skulle sedan efter en resultatlös indrivning sörja för att förvandlingsstraffen förs vidare för att bli verkställda.

Vid den fortsatta beredningen av propositionen har ärendet utretts närmare tillsammans med Rättsregistercentralen, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten och Brottspåföljdsmyndigheten.

I utredningen lyftes följande fördelar och nackdelar fram:

Alternativet att ett informationssystem skapas är i viss mån enklare, eftersom förvandlingsstraffsförfarandet kan genomföras uteslutande i Rättsregistercentralens informationssystem.

Slopandet av förvandlingsstraffsförfarandet sparar för domstolarna och åklagarna sammanlagt cirka 4 årsverken utöver de besparingar som de andra ändringar som föreslås i denna proposition medför. De kostnader som orsakas myndigheterna som helhet skulle dock sannolikt öka, eftersom Rättsregistercentralen eller Brottspåföljdsmyndigheten i fortsättningen skulle bli tvungen att utreda samma saker som i det nuvarande förvandlingsstraffsförfarandet. Av rättssäkerhetsskäl bör myndigheterna också fatta beslut om de böter som till sist förvandlas till fängelse. Det kan bedömas att ett sådant förfarande i en process enligt förvaltningslagen skulle vara betydligt mer arbetskrävande än det nuvarande förfarandet. Rättsregistercentralen har bedömt att förfarandet som mest skulle medföra kostnader på 10 årsverken för centralen.

I förslaget ska också nämnas risken för att antalet fall där förvandlingsstraff för böter avtjänas i fängelse ökar. Största delen av de böter som förvandlats till fängelse betalas under det nuvarande separata förvandlingsstraffsförfarandet. Om förfarandet slopades, skulle möjligheterna för de bötfällda att betala sina böter minska. Detta ökar risken för att betalningen av böter utreds först i fängelset. Då skulle den bötfälldes möjligheter att skaffa pengar för betalning av böter vara mycket begränsade, vilket ökar risken för att böter förvandlas till fängelse.

Det nuvarande förvandlingsstraffsförfarandet är problemfritt med tanke på 3 och 7 § i grundlagen. I grundlagsutskottets utlåtandepraxis har det inte tagits ställning till om ett arrangemang av det föreslagna slaget är förenligt med 3 och 7 § i grundlagen.

Med stöd av vad som anförts ovan är förslaget förenat med en risk för att de totala kostnaderna för aktörerna i straffprocessen ökar och att antalet böter som drivs in i pengar minskar och att böterna i stället för att betalas avtjänas som förvandlingsstraff i fängelse på ett oändamålsenligt sätt. Förslagets grundlagsenlighet är också oklar. Av dessa orsaker föreslås det i propositionen inte att det separata förvandlingsstraffsförfarandet ska slopas.

5.1.4 Åklagarens roll i förvandlingsstraffförfarandet och användning av skriftligt förfarande

Vid beredningen av propositionen har det bedömts huruvida åklagarens uppgifter i förvandlingsstraffförfarandet kan överföras till Rättsregistercentralen och huruvida ett skriftligt förfarande kan användas. I remissvaren föreslogs det att dessa alternativ skulle bedömas på nytt. Vid den fortsatta beredningen av propositionen har dessa alternativa handlingsvägar bedömts på nytt och det som presenteras nedan har kompletterats utifrån denna bedömning.

Vid beredningen har det ansetts att principiella omständigheter talar för att behörigheten inte ska ändras. Eftersom förvandlingsstraff är ett ovillkorligt fängelsestraff, är det mest motiverat att åklagaren förblir behörig myndighet i ärendet. I princip minskar en överföring av behörigheten inte heller myndigheternas resursbehov, eftersom det i förfarandet i vilket fall som helst behövs en myndighetsaktör som för statens talan. Eftersom det på det sätt som anges nedan inte föreslås att behandlingen ändras så att den blir skriftlig, är åklagaren också i praktiken en bättre aktör än Rättsregistercentralen att sköta uppgiften i tingsrätterna.

Vid beredningen av propositionen har det också bedömts huruvida förvandlingsstraffärenden kan behandlas i ett skriftligt förfarande. Denna möjlighet har inte ansetts vara motiverad, eftersom ett skriftligt förfarande i nuläget förutsätter den bötfälldes samtycke och det är oklart huruvida de betalningsskyldiga ger sådant samtycke. Instämning till ett förvandlingsstraffförfarande avviker också från stämningsförfarandet i ett vanligt brottmål. I det nuvarande förfarandet har möjligheten till ett skriftligt förfarande som baserar sig på samtycke inte beaktats och ett skriftligt förfarande har i praktiken inte tillämpats. Att fråga efter samtycke skulle medföra en ytterligare fas i stämningsförfarandet. Redan i nuläget är förfarandet för instämning till förvandlingsstraff förenat med risker för olika fel och utredningen av samtycket skulle göra förfarandet mer komplicerat än det är i nuläget.

Ett skriftligt förfarande kan lämpa sig för behandling av ett förvandlingsstraffärende, om behandlingen kan ske skriftligen utan samtycke av den bötfällda. En sådan ändring är förenad med konstitutionella frågor. Vid justitieministeriet pågår som bäst ett projekt för att göra straffprocessen smidigare och i projektet bedöms också de allmänna förutsättningarna för användning av ett skriftligt förfarande. Inom ramen för projektet har till riksdagen överlämnats regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av förundersökningslagen, lagen om rättegång i brottmål och 11 kap. 3 b § i rättegångsbalken (RP 188/2025 rd). Det är senare möjligt att bedöma om användningen av ett skriftligt förfarande kan utvidgas också i förvandlingsstraffärenden. I samband med denna proposition är det dock inte motiverat att föreslå ändringar till denna del.

I praktiken bör det också noteras att behandlingen av ett enskilt förvandlingsstraffärende vid ett muntligt sammanträde är mycket summarisk. Det behandlas vanligen flera tiotals förvandlingsstraffärenden vid ett kort sammanträde. Förfarandet belastar således inte myndigheterna väsentligt mer än om ärendena skulle behandlas i ett skriftligt förfarande. Det är osannolikt att övergången till ett delvis eller i sin helhet skriftligt förfarande alls skulle spara myndigheternas resurser.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

5.2.1 Sverige

I Sverige har det utfärdats en lag och en förordning om verkställighet av böter (Bötesverkställighetslag (1979:189) och bötesverkställighetsförordning (1979:197)). Det har utfärdats en separat lag om vite (Lag (1985:206) om viten). En lag om nordiskt samarbete vid

verkställighet av straff har utfärdats (Lag (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.).

I Sverige inleddes 2012 en mer omfattande reform av påföljdssystemet. Bötesverkställighetslagen har i Sverige ändrats i slutet av 2020. Genom ändringen skärptes i viss mån möjligheterna att förvandla bötesstraff till fängelse.

I bötesverkställighetslagen finns bestämmelser om uppbörd och indrivning av böter och vite (1 §). I lagen används för det uttryck som motsvarar finskans *perintä* (indrivning) två olika termer, det vill säga uppbörd och indrivning. Enligt bötesverkställighetsförordningen är uppbörd den primära formen av indrivning där polisen är uppbördsmyndighet. Enligt 2 § i bötesverkställighetslagen sker uppbörd av böter så snart dom eller föreläggande har meddelats, men indrivning får inte ske förrän domen har vunnit laga kraft eller föreläggandet har godkänts. I lagen föreskrivs det också om möjligheten att betala böter i förskott innan dom har meddelats (2 § 2 mom.). Enligt bestämmelserna om indrivning inleds indrivning, om uppbörd av böter inte ska ske eller om uppbörd inte har lett till full betalning.

I bötesverkställighetsförordningen föreskrivs det bland annat om domstolens skyldighet att upplysa den dömda om möjligheten till frivillig betalning (3 §) samt om polisens skyldighet att begära indrivning av böter som varit föremål för uppbörd eller av böter som undantagits från uppbörd (6 §). Också en domstol eller en annan myndighet kan begära indrivning genast sedan bötesavgörandet vunnit laga kraft (8 §). Enligt 25 § i förordningen behöver indrivning inte begäras för en fordran som understiger 100 kronor och om indrivning inte krävs från allmän synpunkt.

I bötesverkställighetslagen sägs det att kronofogdemyndigheten kan förordna att vidare verkställighet inte ska äga rum, om indrivning av böter skulle vara till synnerligt men för den dömda eller någon som är beroende av denne för sin försörjning (12 §). Lagen innehåller också bestämmelser om förvandling av böter.

5.2.2 Norge

I Norges straffprocesslag (Lov om rettergangsmåten i straffesaker, LOV-1981-05-22-25) föreskrivs det om verkställighet av domar på så sätt att en dom kan verkställas när den har vunnit laga kraft (rettskraftig), om inte något annat föreskrivs om saken. Enligt 454 § i lagen är förfallodagen för böterna genast när de har bestämts och verkställigheten kan då inledas direkt. Om böterna dock ännu inte har vunnit laga kraft och besvär anförs över dem, kan verkställigheten inte fortsätta förrän ärendet har avgjorts.

Polisen svarar för att verkställigheten av andra straff än ovillkorliga fängelsestraff inleds (455 §). Enligt lagen är det Norges indrivningsbyrå (Statens Innkrevingssentral) som svarar för indrivningen av böter och andra penningfordringar, om inte departementet beslutar något annat. Även ersättningar som påförs andra parter i brottmål kan drivas in av indrivningsbyrån, om den andra parten önskar det (456 §). Enligt lagen kan justitiedepartementet bestämma om betalning av ränta på och andra utgifter för böter och beslag (456 §) och kungen ger närmare regler om indrivning av böter och andra penningsfordringar (457 §). Lagen innehåller också bestämmelser om benådning (458 §).

Om böterna inte betalas frivilligt eller inte kan drivas in på annat sätt, kan det bestämmas att de ska verkställas som förvandlingsstraff.

Ett beslut om verkställighet behandlas inte separat i domstol. Det finns inga detaljerade bestämmelser om jämförelsetalet för förvandling av böter till fängelse, men i de flesta fall motsvarar 1 000 kronor fängelse i två dagar. Om den som dömts till böter har betalat en del av böterna, förkortar detta den förvandlade fängelsedomen.

Ett förvandlingsstraff verkställs endast om den som dömts till böter trots sin betalningsförmåga underlåter att betala böterna eller ett allmänt intresse kräver det. Med stöd av 16 a § i Norges lag om verkställighet av straff (Lov om gjennomføring av straff mv. (straffegjennomføringsloven)) kan förvandlingsstraff för böter verkställas som en bötestjänst.

5.2.3 Danmark

I Danmarks strafflag (straffeloven) föreskrivs det om bestämmande av bötesstraff och förvandlingsstraff. Bestämmelser om verkställighet av bötesstraff finns i lagen om verkställighet av straff (Bekendtgørelse af lov om fuldbyrdelse af straf m.v. LBK nr 1333 af 09/12/2019). Närmare bestämmelser om verkställighet av böter har utfärdats i bötesförordningen (Bekendtgørelse om opkrævning af visse bøder, offerbidrag, konfiskationsbeløb, sagsomkostninger m.v. samt afgørelse om udståelse af forvandlingsstraf for bøde [bødebekendtgørelsen], BEK nr 1250 af 29/11/2019)) och i bötesanvisningen (vejledning om opkrævning af visse bøder, offerbidrag, konfiskationsbeløb og sagsomkostninger og om afgørelse om udståelse af forvandlingsstraf for bøde [bødevejledningen]).

Enligt lagen om verkställighet av straff ska böter betalas till polisen, om inte något annat nämns i beslutet. Justitieministeriet kan meddela närmare anvisningar om verkställigheten av böter (90 §). Enligt förordningen om indrivning ska polisen samla in de betalningar som hör till bestämmelsens tillämpningsområde genast när besluten är verkställbara. Betalningen ska göras inom 20 eller 10 dagar, om det inte finns särskilda skäl till en kortare betalningstid (3 §). Polisen kan bevilja uppskov med betalningen eller avtala om delbetalningar. Tillstånd kan inte beviljas för uppskov som överstiger 6 månader eller för betalning av delbetalning under en tid som överstiger 6 månader (4 §). Om betalningen inte görs på uppmaning av polisen, överförs indrivningen till indrivningsmyndigheten (5 §).

Enligt lagen om verkställighet av straff ska indrivningsmyndigheten (restanceinddrivelsesmyndigheden) inleda indrivningen, om böterna inte betalas. Indrivning behöver inte inledas, om myndigheten anser att indrivningen är omöjlig eller medför väsentlig olägenhet för personens levnadsvillkor. Indrivningsmyndigheten kan också tillåta uppskov med betalningen eller ett betalningsarrangemang (91 §). Närmare bestämmelser om indrivning och behörighetsfördelningen mellan olika myndigheter finns i bötesanvisningen.

När en domstol dömer ut böter dömer den samtidigt också ut förvandlingsstraff för det fall att böterna inte betalas. Böter som dömts ut som dagsböter förvandlas till fängelse på så sätt att en dagsbot motsvarar en dag i fängelse. Maximilängden för förvandlingsstraff är 60 dagar fängelse.

Böter på upp till 10 000 kronor som förelagts av polisen förvandlas till fängelse direkt med stöd av den tabell som anges i lagen. Böter på mer än 10 000 kronor som förelagts av polisen förvandlas till fängelse i domstolen på den bötfälldes hemort.

Indrivningsmyndigheten kan under vissa förutsättningar överföra böterna tillbaka till polisen för bestämmande av förvandlingsstraff. En förutsättning är att böterna först ska drivas in med alla till buds stående medel. Om det efter detta är osannolikt att böterna kan drivas in ens delvis trots att den bötfällda är solvent, kan ärendet överföras tillbaka till polisen för förvandlingsstraff.

5.2.4 Tyskland

I Tyskland finns bestämmelser om indrivning av böter och administrativa påföljdsavgifter bland annat i lagen om administrativa förseelser (Ordnungswidrigkeitengesetz), i lagen om administrativ verkställighet (Verwaltungs-Vollstreckungsgesetz) samt i straffprocesslagen (Strafprozeßordnung) och i lagen om rättslig indrivning (Justizbeitreibungsgesetz).

Enligt 90 § i lagen om administrativa förseelser ska administrativa böter verkställas enligt lagen om administrativ verkställighet och enligt 91 § i den förstnämnda lagen ska bestämmelserna i straffprocesslagen tillämpas på verkställigheten av böter som förelagts av domstol. Verkställighet kan enligt lagen om administrativ verkställighet inledas när en fordran har förfallit och minst en vecka har förflutit från betalningsuppsmaningen eller den därefter följande förfallodagen. Efter detta ska gäldenären ännu påminnas om betalningen och ges en veckas betalningstid. Den myndighet som har rätt till fordran ska utfärda ett verkställighetsförordnande (3 §).

Enligt straffprocesslagen är den verkställande myndigheten åklagarämbetet och på verkställigheten tillämpas lagen om rättslig indrivning. Indrivning kan enligt lagen om indrivning inledas först om gäldenären inte inom två veckor efter betalningsbeslutet har överklagat beslutet eller när gäldenären har fått information om avgörandet om sitt besvär. Efter detta skickas ännu en påminnelse innan indrivningen inleds. Indrivningen kan inledas först när tidsfristen för betalningen har löpt ut (5 §). Om invändningar framförs om indrivningen, kan indrivningsmyndigheten tillfälligt avbryta indrivningen (9 §).

I Tyskland kan obetalda böter förvandlas till samhällspåföljder eller fängelse.

6 Remissvar

6.1 Allmänt

Betänkandet från den arbetsgrupp som berett revideringen av lagen om verkställighet av böter var i sin helhet ute på remiss våren och sommaren 2024. En del av de föreslagna lagändringarna har redan godkänts (RSv 53/2025 rd, RP 5/2025 rd) och i regeringens proposition RP 5/2025 rd har remissvaren behandlats till dessa delar. Nedan behandlas remissvaren till den del som de gäller de bestämmelser som ingår i det aktuella förslaget.

I remissvaren understöddes förslagen i stor utsträckning. I utlåtandena föreslogs ändringar i enskilda förslag. Nedan behandlas dessa ändringsförslag.

6.2 Myndigheter som svarar för verkställigheten

Folkpensionsanstalten motsatte sig förslaget om att lagen om verkställighet av böter ska tillämpas på den indrivning av skadestånd och rättegångskostnader som bedrivs av Folkpensionsanstalten. Propositionen har till denna del ändrats på det sätt som Folkpensionsanstalten föreslår. Ärendet har behandlats ovan.

Lantmäteriverket föreslog att det ännu ska övervägas om bestämmelsen om självindrivning i sin nuvarande form kan bevaras i vissa situationer. Vid den fortsatta beredningen av propositionen har det ansetts att de myndigheter som svarar för verkställigheten ska anges entydigt i lag och att det inte är motiverat att bevara ett arrangemang av det nuvarande slaget som baserar sig på myndighetens egen prövning.

Skatteförvaltningen föreslog att ordalydelsen i det föreslagna 3 § 2 mom. ska ändras så att Tullens och Skatteförvaltningens uppgift med stöd av bestämmelsen endast ska vara indrivning av skadestånd och rättegångskostnader som grundar sig på brott och inte att mer allmänt vara en verkställande myndighet som avses i lagen om verkställighet av böter. Dessutom ansåg Skatteförvaltningen att det är problematiskt om bestämmelserna i 2 kap. i lagen ska iakttas i sin helhet i Tullens och Skatteförvaltningens indrivningsuppgifter. Skatteförvaltningen föreslog att av bestämmelserna i 2 kap. ska tillämpas endast de om betalningsuppgifter, ansökan om utsökning, tillämpning av utsökningensbalken, avbrytande av verkställighetsåtgärder, återbetalning av ett penningbelopp och kvittning. Däremot lämpar sig bestämmelserna om beviljande av betalningstid dåligt för Skatteförvaltningens indrivning. Vid den fortsatta beredningen av propositionen har det utifrån utlåtandet och diskussioner med olika aktörer preciserats vilka bestämmelser som ska tillämpas på Tullens och Skatteförvaltningens indrivning.

6.3 Bestämmande av förvandlingsstraff för böter

I utlåtandena understöddes informationssystemet för förfarandet med förvandlingsstraff och i sig också tanken om att förfarandet ska lättas upp. I flera utlåtanden lades det dock fram andra förslag till hur förvandlingsstraffförfarandet kan lättas upp. De viktigaste förslagen gällde slopandet av ett separat förvandlingsstraffförfarande, överföringen av åklagarens uppgifter till Rättsregistercentralen och ibruktagande av ett skriftligt förfarande. Dessa förslag och deras betydelse för innehållet i propositionen granskas ovan i de avsnitt som gäller de viktigaste förslagen och alternativa handlingsvägar.

6.4 Verkställighet av förverkandepåföljder

Behörighetsfördelningen mellan myndigheterna

Häradsfogdarna i Finland rf konstaterade att behörighetsfördelningens inverkan på Utsökningsverkets anslag inte har bedömts i propositionen. Även om antalet nya verkställighetsuppdrag som överförs till Utsökningsverket är litet, är det fråga om krävande verkställighet. Vid den fortsatta beredningen har de av föreningen nämnda omständigheterna beaktats.

Inrikesministeriet, Gränsbevakningsväsendet och Polisstyrelsen föreslog att verkställigheten av förverkandepåföljder som avser djur kunde överföras till djurskyddsmyndigheterna. Samma aktörer ansåg också att verkställande av ett föreläggande om att avliva djur kan skötas av den förundersökningsmyndighet som utrett ärendet. Utifrån utlåtandena har propositionen ändrats så att varje förundersökningsmyndighet i det ärende som den utreder också sköter verkställande av ett föreläggande om att avliva djur. Detta kan anses vara motiverat, eftersom verkställandet på så sätt ska skötas av den som utreder det ärende som djuret hänför sig till. Däremot har det inte ansetts motiverat att överföra ansvaret för verkställigheten av förverkandepåföljder som avser djur till andra myndigheter, eftersom till exempel djurskyddsmyndigheterna inte har tillräcklig sakkunskap om sådana verkställighetsuppdrag. Genom de föreslagna bestämmelserna säkerställs det dock att polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet kan få handräckning av en veterinär i ett ärende.

Inrikesministeriet och Polisstyrelsen föreslog att Utsökningsverkets behörighet allmänt ska omfatta de fordon som avses i 2 § 1 mom. 27 punkten i fordonslagen (82/2021). I propositionen har Utsökningsverkets behörighet begränsats till att gälla endast inteckningsbara bilar som det föreskrivs om i lagen om inteckning i bil (810/1972). Vid den fortsatta beredningen har det inte

ansetts motiverat att utvidga bestämmelserna till att gälla alla fordon, eftersom de inte är förenade med sådana särdrag som kräver Utsökningsverkets kunnande.

Riksdagens biträdande justitieombudsman fäste uppmärksamhet vid att ett dokument som ger rätt att besitta en bostadsrättsbostad också är ett värdepapper som kan pantsättas. Vid den fortsatta beredningen av propositionen har det ansetts att det är ändamålsenligt att Utsökningsverkets behörighet omfattar sådana tillgångar som i praktiken döms förverkade till staten. Det behöver i lagen inte försöka tas in en till alla delar uttömmande förteckning över alla eventuella tillgångar. Eftersom det torde vara relativt exceptionellt att en bostadsrätt döms förverkad till staten, tas den inte med i förteckningen över tillgångar i fråga om vilka Utsökningsverket svarar för verkställigheten.

Bestämmelser om förfarandet

Juristiliitto - Juristförbundet ry föreslog att utsökningsbalken till alla delar ska iakttas vid utsökningsmyndigheternas verkställighet, eftersom bestämmelserna i utsökningsbalken är mer exakta än de föreslagna bestämmelserna i lagen om verkställighet av böter. Också Häradsfogdarna i Finland rf ansåg att bestämmelserna i utsökningsbalken bör tillämpas vid verkställigheten av utsökning. Detta har bedömts vid den fortsatta beredningen. Eftersom det vid verkställigheten av en förverkandepåföljd i första hand är fråga om att ett föremål som dömts förverkat till staten beslagtas av staten och säljs eller förstörs, är det inte ändamålsenligt att bestämmelserna i utsökningsbalken tillämpas i sin helhet. Vid den fortsatta beredningen har bestämmelserna inte ändrats till denna del.

Polisstyrelsen ansåg att begreppen vad gäller tillgångsslag avviker från den övriga lagstiftningen, till exempel tvångsmedelslagstiftningen, och att det finns en risk för en tolkning som innebär att vissa tillgångsslag inte alls omfattas av den föreslagna lagstiftningen. Definitionerna av tillgångsslag bör preciseras i den föreslagna lagen så att de motsvarar till exempel 7 kap. 1 § i tvångsmedelslagen, det vill säga att det i lagen hänvisas till föremål, egendom och handlingar. Vid den fortsatta beredningen har de begrepp som används i lagen bedömts. Eftersom syftet med bestämmelserna är att skilja på verkställighet av penningbelopp och verkställighet av annan egendom, behöver andra tillgångsslag inte separat definieras i lagen på motsvarande sätt som i tvångsmedelslagen. I de föreslagna bestämmelserna används för annan egendom begreppet förverkandepåföljder som avser föremål och det omfattar de grupper av tillgångar som avses i tvångsmedelslagen och som Polisstyrelsen hänvisar till.

Högsta domstolen och Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund ry ansåg det motiverat att bedöma om det finns behov av att i 10 kap. 9 a § i strafflagen föreskriva om en skyldighet för domstolarna att till vissa register meddela en utdömd förverkandepåföljd. I vilket fall som helst passar bestämmelsen bättre in i lagen om domstolars skyldighet att informera om vissa avgöranden (737/2010). Den föreslagna 6 punkten bör strykas i bestämmelsen, eftersom det ska föreskrivas uttömmande om domstolarnas anmälningsskyldighet. Vid den fortsatta beredningen har de föreslagna bestämmelserna flyttats till nämnda lag. Det är inte motiverat att slopa anmälningsskyldigheten, eftersom det är skäl att utan dröjsmål i registren göra anteckningar om att egendom dömts förverkad. Domstolarna har de bästa förutsättningarna att sörja för detta. Bestämmelsen motsvarar också det som har föreskrivits om registeranmälningar om beslag. Det är inte motiverat att ändra förteckningen så att den blir snävare än de registeranmälningar som ska göras om beslag, utan det är motiverat att alla sådana tillgångar som på grund av beslag har anmälts till det register som ärendet gäller anmäls till dessa register också efter domen.

Lantmäteriverket ansåg att anmälningsskyldigheten bör gälla det att till registret anmäls även när domen vinner laga kraft. Vid den fortsatta beredningen har det ansetts att eftersom de

verkställande myndigheterna utreder om en dom har vunnit laga kraft och om den är verkställbar, behöver en domstol inte separat anmäla detta till registren. De verkställande myndigheterna ska se till att uppgifter om ett ärende anmäls till registren.

Högsta domstolen ansåg att den föreslagna bestämmelsen om beaktande av pant- och säkerhetsrätt är problematisk, eftersom det är oklart vad som avses med ond tro. Högsta domstolen ansåg att bestämmelsen bör tillämpas endast vid verkställighet som utförs av andra myndigheter än utsökningsmyndigheten. Högsta domstolen föreslog vidare att bestämmelsen ska formuleras så att panträtt redovisas endast om det är uppenbart att rätten är giltig. I övriga fall kan den väg som återstår för rättsinnehavaren vara att väcka talan. Riksdagens justitieombudsman föreslog för sin del att i bestämmelserna bör beaktas bestämmelserna om konstgjorda arrangemang i utsökningsbalken. Lantmäteriverket fäste uppmärksamhet vid samma frågor vad gäller mångtydigheten i begreppet ond tro och konstgjorda arrangemang. Vid den fortsatta beredningen har bestämmelserna ändrats så att de motsvarar bestämmelserna om konstgjorda arrangemang i 4 kap. 14 § i utsökningsbalken. Den verkställande myndigheten kan redovisa pant, om inte den anses vara ett konstgjort arrangemang av denna typ. Det ska vara möjligt att föra ett avgörande som gäller ett ärende till domstol.

Polisstyrelsen ansåg att det i viss mån är oklart när besittningen av den egendom som tagits i beslag ska överföras från förundersökningsmyndigheten till utsökningsmyndigheten som svarar för verkställigheten av förverkandepåföljden. Polisstyrelsen föreslog också att överföringen kunde göras redan medan förundersökningen pågår. Utgångspunkten i propositionen har varit det att besittningen av ett föremål överförs från förundersökningsmyndigheten till utsökningsmyndigheten i den fas då Rättsregistercentralen inleder verkställighetsåtgärderna, det vill säga förverkandepåföljden är verkställbar. Vid den fortsatta beredningen har motiveringen till propositionen preciserats till denna del. Det har vid den fortsatta beredningen inte ansetts motiverat att föreskriva om undantag från denna indelning, eftersom det är motiverat att överföra besittningen av ett föremål till den verkställande myndigheten först när de egentliga verkställighetsåtgärderna kan inledas.

Polisstyrelsen föreslog att om verkställighetsåtgärder vidtas före verkställbarheten, ska det föreskrivas om den tidpunkt då egendomens värde fastställs. Vid den fortsatta beredningen har motiveringen till propositionen preciserats så att tidpunkten för fastställandet av värdet inte är oklar. Värdet ska fastställas i det skede då verkställighetsåtgärderna inleds, om förverkandepåföljden ännu inte är verkställbar.

Häradsfogdarna i Finland rf föreslog att värdet av ett nätmeddelande inte behöver bedömas om verkställigheten inleds innan domen är verkställbar. Bedömningen är svår och kan i vilket fall som helst göras också i efterhand. Vid den fortsatta beredningen har motiveringen till bestämmelsen om värdering av föremål preciserats med en förklaring av vad som avses med värdering av föremål. Värderingen kan gälla fastställande av ett föremåls exakta värde, men också registreringen av dess egenskaper så att det i efterhand är möjligt att bedöma dess värde.

Polisstyrelsen ansåg att det i den föreslagna 45 b § blir oklart om polisen kan få ersättning för kostnaderna för förvaringen av ett föremål, om Utsökningsverket svarar för verkställigheten. Polisstyrelsen föreslog att förvaringskostnaderna i en sådan situation ska redovisas till polisen som tidigare skött förvaringen. Vid den fortsatta beredningen har det ansetts att det är motiverat att dra av utgifterna för verkställigheten endast för tiden för verkställigheten av en förverkandepåföljd. Tidigare kostnader till exempel för tiden då ett föremål varit beslagttaget hänför sig inte till verkställigheten av förverkandepåföljden och bestämmelserna om dem bör bedömas separat i förhållande till de övriga bestämmelserna i tvångsmedelslagen. Den föreslagna bestämmelsen och motiveringen har preciserats så att endast kostnaderna under

verkställigheten av förverkandepåföljden kan dras av från den redovisade försäljningsinkomsten.

Riksdagens justitieombudsman fäste uppmärksamhet vid att de föreslagna bestämmelserna om genomsökning av lokaler som omfattas av hemfriden och genomsökning av personer inte motsvarar till exempel tvångsmedelslagen. I propositionen bör tolkningspraxisen i fråga om motsvarande bestämmelser i utsökningsbalken utredas. Propositionen har preciserats till denna del.

Lantmäteriverket fäste uppmärksamhet vid att bestämmelserna i jordabalken (540/1995) och lagen om ett bostadsdatasystem (1328/2018) om anteckning av en domstols dom i det informationssystem som avses i lagarna i fråga avviker från varandra. Vid den fortsatta beredningen har det ansetts att det inte är motiverat att bedöma frågan i samband med detta projekt.

Lantmäteriverket ansåg också att de gällande och de föreslagna bestämmelserna är oklara i fråga om när äganderätten till en fastighet eller lägenhet som dömts förverkad övergår till staten med rättsverkningar som sträcker sig till tredje parter. Lantmäteriverket fäste uppmärksamhet vid att staten inte kan registreras som ägare till en fastighet eller en lägenhet i de register som avses i jordabalken och lagen om ett bostadsdatasystem innan domen har vunnit laga kraft, vilket strider mot bestämmelserna om verkställbarhet i 5 § i lagen om verkställighet av böter. Bestämmelserna bör förtydligas i fråga om överföringen av äganderätten samt till den del vilka rättsverkningar tingsrättens dom som inte har vunnit laga kraft har. Lantmäteriverket hänvisar till denna del till bestämmelserna i 7 kap. i tvångsmedelslagen och i 4 kap. 37 § och 8 kap. 8 § i utsökningsbalken. Häradsfogdarna i Finland rf fäste uppmärksamhet vid att i tvångsmedelslagen finns ingen bestämmelse som motsvarar bestämmelsen om förfogandeförbuds verkan i 4 kap. 37 § i utsökningsbalken. Vid den fortsatta beredningen har det ansetts att bestämmelserna till denna del inte behöver kompletteras i detta sammanhang. Tillämpningspraxisen ska dock följas upp och det ska eventuellt senare bedömas om bestämmelserna behöver preciseras, om det uppstår problem som hänför sig till en fastighets eller lägenhets laga kraft.

7 Specialmotivering

7.1 Lagen om verkställighet av böter

1 §. Lagens tillämpningsområde. Hänvisningen i 3 mom. 8 punkten till 42 § i brottsskadelagen ändras så att den motsvarar bestämmelserna som ändrades den 1 januari 2026.

3 §. Myndigheter som svarar för verkställigheten. I paragrafen föreskrivs det om vilken myndighet som svarar för verkställighetsåtgärderna. Enligt 1 mom. svarar Rättsregistercentralen i regel för verkställigheten. Inga ändringar föreslås i denna utgångspunkt.

Paragrafens 2 mom. ändras så att det i momentet uttömmande föreskrivs om de situationer i vilka en annan myndighet svarar för indrivningsuppgifterna. Med stöd av bestämmelsen sörjer Tullen och Skatteförvaltningen för indrivningen av skadeståndsfordringar och rättegångskostnadsfordringar som grundar sig på brott, om de för statens talan i ärendet. Det är således endast fråga om indrivning av nämnda fordringar och inte om en mer omfattande behörighet vid den verkställighet som avses i lagen.

Förslaget innebär att möjligheten i sin nuvarande form för alla myndigheter att från fall till fall besluta om att de sörjer för indrivningen ska slopas. I bestämmelsen slopas den allmänna

möjligheten för myndigheterna att besluta att själv driva in en skadeståndsfördran som grundar sig på ett brott eller en därmed ansluten rättegångskostnadsfördran. Ändringen innebär således att Tullen och Skatteförvaltningen alltid ska sörja för indrivningen av nämnda fordringar och att Rättsregistercentralen svarar för verkställigheten av alla andra påföljder som avses i lagen om verkställighet av böter. Eftersom de myndigheter som nämns i bestämmelsen ska vara skyldiga att alltid i de situationer som nämns i bestämmelsen sörja för verkställigheten, slopas i lagen den anmälningsskyldighet som gäller självindrivningsförfarandet enligt den gällande 53 §.

Oberoende av vilken myndighet som sörjer för indrivningen ska på alla fordringar tillämpas de bestämmelser om påföljders verkställbarhet och om när påföljder förfaller som finns i lagen om verkställighet av böter.

Dessutom preciseras momentet till den del vilka av de för Rättsregistercentralen förpliktande bestämmelserna i 2 kap. i lagen om verkställighet av böter som också gäller Tullen och Skatteförvaltningen. Bestämmelserna i 6–9 § om betalningsuppmaning, betalning av en fordran, ansökan om utökning och tillämpning av utökningebalken gäller också Tullen och Skatteförvaltningen på samma sätt som Rättsregistercentralen. Likaså gäller bestämmelserna i 21–23 och 23 a § om avstående från verkställighet, återbetalning av ett penningbelopp, kvittning och avslutande av verkställigheten också Tullen och Skatteförvaltningen. Däremot kan bestämmelsen i lagens 13 § om fördelning av betalningar inte tillämpas på fordringar som Tullen och Skatteförvaltningen driver in. Inte heller bestämmelserna om beviljande av betalningstid ska tillämpas, utan Tullen och Skatteförvaltningen ska bevilja den betalningsskyldige betalningstid med stöd av bestämmelserna om beskattning. På detta sätt kan behoven av att samordna indrivningen av ersättning och skatter i praktiken beaktas.

4 §. Meddelanden om verkställighet. Paragrafens 3 mom. preciseras så att det på lagnivå också föreskrivs om anmälningförfarandet för andra än justitieförvaltningsmyndigheter. För en del av myndigheterna har det upprättats ett så kallat gränssnitt mellan informationssystemen. Dessa myndigheter ska via ett sådant gränssnitt informera Rättsregistercentralen om de påföljder som de har bestämt. Det är fråga om sådana påföljder som det bestäms ett stort antal av årligen. Dessutom håller Rättsregistercentralen på att ta i bruk en elektronisk tjänst via vilken andra myndigheter kan informera om de påföljder som de har bestämt. På detta sätt har anmälningförfarandet i sin helhet ändrats så att det är elektroniskt.

I momentet föreskrivs det om att även andra än justitieförvaltningsmyndigheter ska föra in uppgifter om påföljder i Rättsregistercentralens informationssystem för verkställighet. Detta ska ske på någondera av de ovan beskrivna elektroniska sätten.

I 4 mom. föreskrivs det för tydlighetens skull om meddelande om de ärenden som avses i 3 § 2 mom. Det är fråga om skadestånd och rättegångskostnader som grundar sig på brott och som har tilldömts staten och för vars indrivning Tullen eller Skatteförvaltningen svarar i stället för Rättsregistercentralen. I dessa ärenden ska domstolen inte meddela Rättsregistercentralen om verkställigheten, utan myndigheterna i fråga svarar för verkställigheten efter det att de har fått kännedom om domstolens avgörande.

2 kap. Verkställighet av en fordran

5 §. Tillfälle att erlägga betalning. Hänvisningen i paragrafen till den myndighet som svarar för självindrivning ändras i enlighet med det föreslagna 3 § 2 mom. till att gälla Tullen och Skatteförvaltningen.

8 §. Ansökan om utsökning. Hänvisningarna i paragrafen till tidsfrister och betalningstid korrigeras så att de motsvarar de ändringar som föreslås i 14 och 15 §.

9 §. Tillämpning av utsökningsbalken. I paragrafen föreskrivs det liksom också i nuläget om tillämpningen av lagen om verkställighet av böter och utsökningsbalken vid verkställighet av fordringar enligt lagen om verkställighet av böter.

Paragrafens 1 mom. preciseras så att huvudregeln är att bestämmelserna i utsökningsbalken ska iakttas i det utsökningsförfarande som gäller indrivning av en penningfordran. Det ska i lagen om verkställighet av böter inte längre finnas sådana bestämmelser om till exempel beviljande av betalningstid eller betalningsplan som avviker från utsökningsbalken. I 2 mom. föreskrivs det dock om vissa bestämmelser som ska tillämpas i utsökningsförfarandet.

I momentet föreskrivs det dessutom för tydlighetens skull om att bestämmelserna i lagen om verkställighet av böter och strafflagen ska tillämpas på fordringarnas verkställbarhet och tidpunkten när fordringar förfaller.

I 2 mom. föreskrivs det om vissa undantag från bestämmelserna i utsökningsbalken. Liksom i nuläget föreskrivs det om de uppgifter som den betalningsskyldige ska lämnas i det meddelande om anhängighet som avses i 3 kap. 33 § i utsökningsbalken. I meddelandet om anhängighet ska det med stöd av bestämmelsen ges information om möjligheten att den betalningsskyldige stäms in till ett förvandlingsstraffförfarande, om det är fråga om böter eller vite som kan förvandlas till fängelse och den betalningsskyldige inte betalar fordran.

Momentet kompletteras med en bestämmelse om att beviljande av betalningstid som avses i 4 kap. 6 § i utsökningsbalken inte förutsätter sökandens, det vill säga Rättsregistercentralens samtycke. Detta är motiverat, eftersom det i praktiken är onödigt att begära samtycke av Rättsregistercentralen i fråga om fordringar som drivs in vid verkställighet av böter och ökar myndigheternas arbete. Gäldenären behöver således inte för utmätningssmannen utreda Rättsregistercentralens samtycke, om gäldenären ansöker om betalningstid med stöd av 4 kap. 6 § i utsökningsbalken.

14 §. Fastställande av en tidsfrist för betalning av en fordran. Bestämmelserna i 14–18 § om beviljande av betalningstid revideras i sin helhet.

I den föreslagna 14 § tas in en ny bestämmelse om fastställande av en tidsfrist för betalning av en fordran. Med stöd av bestämmelsen kan den betalningsskyldige få högst tre månader på sig att betala en fordran. För en sådan tidsfrist utarbetas det inte en betalningsplan, utan betalningen ska göras i sin helhet inom tidsfristen. En förutsättning för betalningstid är att den betalningsskyldige sannolikt betalar fordran inom tidsfristen. I praktiken är tröskeln för att bevilja en tidsfrist låg. En förlängning av tidsfristen kan avslås till exempel om den betalningsskyldige redan har andra fordringar som ska verkställas och som inte har kunnat drivas in. Bestämmelsen tillämpas på både fysiska och juridiska personer. Båda har möjlighet att med stöd av den föreslagna bestämmelsen ansöka om en längre tidsfrist för en betalning.

I praktiken ersätter beviljandet av tidsfrist den tidsfrist för betalning som anges i betalningsuppsmaningen, om en betalningsuppsmaning har sänts. Det finns inte heller något hinder för att en tidsfrist fastställs även om den tidsfrist som anges i betalningsuppsmaningen redan har löpt ut. Om en fordran behandlas i ett utsökningsförfarande, ska bestämmelserna i utsökningsbalken tillämpas på den betalningstid som beviljas av utmätningssmannen.

Tidsfristen räknas från det att ansökan har lämnats in.

Ansökan om förlängning av tidsfristen hindrar inte den betalningsskyldige från att senare ansöka om betalningstid med stöd av lagens 15 §.

I 2 mom. föreskrivs det om att en förlängning av tidsfristen inte får beviljas, om vite som har dömts ut med stöd av viteslagen ska verkställas. Syftet med vite är att effektivisera iakttagandet av huvudförpliktelsen för den betalningsskyldige, och detta kan fördröjas om det är möjligt att få betalningstid för vite. Av rättssäkerhetsskäl är det dock möjligt att få en tidsfrist för betalning av vite som kan förvandlas till fängelse.

I momentet sägs det dessutom att när tidsfristen beviljas ska det ses till att verkställigheten inte förfaller eller preskriberas på grund av betalningstiden. Rättsregistercentralen kan således inte förlänga tidsfristen så mycket att fordran förfaller eller preskriberas med stöd av lagens 4 b § eller strafflagen.

15 §. *Beviljande av betalningstid.* I paragrafen föreskrivs det om beviljande av faktisk betalningstid.

Paragrafens 1 mom. innehåller bestämmelser om villkoren för beviljande av betalningstid. Betalningstid kan beviljas, om den betalningsskyldige på grund av sina personliga förhållanden eller sitt hälsotillstånd inte förmår betala en fordran. Bestämmelsen omfattar fortfarande de situationer som nämns i den gällande 14 §, såsom sjukdom och arbetslöshet. Bestämmelsens språkdräkt ändras dock till en allmännare form och den ger Rättsregistercentralen större prövningsrätt än i nuläget när det gäller att bedöma betydelsen av den betalningsskyldiges personliga förhållanden vid beviljandet av betalningstid. Bestämmelsens ordalydelse motsvarar det som i lagens 28 § och i 2 a kap. i strafflagen föreskrivs om avstående från yrkande på förvandlingsstraff och eftergift i fråga om förvandlingsstraff. Villkoren för tillämpningen av bestämmelsen hänför sig till en fysisk persons förhållanden, såsom hälsotillstånd, och juridiska personer kan därför inte ansöka om betalningstid med stöd av bestämmelsen.

Ett villkor är dessutom att det kan anses sannolikt att den betalningsskyldige betalar fordran inom betalningstiden. Exempelvis tidigare obetalda fordringar kan utgöra en grund för att bedöma att den betalningsskyldige sannolikt inte betalar fordran. Om villkoren uppfylls kan det beviljas en betalningstid på högst ett år från det att beslutet om betalningstid fattas. I momentet bevaras möjligheten att bevilja betalningstid även för en längre tid än ett år. Detta förutsätter liksom i nuläget synnerligen vägande skäl. Sådana skäl kan vara till exempel att arbetslöshet eller sjukdom fortsätter i en situation där den betalningsskyldige dock har försökt betala av fordran.

Betalningstid på högst ett år kan således beviljas en eller flera gånger. Om betalningstidens sammanlagda längd överstiger ett år, ska det finnas synnerligen vägande skäl för att bevilja betalningstid. I bestämmelserna fastställs det inte någon absolut maximilängd för betalningstiden, men när betalningstid beviljas med stöd av 2 mom. ska det ses till att fordran inte förfaller eller preskriberas.

Beviljande av betalningstid är möjligt också efter utsökningsskedet. Under den tid en fordran drivs in genom utsökning beslutar dock utmätningsmannen med stöd av bestämmelserna i utsökningsbalken om beviljande av betalningstid.

Beviljandet av betalningstid kan på samma gång gälla flera fordringar.

Paragrafens 2 mom. motsvarar till sitt innehåll 14 § 2 mom.

I 3 mom. föreskrivs det om utarbetandet av en betalningsplan. För den betalningsskyldige utarbetas det alltid en betalningsplan med iakttagande av vilken fordran ska betalas. I betalningsplanen fastställs betalningstidtabellen och betalningsposternas storlek. Med stöd av bestämmelsen förfaller betalningstiden, om den betalningsskyldige inte iakttar betalningsplanen. Detta innebär att Rättsregistercentralen ska vidta verkställighetsåtgärder såsom ansökan om utsökning, om betalningarna inte görs i enlighet med den överenskomna planen. I praktiken ska Rättsregistercentralen beakta till exempel dröjsmål i samband med förmedlingen av betalningar innan verkställighetsåtgärder vidtas.

16 §. Ansökans inverkan på verkställigheten. I 16 § föreskrivs det om hur ansökan om en tidsfrist för betalning eller om betalningstid inverkar på verkställigheten av en fordran. Utgångspunkten är att inlämnandet av en ansökan inte ska avbryta verkställigheten, utan att verkställighetsåtgärderna ska kunna fortsätta. Rättsregistercentralen kan dock besluta om avbrytande av verkställigheten för den tid som ansökan behandlas. Genom bestämmelsen säkerställs det att upprepade ansökningar om betalningstid inte kan fördröja verkställigheten. Bestämmelsen utgör inte i sig ett hinder för att på nytt ansöka om betalningstid till exempel om den betalningsskyldiges situation förändras, men Rättsregistercentralen beslutar om en sådan ansökan avbryter verkställigheten.

17 §. Ändring och återkallande av ett beslut om betalningstid. Paragrafen innehåller bestämmelser om ändring och återkallande av ett beslut om betalningstid. Bestämmelsen gäller både förlängning av tidsfristen för betalning och beviljande av faktisk betalningstid.

Med stöd av paragrafen är ändring eller återkallande möjligt, om villkoren för beviljande av betalningstid inte längre uppfylls. Sådana situationer kan uppstå till exempel om den betalningsskyldiges arbetslöshet eller sjukdom upphör och betalningstiden därför inte längre är motiverad.

18 §. Besvärsförbud samt upptagande av ett ärende som gäller betalningstid till ny behandling. I paragrafen föreskrivs det i nuläget om förbud mot att söka ändring i beslut om betalningstid. Eftersom det i den föreslagna 23 b § föreskrivs om ändringssökande som gäller hela kapitlet, upphävs paragrafen.

21 §. Verkställighetsåtgärder lämnas vilande. Bestämmelsen innehåller de villkor på vilka Rättsregistercentralen får lämna verkställighetsåtgärder vilande. I den gällande paragrafen används begreppet avstående från verkställighet för detta. Att verkställighetsåtgärderna lämnas vilande innebär inte att fordran förfaller, utan det ska fortfarande vara möjligt att betala fordran, även om de verkställighetsåtgärder som gäller den har lämnats vilande med stöd av den föreslagna bestämmelsen. Enligt bestämmelsen behöver Rättsregistercentralen inte vidta aktiva verkställighetsåtgärder, såsom att ansöka om utsökning, utan fordran lämnas i ett passivt tillstånd. Verkställigheten av fordran kan således aktiveras av den betalningsskyldige själv när denne betalar fordran eller till exempel när fordran blir en del av skuldsanering för privatpersoner. Syftet med ändringen är att förtydliga skillnaden jämfört med avslutande av verkställighet, om vilket det föreskrivs i lagens 23 a §.

En effektiv skötsel av verkställigheten genom en ändamålsenlig fördelning av de tillgängliga resurserna förutsätter att Rättsregistercentralen har möjlighet att lämna verkställighetsåtgärderna vilande i fråga om fordringar som är ringa eller som länge varit föremål för en resultatlös indrivning.

Enligt den gällande lagen är det möjligt att avstå från verkställighetsåtgärderna i fråga om en fordran för det första, om fordran är ringa. I förordningen om detta har gränsen för ringa

fastställts till 10 euro. Det föreslås att gränsen i euro för att lämna verkställighetsåtgärder vilande ska skrivas in i lagen.

Enligt de gällande bestämmelserna är det möjligt att avstå från verkställighet också i sådana fall där fordran länge varit föremål för en resultatlös indrivning. I förordningen har fordrans maximibelopp fastställts till 350 euro. I den föreslagna bestämmelsen ska alla de villkor på vilka verkställighetsåtgärder kan lämnas vilande skrivas in i lagen. Som villkor fastställs att det har förflutit mer än fem år sedan fordran blev verkställbar och att fordrans belopp är högst 500 euro. Att verkställighetsåtgärder lämnas vilande gäller således i praktiken fortfarande fordringar som länge varit föremål för indrivningsåtgärder.

22 §. Återbetalning av ett penningbelopp. I paragrafen föreskrivs det om återbetalning av ett penningbelopp i situationer där den betalningsskyldige har betalat en fordran, men den har upphävts vid fullföljdsdomstolen. Bestämmelserna revideras så att Rättsregistercentralen ska återbetala det betalda penningbeloppet och betalar ränta på det. På så sätt sköter en myndighet återbetalningen i sin helhet. Om någon annan myndighet, såsom utmätningsmannen, har tagit emot betalningen, ska den myndigheten utan dröjsmål redovisa penningbeloppet till Rättsregistercentralen. Närmare bestämmelser om vilka uppgifter myndigheterna ska lämna varandra i dessa situationer utfärdas genom förordning av statsrådet.

Enligt de gällande bestämmelserna ska på det penningbelopp som återbetalas betalas en ränta om sex procent från betalningsdagen till dagen för återbetalningen. I nuläget kan en ränta om sex procent anses vara ganska hög. Dessutom är den allmänna räntenivån känslig för konjunkturväxlingar och svår att förutse. Därför föreslås det att den ränta som ska betalas på återbetalning binds till den referensränta som nämns i räntelagen så att räntan är referensräntan enligt 12 § i räntelagen förhöjd med två procentenheter. Räntan motsvarar således bättre den allmänna räntenivån och följer också de grunder för bestämmande av räntan på skatteåterbärningar som fastställs i lagen om skatteuppbörd (11/2018).

Bestämmelser om summan av det minsta belopp som ska återbetalas utfärdas i nuläget genom förordning. I de föreslagna bestämmelserna skrivs minimibeloppet av återbetalning in på lagnivå. Återbetalning betalas inte om det belopp som ska återbetalas är högst 10 euro. Beloppet motsvarar det minimibelopp av skatteåterbärningar som anges i 32 § i lagen om skatteuppbörd. För denna summa talar också praktiska synpunkter, eftersom bankerna tar ut en avgift på cirka 10 euro för förmedling av betalningen om återbetalningar inte kan betalas in på ett konto.

23 §. Kvittning. Det föreslås att ett nytt 2 mom. fogas till paragrafen. Med stöd av momentet får för kvittning också användas medel som annars ska betalas till den betalningsskyldige med stöd av bestämmelserna om verkställighet av förverkandepåföljder. Det är fråga om penningmedel som avses i de föreslagna 42 och 43 a § och i 10 kap. 11 § 2 mom. i strafflagen.

23 b §. Ändringssökande. I paragrafen föreskrivs det om möjligheten att söka ändring i beslut som fattas vid verkställigheten av en fordran. Vilka beslut som kan överklagas bestäms med stöd av de allmänna bestämmelserna om förvaltningsrätt och i lagen föreslås inga förbud mot att söka ändring. En central ändring jämfört med nuläget är att beslut om betalningstid är överklagbara.

Enligt 1 mom. ska i Rättsregistercentralens beslut som den första fasen av ändringssökande begäras omprövning hos Rättsregistercentralen.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse om sökande av ändring i förvaltningsdomstol. Ett avgörande om en omprövningsbegäran får överklagas hos förvaltningsdomstolen.

I 3 mom. föreskrivs det om hur begäran om omprövning eller besvär inverkar på fortsatt verkställighet i fråga om beslut som gäller tidsfristen för betalning och beviljandet av betalningstid. Sökande av ändring i dessa beslut ska i princip inte avbryta verkställigheten av en fordran. Rättsregistercentralen kan när den behandlar begäran om omprövning och förvaltningsdomstolen när den behandlar besvär dock besluta om avbrytande av verkställigheten. Genom bestämmelsen säkerställs det att ansökningar om betalningstid inte kan fördröja verkställigheten.

3 kap. **Bestämmande av förvandlingsstraff för böter**

Kapitlets rubrik ska ändras så att den bättre beskriver kapitlets innehåll.

24 §. Inledande av ett förvandlingsstraffförfarande. I paragrafen föreskrivs det om inledande av ett förvandlingsstraffförfarande och om de bestämmelser som ska tillämpas på förfarandet.

I 1 mom. föreskrivs det om när den betalningsskyldige kan stämmas in till ett förvandlingsstraffförfarande. Stämning kan inledas när böter är verkställbara eller när vite är verkställbart och när de i 2 a kap. 4 § i strafflagen angivna villkoren för förvandling av böter till fängelse uppfylls.

Verkställbarheten i fråga om böter eller vite som kan förvandlas till fängelse bestäms med stöd av 5 § i den föreslagna lagen. Sådana böter eller viten är verkställbara när de har vunnit laga kraft eller när de kan verkställas som en lagakraftvunnen dom. I 30 kap. 22 § i rättegångsbalken sägs det att hovrätts avgörande i fråga om vilket för fullföljd krävs besvärstillstånd verkställs så som det stadgas i fråga om laga kraft vunnen dom.

Verkställigheten av böter eller vite som kan förvandlas till fängelse kan således i princip inledas med stöd av hovrätts dom, även om domen ännu inte har vunnit laga kraft. Innan ett förvandlingsstraffförfarande inleds har böter dock drivits in i det förfarande som det föreskrivs om i lagens 2 kap., vilket innebär att domen oftast har vunnit laga kraft i det skede då förvandlingsstraffförfarandet inleds. Ärenden där högsta domstolen har beviljat besvärstillstånd kan utgöra ett undantag från detta. I dessa fall kan högsta domstolen med stöd av 30 kap. 23 § i rättegångsbalken på eget initiativ eller på begäran av ändringssökanden förbjuda eller avbryta verkställigheten av böter, vilket omfattar även inledande av ett förfarande med förvandlingsstraff för böter. Högsta domstolen ska underrätta Rättsregistercentralen om sitt beslut.

Bestämmelser om förutsättningarna för förvandling av böter finns i 2 a kap. 4 § i strafflagen. Enligt den paragrafen kan till fängelse förvandlas de obetalda böter som en domstol dömt ut eller obetalt vite som har dömts ut för att säkerställa rättegång eller utsökningförfarande. Böter eller annat vite som har förelagts i ett förfarande enligt lagen om föreläggande av böter och ordningsbot får inte förvandlas till fängelse. Böter som har dömts ut för brott som begåtts före 18 års ålder eller böter av vilka ett belopp som motsvarar mindre än 16 dagsböter är obetalt får inte förvandlas till fängelse.

Dessutom får obetalda böter förvandlas till fängelse endast om de inte har kunnat drivas in hos den betalningsskyldige. Detta innebär att böter ska drivas in i ett förfarande enligt 2 kap. i lagen om verkställighet av böter innan ett förvandlingsstraffförfarande inleds. Ett förvandlingsstraffförfarande kan inledas i det skede då böterna inte har kunnat drivas in ens genom utsökning. Om böterna har betalats delvis, kan i förvandlingsstraffförfarandet endast den obetalda delen av bötesstraffet förvandlas till fängelse.

Innan ett förvandlingsstraffförfarande inleds ska det kontrolleras att de böter som förvandlas uppfyller dessa villkor.

I 2 mom. föreskrivs det om inverkan av skuldsanering för privatpersoner på bestämmandet av förvandlingsstraff. I bestämmelsen hänvisas det till 18 och 40 § i lagen om skuldsanering för privatpersoner, i vilka det föreskrivs om skuldsaneringens inverkan på bestämmandet av förvandlingsstraff. Enligt dessa bestämmelser får förvandlingsstraff inte bestämmas och ett redan bestämt förvandlingsstraff inte verkställas, om skuldsanering för privatpersoner har inletts eller betalningsprogrammet för skuldsanering är i kraft. Skuldsanering avbryter således förvandlingsstraffförandet.

Utmätningssmannen, Rättsregistercentralen och Brottspåföljdsmyndigheten ska se till att en eventuell skuldsaneringens inverkan på förvandlingsstraffförandet utreds.

I 3 mom. föreskrivs det om att lagen om rättegång i brottmål ska tillämpas på domstolsbehandlingen av ett förvandlingsstraffförfarande. Det finns dock vissa undantag från detta, om vilka det föreskrivs i lagen om verkställighet av böter. Undantagen gäller stämningssförandet som det föreskrivs om i 25 och 26 §, åklagarens uppgifter som det föreskrivs om i 28 § 1 mom. samt domstolens behörighet och behandlingen vid sammanträde som det föreskrivs om i 29 och 30 §. I 28 § 2 och 3 mom. och 30–32 § finns dessutom bestämmelser som kompletterar bestämmelserna i lagen om rättegång i brottmål.

Innehållet i dessa bestämmelser och deras förhållande till sedvanlig domstolsbehandling av brottmål behandlas i samband med respektive paragraf.

25 §. Stämning till en rättegång för bestämmande av förvandlingsstraff. I paragrafen föreskrivs det om stämning till ett förvandlingsstraffförfarande. Bestämmelserna avviker från sedvanlig stämning till rättegång i brottmål, där domstolen sköter stämningen efter att ha fått åklagarens stämningsansökan.

I 1 mom. föreskrivs det om stämningssförandet. Stämningssförandet motsvarar det nuvarande förandet. Stämning till ett förvandlingsstraffförfarande ska ske på så sätt att när villkoren enligt 24 § uppfylls ska en stämningssberättigad tjänsteman stämma in den bötfällda till en rättegång som gäller förvandlingsstraff. Stämningen kan verkställas av utmätningssmannen, om villkoren för stämning uppfylls och utmätningssmannen når den bötfällda. Om den bötfällda inte kan nås på detta sätt, ska Rättsregistercentralen efterlysa den bötfällda för stämning till ett förvandlingsstraffförfarande. På basis av efterlysningen ska polisen eller vissa andra stämningssberättigade myndigheter stämma in den bötfällda till ett förvandlingsstraffförfarande när denne nås.

I 2 mom. föreskrivs det om den information som den bötfällda ska ges i samband med stämningen. Den bötfällda ska informeras om att denne kallas att bemöta ett yrkande på förvandlingsstraff samt om tid och plats för behandlingen. Den bötfällda ska också informeras om att saken kan avgöras trots dennes utevaro och att den bötfällda, om denne så önskar, kan lämna domstolen ett skriftligt bemötande före ärendets behandling.

Dessutom ska den bötfällda informeras om de obetalda böterna och det obetalda vitet samt om möjligheten att betala böterna eller vitet före rättegången. För detta ändamål ska den bötfällda också ges de uppgifter som behövs för betalning av böterna eller vitet.

I lagen föreskrivs det inte längre separat om att ett stämningssbevis ska ges. På delgivning av stämningen tillämpas bestämmelserna om rättegång i brottmål.

26 §. Utsättande av dag för behandlingen. I paragrafen föreskrivs det på motsvarande sätt som i nuläget om utsättande av dag för behandlingen i samband med stämning. Liksom det konstateras i motiveringen till 25 § ska en stämningsberättigad tjänsteman besluta om dagen för behandlingen utifrån domstolarnas listor över sammanträdesdagar. Domstolen ska således inte sätta ut sammanträdesdagen, såsom vid behandling av ett sedvanligt brottmål.

Dagen för behandlingen ska med stöd av 1 mom. sättas ut så att den betalningsskyldige har minst en månad på sig att betala böterna eller vitet. Mellan stämningdagen och dagen för behandlingen ska det således vara minst en månad. Bestämmelsen motsvarar den gällande bestämmelsen.

I 2 mom. föreskrivs det fortsättningsvis på motsvarande sätt som i nuläget om undantag från möjligheten att göra betalningen inom en månad. En betalningstid på en månad behöver inte reserveras, om den betalningsskyldige redan har stämts in till en rättegång som gäller förvandlingsstraff för andra böter. Då kan den betalningsskyldige stämmas in till samma rättegång också för nya böter som ska förvandlas till fängelse. En betalningsskyldig som är närvarande vid en rättegång kan dessutom bli föremål för ett yrkande på förvandlingsstraff utan stämning.

27 §. Tillfälle att erlægga betalning. Det föreslås att paragrafen upphävs, eftersom bestämmelser om de uppgifter som ska lämnas för tillfälle att erlægga betalning finns i 25 §.

28 §. Åklagarens yrkande på förvandlingsstraff. Åklagarens roll vid en rättegång som gäller bestämmande av förvandlingsstraff motsvarar det som föreskrivs om behandling av brottmål. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det dock om vissa undantag som hänför sig till behandlingen av förvandlingsstraffärenden.

I 1 mom. föreskrivs det om framställande av ett yrkande på förvandlingsstraff, eftersom förfarandet avviker från behandlingen av ett sedvanligt brottmål. Ett förvandlingsstraffförfarande inleds inte med en stämningsansökan som framställs av åklagaren, utan åklagaren får av den tjänsteman som har verkställt stämningen information om att den betalningsskyldige har stämts in till en rättegång som gäller bestämmande av förvandlingsstraff. Av denna orsak sägs det i momentet att åklagaren hos tingsrätten ska framställa ett yrkande på att böter eller vite ska förvandlas till fängelse, när åklagaren har fått kännedom om att den betalningsskyldige har stämts in till en rättegång.

Innan yrkandet framställs ska åklagaren bedöma om böterna eller vitet kan förvandlas till fängelse på det sätt som föreskrivs i 2 a kap. 4 § i strafflagen. Åklagaren ska även bedöma om det finns förutsättningar för att med stöd av 2 eller 3 mom. i paragrafen avstå från att yrka på förvandlingsstraff. Om åklagaren anser att ett yrkande på förvandlingsstraff ska framställas, ska åklagaren sända yrkandet till tingsrätten. Närmare bestämmelser om att åklagaren ska underrätta både Rättsregistercentralen och tingsrätten om åklagaren beslutar att inte framställa ett yrkande utfärdas genom förordning av statsrådet.

I 2 och 3 mom. föreskrivs det om åklagarens möjlighet att avstå från att framställa ett yrkande på förvandlingsstraff för böter. Paragrafens 2 mom. gäller avstående från att yrka på förvandlingsstraff för böter och 3 mom. avstående från att yrka på förvandlingsstraff för vite.

Åklagarens behörighet att avstå från att framställa ett yrkande är densamma som en domstols behörighet att avstå från att förvandla böter till fängelse. Bestämmelserna motsvarar 2 a kap. 6 och 7 § i strafflagen. När det gäller böter motsvarar grunderna för att avstå från att framställa

ett yrkande de nuvarande grunderna. När det gäller vite ändras grunderna. Grunderna behandlas nedan i samband med 2 a kap. 7 § i strafflagen.

I paragrafen föreskrivs det inte om åklagarens möjlighet att återkalla sitt beslut att avstå från att yrka på förvandlingsstraff. Åklagarens avgörande är således slutligt och samma ärende kan inte längre på nytt föras till en rättegång som gäller förvandlingsstraff.

I paragrafen föreskrivs det inte längre om riksåklagarens rätt att ta upp åklagarens beslut till ny prövning. Bestämmelser om riksåklagarens behörighet finns i lagen om Åklagarmyndigheten (32/2019). Bestämmelserna i 11 § 2 mom. i den lagen gäller också förvandlingsstraffärenden.

29 §. Regionalt behörig tingsrätt och dess sammansättning. I paragrafen föreskrivs det i huvudsak på motsvarande sätt som i nuläget om i vilken tingsrätt ett ärende som gäller förvandlingsstraff för böter behandlas och om domstolens sammansättning.

Enligt 1 mom. behandlas ärendet av antingen tingsrätten på den ort där den betalningsskyldige är bosatt eller tingsrätten på den ort där den betalningsskyldige påträffas.

I 2 mom. sägs det att tingsrätten är domför med ordföranden ensam. I nuläget har det varit möjligt att behandla ett ärende också i andra domföra sammansättningar vid behandlingen av ett brottmål. Detta är inte längre möjligt med stöd av den föreslagna bestämmelsen.

30 §. Behandlingen av ett ärende vid domstol. Vid domstolsbehandlingen av ett förvandlingsstraffärende ska iakttas vad som föreskrivs om behandling av brottmål. I 30 § i lagen om verkställighet av böter föreskrivs det dock om vissa undantag från detta.

I 1 mom. föreskrivs det om att i tingsrätten behandlas ett förvandlingsstraffärende i en muntlig huvudförhandling. I momentet föreskrivs det också om att den betalningsskyldige ska infinna sig till sammanträdet, om denne önskar bli hörd och om att saken kan avgöras trots den betalningsskyldiges utevaro. Dessutom föreskrivs det om den betalningsskyldiges rätt att före sammanträdet lämna ett skriftligt bemötande till tingsrätten. Bestämmelserna motsvarar de gällande bestämmelserna. I förvandlingsstraffärenden kan ett skriftligt förfarande inte användas, eftersom stämning till ett förvandlingsstraffsförfarande avviker från det normala förfarandet och det inte är ändamålsenligt att i samband med stämningen utreda den bötfälldes samtycke till ett skriftligt förfarande.

I 2 mom. föreskrivs det om att målsägande i det brottmål som föranledde att böter dömdes ut inte är målsägande i förvandlingsstraffsförfarandet. Bestämmelserna motsvarar de gällande bestämmelserna.

30 a §. Utredning som skall inhämtas hos utmätningsmannen. Det föreslås att paragrafen upphävs, eftersom bestämmelser om åklagarens rätt att få information finns i lagen om Åklagarmyndigheten.

31 §. Uppskov med domstolsbehandlingen. I paragrafen föreskrivs det om uppskov med domstolsbehandlingen.

Med stöd av 1 mom. kan domstolen skjuta upp behandlingen på två grunder.

För det första kan behandlingen skjutas upp för att situationen i fråga om betalningen av böterna ska kunna utredas. Denna grund tillämpas i situationer där det till exempel inte är möjligt att vid

sammanträdet få uppdaterade betalningsuppgifter och den bötfällda hävdar att denne har betalat böterna.

För det andra kan behandlingen skjutas upp för att det ska kunna utredas om de i 2 a kap. 6 och 7 § i strafflagen angivna villkoren för att avstå från förvandlingsstraff uppfylls. Det kan till exempel vara behövt att närmare utreda omständigheter som hänför sig till den bötfälldes personliga förhållanden eller deltagande i social- och hälsovårdsåtgärder, om detta kommer fram först vid behandlingen i sammanträdet.

I de situationer som nämns ovan kan domstolen skjuta upp behandlingen av ärendet för den tid den behövlige utredningen pågår.

I 2 mom. sägs det att då behandlingen skjuts upp ska domstolen meddela den bötfällda en ny tidpunkt för behandlingen och påföljderna vid utevaro. Liksom i nuläget behöver ett meddelande inte lämnas till en bötfälld som uteblivit från behandlingen om behandlingen skjuts upp för att betalningssituationen ska kunna utredas.

32 §. Domstolens avgörande. I paragrafen föreskrivs det om domstolens avgörande. Liksom i nuläget ska domstolens avgörande i ett förvandlingsstraffärende vara ett beslut. Bestämmelser om beslutets innehåll ska inte längre finnas i lagen om verkställighet av böter, utan bestämmelserna i lagen om rättegång i brottmål ska tillämpas på beslutet.

Paragrafen innehåller dessutom en hänvisning till lagens 4 §, där det föreskrivs om domstolens skyldighet att meddela sitt avgörande till Rättsregistercentralen. Domstolen ska meddela sitt beslut om förvandlingsstraff till Rättsregistercentralen på samma sätt som sina andra avgöranden som kommer till Rättsregistercentralen för verkställighet.

34 §. Inverkan av domstolens eller åklagarens avgörande på verkställigheten. I paragrafen föreskrivs det om hur domstolens eller åklagarens avgörande i ett förvandlingsstraffärende inverkar på indrivningen av böter eller vite.

I 1 mom. sägs att efter det att ett förvandlingsstraff bestämts får verkställighet av böter eller vite inte fortsätta i ett utskökningsförfarande. Efter detta fortsätter verkställighetsförfarandet i förfarandet enligt de föreslagna 34–36 §.

I 2 mom. föreskrivs det om situationer i vilka åklagaren avstår från att yrka på förvandlingsstraff med stöd av lagens 27 § 2 eller 3 mom. eller domstolen avstår från att döma ut förvandlingsstraff med stöd av 2 a kap. i strafflagen. I dessa fall ska indrivningen av böter eller vite fortsätta med stöd av 2 kap. Böter eller vite kan således drivas in genom utskökning fram till den tidpunkt då böterna eller vitet förfaller. I ett sådant ärende kan förvandlingsstraffförfarandet dock inte längre inledas på nytt. Det föreskrivs för tydlighetens skull om detta i lagen.

35 §. Betalning av böter som förvandlats till fängelse. I paragrafen föreskrivs det om betalning av böter som förvandlats till fängelse. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak den gällande bestämmelsen.

I 1 mom. föreskrivs det om att ett förvandlingsstraff förfaller om den betalningsskyldige betalar hela det obetalda beloppet av de böter som har förvandlats till fängelse. Betalningen ska göras innan förvandlingsstraffet börjar avtjänas i fängelset. Betalningen kan göras på de sätt som avses i 13 § i lagen om verkställighet av böter antingen till Rättsregistercentralens konto eller som en kontant betalning till utmätningsmannen, eller till den tjänsteman som griper den betalningsskyldige med stöd av en efterlysning.

Om flera förvandlingsstraff har dömts ut, kan den betalningsskyldige också i fråga om ett av förvandlingsstraffen betala böterna till fullt belopp, varvid detta förvandlingsstraff förfaller.

I 2 mom. tas det för tydlighetens skull in en hänvisning till 2 kap. 7 § i fängelselagen, där det på motsvarande sätt som i 1 mom. föreskrivs om betalning av böter i ett fängelse.

Förvandlingsstraffet förfaller om de obetalda böterna betalas antingen före verkställigheten i fängelset eller inom den i 2 kap. 7 § i fängelselagen angivna betalningstiden i fängelset.

36 §. Inledande av verkställigheten av ett förvandlingsstraff. I paragrafen föreskrivs det om inledande av verkställigheten av ett förvandlingsstraff. Bestämmelsen omfattar de åtgärder som myndigheterna vidtar innan den som dömts till ett förvandlingsstraff förpassas i fängelse.

I 1 mom. föreskrivs det om Rättsregistercentralens skyldigheter när centralen får kännedom om ett förvandlingsstraff som domstolen har bestämt. Rättsregistercentralen ska sända den betalningsskyldige ett meddelande om förvandlingsstraffet. När meddelandet sänds ska bestämmelserna om betalningsuppskov i 2 kap. iakttas. Rättsregistercentralen ska således ännu även i detta skede för den betalningsskyldige reservera en kort tidsfrist att betala förvandlingsstraffets belopp.

I lagen bevaras också bestämmelserna om att Rättsregistercentralen ännu även i detta skede kan bevilja den betalningsskyldige en betalningstid på högst sex månader för betalning av böterna. Vid beviljande av betalningstid ska bestämmelserna i 2 kap. iakttas.

I 2 mom. föreskrivs det om förfarandet i det fallet att den betalningsskyldige fortfarande inte betalar böterna efter det meddelande som sänts av Rättsregistercentralen eller inom den betalningstid som beviljats. I denna situation ska Rättsregistercentralen inleda den egentliga verkställigheten av förvandlingsstraffet, det vill säga börja verkställa förvandlingsstraffet. Verktälligheten ska inledas så att Rättsregistercentralen till Brottsförvaltningsmyndigheten framställer en begäran om verkställighet av förvandlingsstraff. Samtidigt ska Rättsregistercentralen sända den betalningsskyldige en uppskovsmaning att kontakta Brottsförvaltningsmyndigheten för att bestämma tidpunkten för anmälan till fängelse.

Därefter fortsätter Brottsförvaltningsmyndigheten verkställigheten av förvandlingsstraffet i den ordning som föreskrivs i 2 kap. i fängelselagen. Brottsförvaltningsmyndigheten ska således med stöd av 2 kap. 1 § i fängelselagen förelägga den betalningsskyldige en tidpunkt för anmälan till fängelse, om denne tar kontakt i enlighet med Rättsregistercentralens uppskovsmaning. I annat fall ska Brottsförvaltningsmyndigheten med stöd av 2 kap. 2 a § i fängelselagen efterlysa den betalningsskyldige.

Även beslut om uppskov ska fattas med stöd av 2 kap. 3 och 4 § i fängelselagen, liksom vid verkställigheten av andra fängelsestraff. Brottsförvaltningsmyndigheten kan vid behov utreda till exempel om skuldsanering för privatpersoner utgör ett hinder för verkställigheten av ett förvandlingsstraff eller om det är motiverat att bevilja uppskov på grund av fullgörandet av värnplikt. I lagen ska det inte längre föreskrivas om till exempel en polismans skyldighet att fråga om det finns grunder för uppskov, eftersom Brottsförvaltningsmyndigheten ska utreda sådana grunder och Brottsförvaltningsmyndigheten redan i nuläget har beslutanderätt i ärendet.

I praktiken betalar betalningsskyldiga ofta sina böter ännu innan de förpassas i fängelse. Sådana betalningar ska i regel betalas direkt till Rättsregistercentralen, men även kontantbetalning kan fortfarande tas emot även i fängelset. Rättsregistercentralens och Brottsförvaltningsmyndighetens

informationssystem ska utvecklas så att även Brottspåföljdsmyndigheten så snart som möjligt får information om betalda böter, varvid verkställigheten av förvandlingsstraffet förfaller.

I 3 mom. föreskrivs det om förfarandet om den betalningsskyldige delvis har betalat de böter som ingår i förvandlingsstraffet. Eftersom det förvandlingsstraff som bestämts förfaller endast om böternas belopp har betalats i sin helhet, ska Rättsregistercentralen i en sådan situation återbetala det delvis betalda beloppet. I momentet fastställs det dock att den ränta som avses i 22 § inte ska betalas på en sådan återbetalning. Detta är motiverat eftersom återbetalningen beror på att den betalningsskyldige inte har fullgjort sin betalningsskyldighet inom den avtalade tidsfristen.

37 §. Uppskov med verkställigheten av ett förvandlingsstraff. Det föreslås att paragrafen upphävs, eftersom uppgifterna som gäller inledande av ett förvandlingsstraff ska överföras till Brottspåföljdsmyndigheten och 2 kap. i fängelselagen ska tillämpas på inledandet. På uppskov ska i fortsättningen tillämpas bestämmelserna i 2 kap. i fängelselagen och Brottspåföljdsmyndigheten utreder och beslutar om uppskov på samma sätt som i fråga om andra fängelsestraff.

4 kap. **Verkställighet av en förverkandepåföljd**

Kapitlets rubrik ska ändras så att den bättre beskriver kapitlets innehåll.

38 §. Verkställighet av en förverkandepåföljd som avser ett penningbelopp. I paragrafen föreslås bestämmelser om hur en förverkandepåföljd som avser ett penningbelopp ska verkställas. På verkställigheten ska bestämmelserna i 2 kap. i den föreslagna lagen tillämpas. Bestämmelserna om verkställighet av en fordran ska således tillämpas på verkställigheten och Rättsregistercentralen och Utsökningsverket ska svara för verkställigheten.

Ett undantag från detta utgör dock situationer i vilka en myndighet har ett visst beslagttaget penningbelopp i sin besittning. På verkställigheten av ett sådant penningbelopp ska bestämmelserna om förverkandepåföljd som avser ett föremål, det vill säga 4 kap. i lagen, tillämpas. Ansvaret för verkställigheten innehas således enligt det föreslagna 38 a § 2 mom. av polisen, Tullen eller Gränsbevakningsväsendet. Eftersom penningbeloppet redan är i en myndighets besittning på basis av beslag, är verkställighetsåtgärden endast att myndigheten med stöd av den föreslagna 45 b § i lagen redovisar penningbeloppet till Rättsregistercentralen.

Bestämmelserna motsvarar gällande praxis.

38 a §. Verkställighet av en annan förverkandepåföljd. I paragrafen föreslås bestämmelser om ansvaret för verkställigheten av andra förverkandepåföljder än sådana som avser penningbelopp. Bestämmelsen gäller verkställighet av en förverkandepåföljd som avser ett föremål, av ett föreläggande om att avliva ett djur och av ett föreläggande om att ett nätmeddelande ska utplånas. Begreppet förverkandepåföljd som avser föremål omfattar också förverkandepåföljd som avser djur. Separata bestämmelser om verkställighetsåtgärder som gäller en förverkandepåföljd som avser ett djur finns dock i det föreslagna 43 § 2 mom.

Enligt 1 mom. ska Rättsregistercentralen ansöka om verkställighet av en förverkandepåföljd som avser ett föremål, av ett föreläggande om att avliva ett djur eller av ett föreläggande om att ett nätmeddelande ska utplånas hos Utsökningsverket, polisen, Tullen, Gränsbevakningsväsendet eller Försvarsmakten. Om dessa myndigheter används begreppet myndighet som svarar för verkställigheten. Rättsregistercentralen ska ansöka om verkställighet efter det att förverkandepåföljden har blivit verkställbar. Verkställbarheten bestäms i enlighet

med den föreslagna 5 § i lagen. Ansökan om verkställighet innebär att Rättsregistercentralen till den myndighet som svarar för verkställigheten sänder en begäran om att verkställighetsåtgärder ska inledas i ett ärende. Bestämmelserna innebär att verkställigheten av en förverkandepåföljd alltid inleds av Rättsregistercentralen, om inte den myndighet som innehar föremålet har vidtagit brådskande åtgärder som avses i 39 §.

I 2 mom. föreskrivs det om vilken myndighet som svarar för de egentliga verkställighetsåtgärderna.

Med stöd av bestämmelsen svarar Utsökningsverket för verkställigheten av förverkandepåföljder som avser fast egendom, inteckningsbara fartyg eller bilar, andra värdepapper eller sådana aktier i aktiebolag som medför rätt att besitta lägenheter eller byggnader. I praktiken har även sådan egendom ofta tagits i beslag av polisen eller någon annan förundersökningsmyndighet, och myndigheterna ska därför sinsemellan se till att ansvaret för innehavet av egendomen överförs till Utsökningsverket. Dessutom ska Utsökningsverket fortfarande sörja för verkställigheten av förelägganden om att nätmeddelanden ska utplånas.

För verkställigheten av andra förverkandepåföljder som avser föremål svarar polisen, Tullen, Gränsbevakningsväsendet eller Försvarmakten beroende på vilken myndighet som har svarat för förundersökningen av brottmålet. I praktiken innehas sådana föremål i allmänhet av förundersökningsmyndigheten, så verkställigheten ska genomföras av dem. Sådana föremål är vanligen till exempel knivar, tillhyggen och narkotika. Också ett beslagtaget penningbelopp hör till denna grupp med stöd av den föreslagna 38 §. De nämnda myndigheterna ska dessutom svara för verkställigheten av förelägganden om att avliva djur. Försvarmakten ska ges möjlighet att få handräckning av polisen med verkställighetsuppdrag, eftersom förfarandet i praktiken redan nu är detta. Handräckning ska kunna fås under samma förutsättningar som för utredning av ett militärdisciplinärende i enlighet med 186 § i lagen om militär disciplin och brotsbekämpning inom Försvarmakten (89/2025).

I 3 mom. föreskrivs det om att bestämmelserna i 4 kap. 39–50 § ska tillämpas på verkställigheten av de förverkandepåföljder som avses i 1 och 2 mom. Verkställigheten skiljer sig således från de förverkandepåföljder som avser penningbelopp och på verkställigheten av vilka bestämmelserna i 2 kap. tillämpas.

I de ärenden som Utsökningsverket verkställer ska dessutom bestämmelserna i utsökningsbalken iakttas till den del det inte föreskrivs om ärendet i lagen om verkställighet av böter. Detta gäller i synnerhet bestämmelserna om försäljning av fastigheter. I övrigt ska också utmätningsmannen tillämpa lagen om verkställighet av böter på verkställigheten.

Också i Tullens verkställighetsuppdrag ska i fortsättningen lagen om verkställighet av böter tillämpas. I tullagen upphävs bestämmelserna om verkställighet av förverkandepåföljder. Föremål som dömts förverkade kan dock vara förenade med förtullningsskyldigheter. Till denna del ska 80 § 2 mom., 82 § 3 mom. och 84 § i tullagen tillämpas. Också andra myndigheter som sörjer för verkställighetsåtgärderna än Tullen ska tillämpa de bestämmelser som nämns på verkställigheten, om försäljningen av ett föremål är förenad med förtullningsskyldigheter.

39 §. *Verkställighet av en förverkandepåföljd som avser ett föremål innan domen blir verkställbar.* I paragrafen föreskrivs det om situationer i vilka verkställigheten av en förverkandepåföljd som avser ett föremål kan inledas innan domen är verkställbar. Bestämmelserna motsvarar 39 § i den gällande lagen och 7 kap. 13 § 3 mom. i tvångsmedelslagen. Eftersom det i tvångsmedelslagen finns en bestämmelse med motsvarande innehåll som gäller brådskande åtgärder under den tid egendom är beslagtagen, är de situationer

i vilka den nu föreslagna bestämmelsen tillämpas relativt sällsynta. I praktiken ska brådsakande åtgärder vidtas redan under den tid ett föremål är beslagttaget.

Verkställigheten kan inledas, om föremålet lätt förfars eller förflyktigas eller snabbt sjunker i värde. Det är således fråga om situationer i vilka ett föremål förlorar sitt värde, om det inte säljs omedelbart. Det kan vanligen vara fråga om till exempel matvaror som förfars och som inte kan förvaras.

Verkställighet kan också inledas, om föremålet föranleder avsevärda förvarings- eller skötselkostnader. I dessa situationer är det motiverat med försäljning, om förvarings- eller skötselkostnaderna väsentligt minskar den försäljningsinkomst som fås från försäljningen av föremålet eller om kostnaderna blir så stora att det inte över huvud taget är möjligt att täcka dem med försäljningsinkomsten. Med förvaringskostnader avses till exempel kostnader för lagring av föremål. Sådana kostnader kan uppkomma till exempel av förvaringen av stora fartyg.

Den behöriga myndigheten i dessa situationer är den myndighet som har föremålet i sin besittning. I allmänhet är föremålen i förundersökningsmyndighetens besittning, vilket innebär att dessa har behörighet. Den behöriga myndigheten är således densamma som med stöd av 7 kap. 13 § 3 mom. i tvångsmedelslagen kan besluta om motsvarande försäljning under den tid ett föremål är beslagttaget.

Bestämmelsen gäller inte verkställighet av en förverkandepåföljd som avser ett penningbelopp, av en förverkandepåföljd som avser ett djur eller av ett föreläggande om att avliva ett djur. Verkställigheten av dessa påföljder kan även i övrigt inledas genast efter det att domen har meddelats.

40 §. *Inverkan av ett senare avgörande på verkställigheten av en förverkandepåföljd.* Det föreslås att i paragrafen görs en språklig precisering om att den gäller endast verkställighet av förverkandepåföljder som avser ett föremål.

41 §. *Värdering av egendom som dömts förverkad.* I paragrafen föreskrivs det på motsvarande sätt som i nuläget om att ett föremål som dömts förverkat, ett nätmeddelande som det bestämts att ska utplånas eller ett djur som det bestämts att ska avlivas ska värderas, om verkställigheten inleds innan domen har vunnit laga kraft eller om det är fråga om en tredje persons rätt. Syftet med värderingen är att fastställa föremålets värde eller andra uppgifter som behövs för att bestämma föremålets värde, om föremålets värde utifrån ett senare domstolsavgörande måste gottgöras ägaren. I allmänhet är det möjligt att bestämma ett föremåls värde, om föremålet till exempel säljs. Värderingen kan dock i stället för bestämning av det exakta värdet gälla värdering av ett föremåls, ett nätmeddelandes eller ett djurs egenskaper för att dess värde ska kunna bestämmas i efterhand. Exempelvis värdering av ett nätmeddelande kan gälla registrering av ett meddelandes synlighet eller hur många som sett det och andra motsvarande uppgifter med hjälp av vilka det är möjligt att i efterhand närmare bestämma meddelandets ekonomiska värde. För värderingen svarar den myndighet som vidtar verkställighetsåtgärderna. Vid behov ska en utomstående expert anlitas vid värderingen. En värdering behöver inte göras om parterna sinsemellan kommer överens om egendomens värde.

I 2 mom. sägs det att myndigheten ska upprätta ett protokoll över värderingen. Närmare bestämmelser om innehållet i protokollet utfärdas genom förordning av statsrådet.

42 §. *Förkastande av ett yrkande på en förverkandepåföljd.* I paragrafen föreskrivs det om förfarandet i situationer där domstolen förkastar ett yrkande på en förverkandepåföljd som avser

ett föremål eller ett föreläggande om att avliva ett djur. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak den gällande bestämmelsen.

Utgångspunkten är det att när en domstols dom i ärendet har vunnit laga kraft, ska föremålet eller det djur som det bestämts att ska avlivas återställas till ägaren eller någon annan person som det tillhör. Vid verkställigheten av en förverkandepåföljd som avser ett penningbelopp ska bestämmelserna i 2 kap. om återbetalning av en fordran iakttas.

I 2 mom. föreskrivs det om situationer i vilka det på grund av redan genomförda verkställighetsåtgärder inte längre är möjligt att återställa ett föremål eller ett djur som det bestämts att ska avlivas. Till den som saken gäller ska då betalas ersättning som baserar sig på föremålets eller djurets värde. Rättsregistercentralen ska fatta beslut om betalning av ersättning och betala ut ersättningen. Ersättningens storlek ska i princip basera sig på den värdering som avses i 41 §. Rättsregistercentralen ska dock tydligare än i nuläget ha prövningsrätt i fråga om ersättningsbeloppet. Den fastställda ersättningen kan avvika från den värdering som nämns i 41 § till exempel i en situation där värderingen har varit bristfällig eller avviker avsevärt från det pris som fåtts från försäljningen av föremålet. Ingen ränta ska betalas på det belopp som ska ersättas och de kostnader som hänför sig till ersättningsansökan ska inte heller ersättas.

I momentet föreskrivs det också om hur Rättsregistercentralens beslut får överklagas. Liksom i nuläget ska talan i ärendet väckas antingen vid tingsrätten på kändens hemort eller vid Helsingfors tingsrätt. Den tid som har reserverats för väckande av talan ska ändras så att tidsfristen ska räknas från delfäendet av beslutet i stället för från betalningen av ersättningen. Ändringen förtydligar situationen så att den tid som går åt till överföringen av medel inte ska beaktas när tiden för väckande av talan fastställs. Tiden för väckande av talan ska också förkortas från sex månader till 30 dagar. Rättsregistercentralen hör i praktiken sökanden redan innan beslutet fattas och informerar denne samtidigt också om sin egen bedömning av ersättningsbeloppet, vilket innebär att en tid för väckande av talan på ett halvt år inte kan anses vara nödvändig med tanke på sökandens rättsskydd.

43 §. Verktällighetsåtgärder. I paragrafen föreslås bestämmelser om vilka verkställighetsåtgärder den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna ska vidta när Rättsregistercentralen till myndigheten har sänt en begäran om att en förverkandepåföljd ska verkställas. Bestämmelserna gäller på samma sätt alla myndigheter som sörjer för verkställighetsåtgärderna och bestämmelserna ska tillämpas också på Utsökningsverkets och Tullens verkställighetsuppdrag. I praktiken beslutar den tjänsteman som svarar för verkställighetsuppdragen vid myndigheten om vilka åtgärder som ska vidtas i respektive ärende.

I paragrafen föreslås mer exakta bestämmelser än i nuläget om verkställighetsåtgärdernas innehåll, vilket innebär att det inte längre är behövligt att utfärda närmare myndighetsföreskrifter om hur det ska förfaras i ett ärende.

I 1 mom. föreskrivs det om verkställigheten i fråga om ett föremål som dömts förverkat. Föremålet ska i första hand säljas. Försäljning är motiverad om det går att få försäljningsinkomst från föremålet. Ett föremål kan förstöras i stället för att säljas, om det inte kan säljas på grund av lagstiftning som begränsar användningen eller försäljningen av det eller av någon annan orsak som hänför sig till föremålets art eller om försäljning av föremålet är oändamålsenlig av någon annan orsak. Den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna har relativt stor prövningsrätt när det gäller huruvida ett föremål ska säljas eller förstöras. Vid bedömningen av om ett föremål ska säljas ska hänsyn tas till kostnaderna för försäljningen och förvaringen av föremålet samt andra omständigheter som kan inverka på om det är motiverat att sälja eller förstöra föremålet. Till exempel olika slag av tillhyggen eller redskap av mindre värde kan

förstöras liksom i nuläget. Även till exempel alkohol eller olika kemikalier vars ursprung eller sammansättning det inte finns någon säkerhet om kan förstöras.

Med stöd av bestämmelsen kan ett föremål fortfarande också tas i statens bruk. Grunderna för ett sådant ibruktagande ska preciseras i lagen. Ibruktagande är möjligt för utbildning, forskning eller museiverksamhet eller av någon annan motsvarande orsak. Ett föremål kan till exempel tas i bruk för utbildning vid polisen eller andra myndigheter. Den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna ska besluta om huruvida ett föremål tas i statens bruk.

I 2 mom. föreskrivs det särskilt om verkställigheten i fråga om ett djur som dömts förverkat. Också ett djur ska i första hand säljas. På motsvarande sätt som enligt lagen om djurvälstånd (693/2023) kan ett djur dock överlåtas på annat sätt eller avlivas, om dess värde är ringa. Ett djur kan överlåtas på annat sätt eller avlivas också om det av någon annan orsak är oändamålsenligt att sälja djuret. Bestämmelsen möjliggör till exempel att ett sällskapsdjur av mindre värde eller ett sällskapsdjur som beter sig aggressivt överlåts utan ersättning till en djurskyddsforening, varvid djuret inte behöver avlivas.

I momentet föreskrivs det för tydlighetens skull också om att ett djur som det bestämts att ska avlivas ska avlivas.

Den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna ska ha rätt att få handräckning med verkställigheten av kommunalveterinären. Handräckningen kan gälla till exempel bedömning av vilken verkställighetsåtgärd som det är motiverat att vidta för djuret i fråga och vid behov hjälp med att avliva djuret. Vid avlivning av djur ska i vilket fall som helst bestämmelserna i lagen om djurvälstånd iakttas.

I 3 mom. föreskrivs det för tydlighetens skull om att ett nätmeddelande som det bestämts att ska utplånas ska utplånas på det sätt som domstolen har bestämt. Närmare bestämmelser om förfarandet vid utplåning av nätmeddelanden finns i den föreslagna 7 kap. 16 a § i utskökningsbalken.

I 4 mom. föreskrivs det på motsvarande sätt som i till exempel tullagen om att staten inte svarar för brister eller fel hos djur eller i föremål som dömts förverkade och inte heller för andra egenskaper. När ett föremål säljs eller överlåts på annat sätt ska den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna underrätta köparen av föremålet eller djuret om detta.

43 a §. Omhändertagande och förvaring av föremål. Det föreslås att i lagen tas in en ny bestämmelse om omhändertagande och förvaring av egendom. Bestämmelsen förpliktar den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna att omhänderta ett föremål som dömts förverkat eller ett djur som det bestämts att ska avlivas. Omhändertagandet ska göras för att verkställighetsåtgärderna ska kunna vidtas.

Med stöd av 1 mom. kan myndigheten med avvikelse från huvudregeln dock också lämna föremålet hos den dömda antingen i ett låst utrymme eller om ingen uppenbar skingringsrisk eller risk för att brottet fortsätter föreligger på annat sätt hos den dömda. I 2 mom. föreskrivs det på motsvarande sätt om möjligheten att lämna ett föremål hos en utomstående. Med stöd av 3 mom. ska myndigheten också omhänderta handlingar som utvisar äganderätten till ett föremål.

Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 4 kap. 31 § 1–2 mom. i utskökningsbalken. Tillämpningspraxis motsvarar således tillämpningen av den nämnda bestämmelsen i utskökningsbalken. Bestämmelsens 4 mom. motsvarar i huvudsak den gällande skyldigheten

enligt 38 § 1 mom. i lagen om verkställighet av böter att upprätta ett protokoll. I bestämmelsen stryks dock hänvisningen till tvångsmedelslagen.

43 b §. Sökning efter föremål i bostäder eller andra utrymmen. Det föreslås att i lagen tas in nya bestämmelser om sökning efter föremål eller djur som det bestämts att ska avlivas. I 43 b § föreskrivs det om sökning efter föremål i bostäder eller andra utrymmen. I 43 c § föreskrivs det om sökning efter föremål på en person. Bestämmelserna motsvarar delvis 3 kap. 49 och 50 § i utsökningsbalken, vilket innebär att tillämpningspraxis enligt utsökningsbalken ska iakttas också till denna del.

Det föreslagna 43 b § 1 mom. gäller hämtning av föremål från utrymmen som ägs eller används av den dömda eller en utomstående. I den dömdes utrymmen kan föremål eftersökas utan någon särskild tröskel. Sökning efter ett föremål i en utomståendes bostad förutsätter att det finns anledning att anta att föremålet finns där. Syftet med eftersökningen är dock alltid att omhänderta föremålet.

I 2 mom. föreskrivs det om eftersökning i utrymmen som är avsedda för boende av permanent natur. Eftersökning i sådana utrymmen förutsätter alltid grundad anledning att anta att det föremål eller djur som eftersöks finns i utrymmet i fråga. Myndigheten ska således ha grundad anledning att eftersöka föremål i utrymmen som är avsedda för boende. Eftersökning i utomståendes utrymmen förutsätter synnerligen vägande skäl att anta att föremålet eller djuret finns där. Tröskeln för att rikta åtgärder mot en utomstående persons hemfrid är således högre än för att rikta åtgärder mot den dömdes hemfrid.

Eftersom eftersökningen gäller utrymmen som skyddas av hemfriden, ska den dömda eller utomstående före eftersökningen ges möjlighet att överlåta föremålet, om inte det är nödvändig att eftersökningen görs omedelbart.

43 c §. Sökning efter föremål på en person. I den föreslagna 43 c § föreskrivs det om sökning efter föremål på en person.

I 1 mom. föreskrivs det om sökning efter föremål på den dömdes person. Bestämmelserna motsvarar 3 kap. 50 § i utsökningsbalken, vilket innebär att tillämpningspraxis enligt utsökningsbalken ska iakttas också till denna del.

Med stöd av momentet får en tjänsteman som utför ett verkställighetsuppdrag uppmana den dömda att överlämna ett föremål som den dömda bär på sig eller i sina kläder. Om denna uppmaning inte iakttas, har tjänstemannen rätt att omhänderta föremålet, om tjänstemannen vet att den dömda bär föremålet på sig. Också grundad anledning att anta att den dömda bär föremålet på sig räcker. Omhändertagandet av föremålet får dock inte på ett kränkande sätt ingripa i den dömdes personliga integritet. Detta innebär till exempel att åtgärden inte i onödan ingriper i en persons integritet och att eftersökningen inte utförs i utomståendes åsyn.

Paragrafens 2 mom. gäller omhändertagande av föremål som en utomstående bär på sig. En förutsättning för en sådan åtgärd är att tjänstemannen vet att den utomstående bär föremålet på sig.

43 d §. Maktmedel. I paragrafen föreskrivs det om rätten för de myndigheter som sörjer för verkställighetsåtgärderna att använda maktmedel vid omhändertagande av föremål eller djur som det bestämts att ska avlivas.

Med stöd av 1 mom. har myndigheterna rätt att öppna eller låta öppna lås och dörrar eller att använda andra motsvarande maktmedel för att omhänderta ett föremål. Användningen av maktmedel ska vara proportionerlig. I första hand ska den som är föremål för maktmedel ges tillfälle att innan maktmedel används handla själv, om inte verkställigheten äventyras på grund av det.

I 2 mom. finns en hänvisning till att tjänstemännen vid respektive myndighet till övriga delar har rätt att för utförande av ett verkställighetsuppdrag använda maktmedel med iakttagande av vad som föreskrivs i den lagstiftning som gäller respektive myndighet. Sådana bestämmelser finns i 17 § i polislagen (872/2011), 22 § i tullagen, 35 § i gränsbevakningslagen (578/2005) och 3 kap. 83 § i utsökningsbalken. De maktmedel som avses i de nämnda bestämmelserna kan således också användas för utförande av ett verkställighetsuppdrag.

44 §. *Inverkan på verkställigheten av att den som dömts till en förverkandepåföljd avlider.* Paragrafen motsvarar 44 § i den gällande lagen om verkställighet av böter med mindre språkliga korrigeringar.

45 §. *Försäljning av föremål.* I lagen föreslås en bestämmelse om försäljning av föremål. Paragrafen ska tillämpas när myndigheten beslutar att som en verkställighetsåtgärd sälja ett föremål.

I 1 mom. föreskrivs det om på vilket sätt ett föremål kan säljas. Momentet motsvarar 5 kap. 1 § 1 mom. i utsökningsbalken. Inget försäljningssätt är uteslutet, utan det ska i princip vara möjligt att sälja ett föremål på offentlig auktion eller på något annat sätt, såsom enligt uppdrag eller i minut.

I 2 mom. föreskrivs det närmare om de omständigheter som ska beaktas vid valet av försäljningssätt. Det försäljningspris som kan erhållas, de kostnader som försäljningen och förvaringen orsakar och den tid som åtgår till försäljningen ska beaktas. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 5 kap. 2 § 1 mom. i utsökningsbalken, men den förutsätter att också förvaringskostnaderna beaktas.

I 3 mom. sägs det att försäljningen ska ske utan obefogat dröjsmål.

45 a §. *Panträtter och säkerhetsrätter.* Det föreslås att i 45 a § tas in en ny bestämmelse om panträtter och andra säkerhetsrätter. Samtidigt ska bestämmelserna om detta i 10 kap. 11 § 3 mom. i strafflagen upphävas. Det föreslås att bestämmelserna om beaktande av pant- och säkerhetsrätter ändras så att den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna ska utreda dessa rätter och redovisa betalningen till pantborgenären, om det inte finns något i paragrafen angivet hinder för detta.

I 1 mom. föreskrivs det om skyldigheten för den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna att utreda eventuella pant- och säkerhetsrätter. I allmänhet skulle en sådan rätt ha kommit till myndigheternas kännedom redan under straffprocessen. Den verkställande myndigheten ska kontrollera eventuella rättigheter också i sådana register där en anteckning om en rätt kan göras. Sådana situationer är till exempel en förverkandepåföljd som avser en fastighet eller en bostadsaktie. Om det finns skäl att misstänka att egendom är föremål för andra rättigheter, såsom en köpeskillingsfordran eller hyresrätt som grundar sig på villkorlig överlåtelse, ska dessutom också dessa rättigheter utredas. Till exempel den faktiska besittningen av egendom kan ge anledning till en sådan misstanke. Andra rättigheter än sådana som har antecknats i ett register ska i första hand utredas genom att fråga den dömda om saken. Rättigheterna kan också utredas genom att fråga till exempel egendomens faktiska innehavare.

Enligt 2 och 3 mom. får den som har förvärvat en panträtt eller annan säkerhetsrätt betalning ur försäljningspriset för det föremål som dömts förverkat. Denna grundregel motsvarar i huvudsak nuläget. Bestämmelserna ska dock ändras jämfört med nuläget så att erhållande av betalning är huvudregeln, som det kan göras avvikelser från, om den verkställande myndigheten bedömer att den nämnda rätten har förvärvats genom ett konstgjort arrangemang. Till denna del motsvarar bestämmelsen i sak 4 kap. 14 § i utsökningsbalken. Rättsinnehavaren behöver således i princip inte längre väcka talan i tingsrätten för att få betalning ur egendomens värde, utan betalning som grundar sig på panträtt som förvärvats på ett giltigt sätt ska betalas automatiskt av den verkställande myndigheten.

I de gällande bestämmelserna har avvikelser från erhållande av betalning bedömts med hjälp av pantinnehavarens goda tro. Liksom det konstateras ovan kan en bedömning som baserar sig på god tro anses vara problematisk. Av denna orsak ska ärendet bedömas på samma grunder som i 4 kap. 14 § i utsökningsbalken. I 4 kap. 14 § i utsökningsbalken finns en bestämmelse om utmätning av egendom trots att det har framförts ett påstående om att egendomen tillhör en utomstående. Enligt bestämmelsen är utmätning inte förhindrad, om rätten grundar sig på ett förmögenhetsarrangemang eller annat arrangemang vars rättsliga form inte motsvarar sakens egentliga karaktär eller syfte, med beaktande av de fördelar den dömde har fått av arrangemanget och andra motsvarande omständigheter, och en sådan rättslig form uppenbart används i syfte att undvika utsökning eller att hålla egendomen utom räckhåll för borgenärerna. Enligt regeringens proposition RP 13/2005 rd (se även RP 83/2006 rd) har den nämnda bestämmelsen i huvudsak fungerat bra och det har inte framkommit till exempel omfattande rättsskyddsproblem. Med stöd av den föreslagna bestämmelsen ska konstgjorda arrangemang således bedömas på samma grunder som i den nämnda bestämmelsen i utsökningsbalken.

På motsvarande sätt som i den ovannämnda bestämmelsen i utsökningsbalken kan som en central faktor betraktas ett arrangemang som syftar till att ogiltigförklara eller minska en förverkandepåföljds ekonomiska eller faktiska konsekvenser för den dömde. Vid bedömningen kan uppmärksamhet fästas vid till exempel tidpunkten för förvärvande av panträtt eller annan säkerhetsrätt. På konstgjorda arrangemang kan tyda till exempel det att rätten har förvärvats när föremålet redan var beslagttaget, eller om den som förvärvat rätten, vid tidpunkten då rätten förvärvades, har varit medveten om den brottsliga naturen hos den dömdes förfarande och därför borde ha insett att förverkandet av egendomen var ett beaktansvärt eller sannolikt alternativ. Pant- eller säkerhetsrätt som inte har antecknats i registret i enlighet med tillbörliga skyldigheter kan i princip också betraktas som ett konstgjort arrangemang. Vid behov kan den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna också höra den dömde eller rättsinnehavaren i ärendet. Den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna ska fatta beslut om att rätten förfaller, om den anser att rätten grundar sig på ett konstgjort arrangemang.

Rättsinnehavarens rättsskydd ska ordnas så att rättsinnehavaren har rätt att föra beslutet om att rätten förfaller till domstol för avgörande. För väckande av talan om beslutet om att rätten förfaller ska dock i bestämmelsen fastställas en tidsfrist på 30 dagar för väckande av talan som ska främja att det snabbt meddelas ett slutligt avgörande i ärendet. Tidsfristen kan förlängas på ansökan, om det finns godtagbara skäl till det. Bestämmelserna om tidsfristen för väckande av talan är förenliga med bestämmelserna om talan i en verkställighetstvist i 10 kap. 12 § 1 mom. i utsökningsbalken. Kravet på att det ska finnas godtagbara skäl för att förlänga tidsfristen kan också bedömas på samma grunder som i den nämnda bestämmelsen i utsökningsbalken.

45 b §. Redovisning av medel. I 45 b § tas det in en ny bestämmelse om redovisning av medel.

Paragrafens 1 mom. innehåller en allmän bestämmelse om att medlen från försäljningen av ett föremål ska redovisas till Rättsregistercentralen. Den verkställande myndigheten ska redovisa

försäljningsinkomsten till Rättsregistercentralen utan dröjsmål efter försäljningen. Om ett föremål har sålts med stöd av 39 § innan förverkandepåföljden har blivit verkställbar, ska den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna bevara försäljningsinkomsten och redovisa den till Rättsregistercentralen efter att ha fått begäran om verkställighet.

I 2 mom. föreskrivs det om de avdrag som får göras från redovisningen. Myndigheten får dra av kostnaderna för försäljning och förvaring från försäljningsinkomsterna. Sådana kostnader kan vara till exempel arvoden till en förmedlare som anlitats vid försäljningen av en bostad och kostnader för lagring. Bestämmelsen gäller endast sådana kostnader som har uppkommit under verkställigheten av förverkandepåföljden. Bestämmelsen gäller inte kostnader som myndigheterna kan ha orsakats till exempel för förvaring av beslagtagna egendom. Bestämmelser om betalning av tullskuld som anknyter till förtullning finns i 84 § i tullagen, som också ska tillämpas vid verkställighet av förverkandepåföljder.

I 3 mom. föreskrivs det om att pant- eller säkerhetsrätt som avses i 45 a § ska betalas från försäljningsinkomsten före redovisningen.

Paragrafen innehåller i sak också företrädesordningen för fordringar i anslutning till en förverkandepåföljd. Från intäkterna från försäljningen får först dras av kostnaderna för försäljningen och förvaringen, varefter de betalningar som hänför sig till pant- eller säkerhetsrätt ska göras från det återstående beloppet på det sätt som föreskrivs i 45 a §. Därefter ska den återstående försäljningsinkomsten redovisas till Rättsregistercentralen. Rättsregistercentralen ska efter detta se till att eventuella ersättningar som avses i 10 kap. 11 § 2 mom. i strafflagen betalas från den försäljningsinkomst som redovisas till centralen. De intäkter som återstår efter dessa poster tillfaller staten. Bestämmelserna iakttar till sina huvudprinciper förmånsrättsordningen enligt 5 kap. 47 § i utsökningsbalken samt ordningen i vilken betalning fås enligt lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning (1578/1992). I de två lagar som nämns har en fordran som är skyddad med panträtt ett starkt företräde i förhållande till andra fordringar. Enligt utsökningsbalken får dock verkställighetskostnaderna dras av från egendomens värde före en sådan fordran. På motsvarande sätt föreskrivs det också om redovisning av förverkandepåföljder.

45 c §. *När verkställigheten av en förverkandepåföljd avslutas.* I paragrafen föreskrivs det i stor utsträckning på motsvarande sätt som i lagens 23 a § om när verkställigheten av en annan förverkandepåföljd än en förverkandepåföljd som avser ett penningbelopp avslutas. Verktälligheten av en förverkandepåföljd som avser ett penningbelopp avslutas i enlighet med lagens 23 a §.

Verkställigheten av andra förverkandepåföljder avslutas när den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna har slutfört verkställighetsåtgärderna och redovisat en eventuell försäljningsinkomst till Rättsregistercentralen. Myndigheten ska också i övrigt meddela Rättsregistercentralen om att verkställighetsåtgärderna har slutförts. Formellt avslutas verkställigheten först när förverkandepåföljden har vunnit laga kraft, om verkställighetsåtgärder har vidtagits innan domen har vunnit laga kraft.

Verkställigheten kan också avslutas när påföljden förfaller i situationer i vilka verkställighetsåtgärder av en eller annan orsak inte skulle ha kunnat vidtas innan verkställbarheten förföll eller om det är fråga om en så kallad villkorlig förverkandepåföljd.

Verkställigheten kan vidare avslutas om det någon annanstans i lag anges en grund som avslutar verkställigheten i ett enskilt ärende.

53 §. Domstolsförfarandet vid självindrivning. I paragrafen föreskrivs det om anmälan till domstolen om ett så kallat självindrivningsförfarande. Eftersom de fordringar som Tullen och Skatteförvaltningen ska driva in definieras på lagnivå i det föreslagna 3 § 2 mom., är bestämmelsen onödig och ska upphävas.

54 §. Närmare bestämmelser. Bemyndigandena att utfärda förordning i paragrafen preciseras.

I paragrafens 1 punkt stryks bemyndigandet att utfärda förordning om hur meddelanden av andra än justitieförvaltningsmyndigheterna ska lämnas. Det föreslås att bestämmelser om detta tas in på lagnivå i den föreslagna 4 §.

I 4 punkten föreskrivs det om bemyndigande att utfärda förordning om hur uppgifter om bestämmande av förvandlingsstraff ska sändas till åklagaren och domstolen. Genom förordning kan det föreskrivas om förfarandet för hur till exempel uppgifter om stämning och situationen i fråga om betalningen av böterna sänds till åklagaren och domstolen.

Paragrafens gällande 4 punkt blir 5 punkt.

Övergångsbestämmelser. I lagen föreslås tre övergångsbestämmelser. För det första ska bestämmelserna i den upphävda lagen om verkställighet av böter tillämpas på betalningstiden om en påföljd som avser ett penningbelopp har beviljats betalningstid före ikraftträdandet av denna lag. Betalningstiden ska således fortsätta i enlighet med det tidigare beslutet. På motsvarande sätt ska om verkställigheten av förvandlingsstraff för böter är anhängig vid utsökning före ikraftträdandet av denna lag de bestämmelser som gällde tidigare tillämpas på verkställigheten. Utmätningssmannen ska således i ett sådant ärende sköta bestämmande av tidpunkten för när verkställigheten inleds, om utmätningssmannen påträffar den dömde. För det tredje ska den myndighet hos vilken ärendet är anhängigt när lagen träder i kraft fortfarande sköta verkställigheten av förverkandepåföljden. Ansvar för verkställigheten ska således inte överföras från en myndighet till en annan i ärenden som redan är anhängiga.

7.2 Strafflagen

2 a kap. Om böter, förvandlingsstraff och ordningsbot

7 §. Eftergift i fråga om förvandlingsstraff för vite. I paragrafen föreskrivs det liksom i nuläget om när domstolen kan avstå från att förvandla ett förvandlingsbart vite till fängelse. Bestämmelsens innehåll ska ändras jämfört med nuläget.

För det första är en förutsättning för att avstå från förvandlingsstraff att förvandlingsstraffet kan anses oskäligt eller oändamålsenligt av de skäl som anges i paragrafen. Bestämmelsen motsvarar till denna del kapitlets 6 § om eftergift i fråga om förvandlingsstraff för böter.

Enligt 1 punkten kan förvandlingsstraffet vara oskäligt eller oändamålsenligt med hänsyn till den dömdes personliga förhållanden eller hälsotillstånd. Bestämmelsen motsvarar kapitlets 6 § 1 mom. 1 punkt. Den dömdes personliga förhållanden eller hälsotillstånd kan således utgöra en grund för att avstå från förvandlingsstraff för vite på samma sätt som för att avstå från förvandlingsstraff för böter. Som skälighetsgrunder kan beaktas sådana händelser som hänför sig till den dömdes person eller som inträffat efter det att böterna förelagts och som bedöms inverka på det att böterna inte betalas. Personliga förhållanden inbegriper till exempel långvarig arbetslöshet eller medellöshet av någon annan motsvarande orsak. Med orsaker som baserar sig på hälsotillstånd avses ett allvarligt missbruksproblem, bestående sjukdom eller allvarlig invalidisering.

Enligt 2 punkten kan förvandlingsstraff vara oskäligt eller oändamålsenligt med hänsyn till straff som den bötfällda dömts till i samma rättegång där vitet har dömts ut. Domstolen kan således på skälighetsgrunder avstå från att förvandla ett så kallat utevarovite till fängelse, om den bötfällda i behandlingen av samma ärende har dömts till straff för ett brott.

I paragrafen ska det inte längre föreskrivas om avstående från förvandlingsstraff av andra skäl som gäller uppfyllande av huvudförpliktelsen. Sådana grunder har kunnat hänföra sig till ett annat vite än vite som förelagts för att trygga rättegången eller utskönningsförfarandet och som inte längre i nuläget kan förvandlas till fängelse.

10 kap. **Om förverkandepåföljder**

7 §. När förverkandepåföljden förfaller. I 1 mom. föreskrivs det om domstolens möjlighet att bestämma att förverkandepåföljden ska förfalla, om det i föremål görs sådana ändringar som gör förverkandepåföljden överflödig. Det föreslås att momentet ändras så att de ändringar i egendom till följd av vilka förverkandepåföljden kan förfalla ska räknas upp uttömmande i bestämmelsen. Egendom kan göras lagenlig på så sätt att det endera på egendomen anges att den är förfalskad, den falska ursprungsmärkningen eller annan märkning avlägsnas eller rättas till eller egendomen görs oanvändbar. Det ska således inte längre vara möjligt för domstolarna att fritt bestämma om andra ändringar och förverkandepåföljden kan inte förfalla på andra sätt än de som anges i lagen.

I nuläget har det i praktiken till exempel i fråga om filer som finns på en dator ansetts vara omöjligt att säkerställa att dessa har utplånats helt och hållet så att det är omöjligt att återställa dem. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska i ett fall där en dator har dömts förverkad, eftersom det på den har hittats lagstridigt material, datorn göras oanvändbar för att det ska kunna bestämmas att förverkandepåföljden förfaller. En sådan åtgärd kan vidtas till exempel genom att avlägsna eller förstöra datorns hårddiska och andra delar av datorn som eventuellt hänför sig till datorns minnen och förvaring av filer.

I 2 och 3 mom. föreskrivs det på samma sätt som i nuläget om verkställigheten av förverkande som förfaller. Momentet ska ändras så att i stället för utmätningssmannen ska den myndighet som verkställer förverkandepåföljden övervaka att de ändringar som förutsätts för att förverkandepåföljden ska förfalla görs. Ansvar för övervakningen ligger således vanligen hos den myndighet som också annars har haft ett föremål i sin besittning på grund av beslag och verkställighet av förverkandepåföljden. Efter den tid som reserverats för ändringsåtgärderna ska myndigheten fatta beslut om att förverkandet ska förfalla. Den som är missnöjd med beslutet kan väcka talan i saken vid tingsrätten på sin hemort eller vid Helsingfors tingsrätt. Tidsfristen för talan är 30 dagar och statens talan i målet förs av den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna som har fattat beslutet.

I övrigt ändras paragrafens 2 och 3 mom. inte.

11 §. Särskilda bestämmelser. Det föreslås att 3 mom. ska strykas och att bestämmelserna om saken ska flyttas till 45 a § i lagen om verkställighet av böter.

17 kap. **Om brott mot allmän ordning**

23 a §. Förverkandepåföljd som har samband med djurskyddsbrott. I 3 mom. ska det tas in en bestämmelse om att 10 kap. 7 § 2 och 3 mom. i strafflagen ska tillämpas på övervakningen av tidpunkten när en förverkandepåföljd som avser ett djur förfaller. Med andra ord ska den

myndighet som svarar för verkställigheten övervaka att domstolens förordnande om att djur ska säljas iakttas inom utsatt tid.

32 kap. Om häleri- och penningtvättsbrott

12 §. Förverkandepåföljd. I paragrafens 1 mom. stryks hänvisningen till 10 kap. 11 § 3 mom. som det föreslås att ska upphävas. Enligt förslaget ska bestämmelserna om beaktande av panträtter ändras så att panträtter ska beaktas på myndighetsinitiativ vid verkställigheten av en förverkandepåföljd, vilket innebär att det inte längre är behövligt att i fråga om de förverkandepåföljder som avses i momentet ha en separat hänvisning till framställande av yrkanden som gäller panträtter. För tydlighetens skull tas i bestämmelsen in en hänvisning till tillämpningen av 10 kap. i strafflagen samt lagen om verkställighet av böter.

7.3 Utsökningsbalken

4 kap. Utmätning

8 §. Utmätningens objekt. Det föreslås att ett nytt 3 mom. fogas till paragrafen. I momentet föreskrivs det om förhållandet mellan utmätning och förverkandepåföljder. Enligt momentet kan egendom inte utmätas om den har dömts förverkad till staten med stöd av 10 kap. i strafflagen. Om egendom som har dömts förverkad har utmätts, förfaller utmätningen. Bestämmelsen förtydligar det gällande rättsläget i synnerhet i fall där verkställigheten av en förverkandepåföljd sköts av utsökningsmyndigheten. Eftersom äganderätten till egendom i och med ett förordnande om förverkandepåföljder överförs från den dömda till staten, kan den dömdes skulder därefter inte utmätas ur egendomen. Likaså förfaller utmätning som redan gäller egendomen, om egendomen döms förverkad. Bestämmelser om eventuell panträtt eller annan säkerhetsrätt som avser egendom finns i lagen om verkställighet av böter.

7.4 Tullagen

80 §. Varor som säljs på tullauktion eller på något annat sätt. Paragrafens 1 mom. 1 punkten om försäljning av egendom som dömts förverkad till staten ska strykas, eftersom också Tullen ska tillämpa lagen om verkställighet av böter på verkställighet av förverkandepåföljder. Den föreslagna lagen om verkställighet av böter innehåller uttömmande bestämmelser om verkställighet. Numreringen av de övriga punkterna ändras på motsvarande sätt.

Av denna orsak fogas till paragrafen ett nytt 4 mom. där det konstateras att bestämmelser om verkställighet av förverkandepåföljder finns i lagen om verkställighet av böter. Bestämmelserna i 80 § 2 mom. och 84 § i tullagen tillämpas dock också i dessa situationer, eftersom de gäller beaktande av importförbud samt förtullning.

7.5 Lagen om brottsbekämpning inom Tullen

2 kap. Tullens befogenheter vid tullbrottsbekämpning

11 §. Verkställighet. Det föreslås att 1 mom. ändras. I momentet konstateras det att bestämmelser om verkställighet av förverkandepåföljder finns i lagen om verkställighet av böter. I lagen i fråga föreskrivs det också om när Tullen sörjer för verkställigheten av en förverkandepåföljd, och bestämmelserna om detta ska därför strykas i lagen om brottsbekämpning inom Tullen.

7.6 Lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror

13 §. *Förverkandepåföljder samt kostnader i samband med beslag.* I paragrafen stryks omnämningarna av att timmer som döms förverkat till staten kan säljas på offentlig auktion. Likaså stryks omnämningen av att olagliga trävaror får säljas. Omnämningarna är onödiga, eftersom det finns uttömmande bestämmelser om verkställighet av förverkandepåföljder i lagen om verkställighet av böter. I 1 mom. tas det in en hänvisning till lagen om verkställighet av böter. Specialbestämmelserna i 2 och 3 mom. om de kostnader som lagringen av timret medför ändras inte.

7.7 Lagen om inteckning i bil

15 §. I paragrafen tas det in ett omnämmande av att i registret kan antecknas inte bara uppgifter om utmätning och kvarstad utan också uppgifter om förverkandepåföljder.

7.8 Fartygsregisterlagen

9 §. *Anteckningar som ska införas i registret.* I paragrafen tas det in ett omnämmande av att i registret kan antecknas inte bara uppgifter om utmätning och kvarstad utan också uppgifter om förverkandepåföljder.

7.9 Lagen om ett bostadsdatasystem

7 §. *Utmätning, säkerhetsåtgärd, konkurs och företagssanering.* I paragrafen tas det in ett omnämmande av att i registret kan antecknas inte bara uppgifter om utmätning och säkerhetsåtgärder utan också uppgifter om förverkandepåföljder.

7.10 Lagen om transportservice

219 §. *Allmänna uppgifter som förs in i trafik- och transportregistret.* I 3 mom. 4 punkten tas det in ett omnämmande av att i registret får föras in inte bara uppgifter om beslag och kvarstad utan också uppgifter om förverkandepåföljder.

7.11 Lagen om domstolars skyldighet att informera om vissa avgöranden

1 a §. *Domstolarnas skyldighet att tillkännage avgöranden som gäller förverkandepåföljder.* Det föreslås att till lagen fogas en ny 1 a §, i vilken det föreskrivs om domstolarnas skyldighet att till vissa register anmäla att en förverkandepåföljd har dömts ut. Bestämmelserna motsvarar i sak i huvuddrag de registeranmälningar om beslag som ska göras med stöd av tvångsmedelslagen. I praktiken är situationen oftast sådan att det till registret i det skede då förverkandepåföljden döms ut redan har gjorts en anmälan om att ett föremål har tagits i beslag.

I 1 mom. föreskrivs det om till vilka register anmälningar ska göras. Anmälan ska göras genast efter det att domen har meddelats på i stor utsträckning motsvarande sätt som i samband med beslag. Sådana register är med stöd av momentets 1 punkt till exempel lagfarts- och inteckningsregistret i fråga om fastigheter och inteckningsregister som gäller inteckningsbara fordon, fartyg och luftfartyg. Aktielägenhetsregistret är med stöd av momentets 2 punkt ett sådant register. Sådana register är med stöd av 3 punkten register som gäller patent och andra immateriella rättigheter. Med stöd av 4 och 5 punkten ska anmälningar göras också till värdeandelsregistret och den förmedlare som sköter options- och terminskontot eller ett annat optionsföretag. Anmälan ska med stöd av 6 punkten även göras till ett annat register, om

uppgifter om förverkandet kan föras in i ett sådant register. Ett sådant register är till exempel fordonsregistret.

I praktiken ska polisen och åklagaren se till att också domstolen får kännedom om de registeranmälningar som gjorts i samband med beslag. På detta sätt säkerställs det att registeranmälningarna kan göras i samma register.

I 2 mom. föreskrivs det på motsvarande sätt som i fråga om beslag om att till registret ska anmälas också upphävande av en dom som gäller en förverkandepåföljd. Då ska anmälan dock göras först efter det att domen om upphävande har vunnit laga kraft, eftersom verkställigheten med stöd av 40 § i lagen om verkställighet av böter återgår först när en sådan dom har vunnit laga kraft.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

I den föreslagna 54 § i lagen om verkställighet av böter kompletteras bemyndigandena att utfärda förordning. Genom förordning av statsrådet föreskrivs det som en ny bestämmelse om hur uppgifter om bestämmande av förvandlingsstraff ska sändas till åklagaren och domstolen.

Med stöd av lagens gällande bemyndiganden att utfärda förordning utfärdas närmare bestämmelser om informationsutbytet mellan de myndigheter som deltar i verkställigheten av förverkandepåföljder och om myndigheternas registreringsskyldigheter.

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna träder i kraft i början av 2028. De informationssystemändringar som hänför sig till verkställighet kan bedömas bli färdiga vid den tidpunkten. I ärendet måste det dock finnas beredskap för eventuella fördröjningar i informationssystemprojektet. Om en sådan fördröjning inträffar, ska det vid behov göras en bedömning av behovet av att senare föreskriva särskilt om senareläggning av tidpunkten för ikraftträdandet genom lag.

En del av bestämmelserna om verkställighet av förverkandepåföljder gäller praktiska åtgärder vid verkställigheten av förverkandepåföljder. Det är fråga om i 39 § i lagen om verkställighet av böter avsedda åtgärder som vidtas innan förverkandepåföljden blir verkställbar samt om befogenheter enligt lagens 43 a–43 d § för myndigheter att omhänderta ett föremål. Eftersom dessa bestämmelser inte har något samband med reformen av informationssystemet och bestämmelserna förtydligar de verkställande myndigheternas befogenheter, träder de i kraft redan hösten 2026. De nämnda bestämmelserna har också samband med det nationella genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1260 om återvinning av tillgångar och förverkande, som avses bli genomfört före den 23 november 2026 (se närmare <https://oikeusministerio.fi/sv/projekt?tunnus=OM062:00/2023>).

10 Verkställighet och uppföljning

Verkställigheten av lagändringarna hänför sig till reformen av Rättsregistercentralens informationssystem för verkställighet. Innan lagarna träder i kraft ska behövliga informationssystemändringar och informationssystemintegrationer göras i de andra myndigheternas informationssystem.

Lagändringarnas konsekvenser följs upp vid justitieministeriet som tjänsteuppdrag.

11 Samband med andra propositioner

Propositionen har samband med det projekt som behandlas ovan i avsnitt 9 och inom ramen för vilket bestämmelserna om förverkandepåföljder revideras (<https://oikeusministerio.fi/sv/projekt?tunnus=OM062:00/2023>). De föreslagna lagändringarna ska till behövliga delar samordnas.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

12.1 Precisering av bestämmelserna om förfarande och om sökande av ändring i fråga om verkställighet

Förslaget är av betydelse särskilt med tanke på 2 § 3 mom. samt 8 och 21 § i grundlagen. Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska all utövning av offentlig makt bygga på lag. I 8 § i grundlagen föreskrivs det om den straffrättsliga legalitetsprincipen som inbegriper bland annat ett krav på att bestämmelser om verkställighet av straffrättsliga straff ska vara exakta. Enligt 21 § i grundlagen har var och en rätt att söka ändring i ett myndighetsbeslut som gäller hans eller hennes rättigheter eller skyldigheter.

Grundlagsutskottet har till exempel i sitt utlåtande GrUU 49/2017 rd i sak jämställt en ekonomisk påföljd av straffkaraktär med en straffrättslig påföljd (se även GrUU 2/2017 rd, s. 4–6, GrUU 14/2013 rd, GrUU 17/2012 rd, GrUU 9/2012 rd, s. 2/I). De allmänna grunderna för administrativa påföljder ska anges i lag i enlighet med 2 § 3 mom. i grundlagen, eftersom det innebär utövning av offentlig makt att ålägga en sådan påföljd. Utskottet har också ansett att det är fråga om betydande utövning av offentlig makt. Det ska lagstiftas exakt och tydligt om grunderna för betalningsskyldigheten och avgiftens storlek samt om den betalningsskyldiges rättsskydd och grunderna för att verkställa lagen (se till exempel GrUU 17/2012 rd, GrUU 9/2012 rd, s. 2/I, GrUU 57/2010 rd, s. 2/II). Den straffrättsliga legalitetsprincipen som tryggas i 8 § i grundlagen förutsätter också att bestämmelserna om verkställighet av påföljder är exakta och noggrant avgränsade.

Propositionen innehåller flera ändringar av bestämmelserna i lagen om verkställighet av böter. Genom bestämmelserna preciseras bestämmelserna om betalningstiden för indrivning av penningfordringar, bestämmelserna om förfarandet för bestämmande av förvandlingsstraff för böter samt bestämmelserna om verkställighet av förverkandepåföljder. Dessutom ska rätten att söka ändring i samband med indrivning av penningfordringar utvidgas och bestämmelserna om ändringssökande i samband med verkställighet av förverkandepåföljder preciseras. Förslagen uppfyller kraven i grundlagen på att bestämmelser om verkställighet ska finnas på lagnivå och vara exakta samt att myndigheternas behörighet ska grunda sig på lag. De föreslagna ändringarna förtydligar och preciserar lagstiftningen. Ändringarna kan således anses förtydliga de betalningsskyldigas ställning och rättsskydd.

12.2 Skydd för hemfriden samt personlig integritet vid verkställigheten av förverkandepåföljder

I propositionen föreslås det att de myndigheter som svarar för verkställigheten av förverkandepåföljder ska ha befogenheter att söka efter föremål som dömts förverkade till staten eller djur som det bestämts att ska avlivas i de utrymmen som personen förfogar över eller på hans eller hennes person. Befogenheterna gäller i första hand polisen, som kan söka efter lös egendom som dömts förverkad för att omhänderta den. Vanligen har sådan egendom tagits i beslag redan under förundersökningen av ett brottmål, men detta är inte alltid fallet. Syftet med

bestämmelserna är att säkerställa att domstolens avgörande om att ett föremål har dömts förverkat i sista hand de facto kan verkställas.

De föreslagna bestämmelserna är av betydelse med tanke på hemfriden som tryggas i 10 § i grundlagen och den personliga integriteten som tryggas i 7 § i grundlagen.

Enligt 10 § 3 mom. i grundlagen kan genom lag föreskrivas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna tryggas eller för att brott ska kunna utredas.

Grundlagsutskottet har i sina utlåtanden ofta behandlat åtgärder som ingriper i hemfriden. Till exempel i sitt utlåtande GrUU 12/2002 rd ansåg utskottet att utmätningsåtgärder som ingriper i hemfriden är acceptabla bland annat därför att det med tanke på borgenärens rättssäkerhet är nödvändigt att till exempel en dom inte blir utan faktisk effekt, utan att den är effektivt verkställbar av det allmänna. Utskottet ansåg att åtgärderna är acceptabla också vid indrivning av offentligrättsliga fordringar. För att åtgärder ska kunna vidtas förutsätts det dock en viss grad av klandervärt beteende hos gäldenären.

Grundlagsutskottet har behandlat åtgärder som ingriper i hemfriden också i flera utlåtanden som gäller myndigheternas inspektionsbefogenheter. Utskottet har betonat att åtgärder som ingriper i hemfriden inte kan grunda sig på samtycke från den som inspekteras (till exempel GrUU 37/2005 rd). Dessutom har utskottet betonat att syftet är att i en vanlig lag precisera de nödvändiga åtgärder som behövs för att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna och som det hänvisas till i grundlagen. Det måste framgå av lagen vad som i det aktuella fallet avses med att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna (till exempel GrUU 37/2005 rd). Utskottet har i sina utlåtanden ansett att acceptabla för att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna är till exempel olycksundersökningsåtgärder (GrUU 62/2010 rd), brandinspektioner (GrUU 31/1998 rd) och inspektionsåtgärder som vidtas på grund av hälsoskydd (till exempel GrUU 37/2005 rd).

Enligt den föreslagna 43 b § i lagen om verkställighet av böter ska de åtgärder som ingriper i hemfriden gälla situationer i vilka den verkställande myndigheten söker efter föremål som dömts förverkade till staten eller djur som det bestämts att ska avlivas. Det är således fråga om en situation som motsvarar den i grundlagsutskottets utlåtande GrUU 12/2002 rd, det vill säga om säkerställande av att domstolens avgörande kan verkställas effektivt. Det kan också vara fråga om föremål som kan användas som hjälpmedel vid brott och som således i den dömdes besittning kan äventyra tillgodoseendet av andra personers grundläggande fri- och rättigheter. Av dessa orsaker finns det en godtagbar grund för de föreslagna åtgärder som ingriper i hemfriden.

I lagen föreslås exakta och noggrant avgränsade bestämmelser om när en åtgärd som ingriper i hemfriden kan vidtas. Åtgärden ska inte grunda sig till exempel på den dömdes samtycke, utan myndigheten ska överväga vidtagandet av åtgärden utifrån de förutsättningar som anges i lagen. I fråga om den dömden är en förutsättning förutom att säkerställa omhändertagandet av det föremål som dömts förverkat också att det är motiverat att anta att föremålet finns i utrymmet i fråga. En förutsättning för åtgärder som gäller en utomstående är att det finns synnerligen vägande skäl att anta att föremålet finns i den utomståendes bostad. Således kan bestämmelserna också anses vara tillräckligt exakta, noggrant avgränsade och proportionella.

Förslaget är i sin helhet förenligt med 10 § 3 mom. i grundlagen.

På de grunder som nämns ovan är också de i 43 c och 43 d § i samma lag föreslagna bestämmelserna om omhändertagande av föremål som en person bär på sig och om användning av maktmedel förenliga med 7 § i grundlagen.

Enligt regeringens uppfattning kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 18, 27, 30 a, 37 och 53 §,
av dem 30 a § sådan den lyder i lagarna 985/2005 och 462/2011 samt 37 § sådan den lyder i lag 604/2019,
ändras 1 § 3 mom. 8 punkten, 3 § 2 mom., 4 § 3 och 4 mom., 5 § 1 mom., 8, 9, 14–17, 21 och 22 §, 23 § 2 mom., rubriken för 3 kap., 24–26, 28–32, 34–36, rubriken för 4 kap., 38, 39–45, 45 a, 45 b och 54 §,
av dem 1 § 3 mom. 8 punkten, 4 § 3 och 4 mom., 5 § 1 mom., 8 och 9 §, 23 § 2 mom. och 54 § sådana de lyder i lag 416/2025, 25 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 462/2011, 28 § sådan den lyder i lagarna 462/2011 och 604/2019, 30 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 462/2011 och 889/2024, 31 och 36 § sådana de lyder i lag 425/2018, 38 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 816/2011 och 756/2014, 41 § sådan den lyder i lag 816/2011, 42 § sådan den lyder i lagarna 1407/2009 och 756/2014, 44 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 816/2011 samt 45 a och 45 b § sådana de lyder i lag 348/2013, och
fogas till lagen nya 23 b, 38 a, 43 a–43 d och 45 c § som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om verkställighet av följande andra penningpåföljder, avgifter och ersättningar:

8) på statens regressrätt enligt 31 § i brottsskadelagen (1204/2005) grundad fordran på den som ansvarar för en skada och fordran som staten har på ersättningstagaren enligt beslut om återkrav som avses i 42 § i den lagen,

3 §

Myndigheter som svarar för verkställigheten

Tullen och Skatteförvaltningen sörjer med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. för indrivningen av sådana skadestånd som grundar sig på brott och sådana ersättningar för rättegångskostnader som tilldömts staten eller den nämnda myndigheten, om de har till uppgift att bevaka statens intresse i ett mål. På Tullen och Skatteförvaltningen tillämpas då det som i 6–9, 21–23 och 23 a § föreskrivs om Rättsregistercentralen.

4 §

Meddelanden om verkställighet

Andra än justitieförvaltningsmyndigheter informerar om sina avgöranden genom att föra in uppgifter om dem i Rättsregistercentralens informationssystem för verkställighet. I informationssystemet förs in de uppgifter som behövs för verkställigheten.

I de mål som avses i 3 § 2 mom. ska domstolen med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. i denna paragraf i stället för Rättsregistercentralen underrätta Tullen eller Skatteförvaltningen om sitt avgörande.

2 kap.

Verkställighet av en fordran

5 §

Tillfälle att erlægga betalning

Den domstol eller myndighet som i första instans bestämmer att en fordran ska betalas ska ge den betalningsskyldige tillfälle att betala fordran. Tillfälle att erlægga betalning ges dock av Rättsregistercentralen när en fordran som avses i 1 § 3 mom. 8 punkten verkställs, av Tullen eller Skatteförvaltningen när en fordran som avses i 3 § 2 mom. verkställs och av den tjänsteman som utfärdar bötesyrkandet när bötesyrkande används.

8 §

Ansökan om utsökning

Rättsregistercentralen ska söka utsökning, om betalningsuppsmaning inte sänds eller om fordran inte har betalats inom den tidsfrist som avses i 6 eller 14 § eller den betalningstid som avses i 15 §.

9 §

Tillämpning av utsökningsbalken

På sådan verkställighet av fordran som sker genom utsökning tillämpas vad som föreskrivs i utsökningsbalken. På verkställbarheten av en fordran och tidpunkten när en fordran förfaller tillämpas dock bestämmelserna i denna lag och i 8 kap. i strafflagen.

I ett sådant meddelande om anhängighet som avses i 3 kap. 33 § i utsökningsbalken ska utöver vad som föreskrivs i utsökningsbalken även anges att om böter eller vite som kan förvandlas till fängelse inte kan drivas in ens genom utsökning, kommer den betalningsskyldige att stämmas in till en rättegång för bestämmande av förvandlingsstraff. Beviljande av betalningstid som avses i 4 kap. 6 § i utsökningsbalken förutsätter inte sökandens samtycke.

14 §

Fastställande av en tidsfrist för betalning av en fordran

Rättsregistercentralen kan på ansökan av den betalningsskyldige fastställa en tidsfrist på högst tre månader för betalning av en fordran, om den betalningsskyldige sannolikt betalar fordran inom tidsfristen.

En tidsfrist får dock inte fastställas, om vite som har dömts ut med stöd av viteslagen ska verkställas. När tidsfristen fastställs ska det ses till att fordran inte förfaller eller preskriberas.

15 §

Beviljande av betalningstid

Rättsregistercentralen kan på ansökan av den betalningsskyldige bevilja betalningstid på högst ett år för en fordran, om den betalningsskyldige på grund av sina personliga förhållanden eller sitt hälsotillstånd inte utan betalningstiden förmår betala fordran och om den betalningsskyldige sannolikt betalar fordran inom betalningstiden. Av synnerligen vägande skäl kan betalningstid beviljas även för en längre tid.

Betalningstid får dock inte beviljas, om vite som har dömts ut med stöd av viteslagen ska verkställas. När betalningstid beviljas ska det ses till att fordran inte förfaller eller preskriberas.

När betalningstid beviljas ska det utarbetas en betalningsplan för den betalningsskyldige. Den betalningsskyldige ska iaktta betalningsplanen. Om den betalningsskyldige inte iakttar betalningsplanen, förfaller betalningstiden.

16 §

Ansökans inverkan på verkställigheten

Att en ansökan om en tidsfrist för betalning eller om betalningstid blir anhängig avbryter inte verkställigheten av en fordran, om inte Rättsregistercentralen beslutar att verkställigheten ska avbrytas för den tid ansökan behandlas.

17 §

Ändring och återkallande av ett beslut om betalningstid

Rättsregistercentralen kan ändra eller återkalla ett beslut om en tidsfrist för betalning eller om betalningstid, om det inte längre finns förutsättningar för beviljande av en tidsfrist för betalning eller betalningstid.

21 §

Verkställighetsåtgärder lämnas vilande

Rättsregistercentralen får lämna verkställighetsåtgärder som avses i detta kapitel vilande, om

1) fordran är högst 10 euro, eller

2) fordran är högst 500 euro och det har förflutit mer än fem år sedan fordran blev verkställbar.

22 §

Återbetalning av ett penningbelopp

Om det belopp som erlagts för betalning av en fordran helt eller delvis ska betalas tillbaka till den betalningsskyldige till följd av ett lagakraftvunnet avgörande av en högre domstol eller av någon annan orsak, ska Rättsregistercentralen återbetala beloppet och på det återbetalda

beloppet betala en ränta som är den i 12 § i räntelagen (633/1982) avsedda gällande referensräntan för den halvårsperiod som föregår kalenderåret i fråga förhöjd med två procentenheter per år från betalningsdagen till dagen för återbetalningen. Återbetalning eller ränta betalas inte om den är högst 10 euro. Den myndighet som har tagit emot beloppet ska utan dröjsmål redovisa det återbetalda beloppet till Rättsregistercentralen.

23 §

Kvittning

För kvittning får också användas medel som ska betalas till den betalningsskyldige med stöd av 42 och 45 a § i denna lag eller 10 kap. 11 § 2 mom. i strafflagen.

23 b §

Ändringssökande

Omprövning av Rättsregistercentralens beslut som avses i detta kapitel får begäras. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003).

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Begäran om omprövning eller besvär över beslut om fastställande av en tidsfrist för betalning, besvär över beslut om betalningstid eller besvär över beslut om återkallande eller ändring av dessa beslut avbryter inte verkställigheten av en fordran.

3 kap.

Bestämmande av förvandlingsstraff för böter

24 §

Inledande av ett förvandlingsstraffförfarande

Den betalningsskyldige ska stämmas in till en rättegång för bestämmande av förvandlingsstraff, om verkställbara böter eller verkställbart vite kan förvandlas till fängelse med stöd av 2 a kap. 4 § i strafflagen.

Bestämmelser om bestämmande och verkställighet av förvandlingsstraff under pågående skuldsanering för privatpersoner finns i lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993).

Vid förvandlingsstraffförfarandet iakttas lagen om rättegång i brottmål (689/1997) med de undantag som anges nedan i 25 och 26 §, 28 § 1 mom. samt 29 och 30 §.

25 §

Stämning till en rättegång för bestämmande av förvandlingsstraff

En tjänsteman som avses i 1 eller 6 § i lagen om stämningsmän (505/1986) ska genom stämning kalla in den betalningsskyldige till en rättegång för bestämmande av förvandlingsstraff.

I stämningen informeras den betalningsskyldige om

- 1) att den betalningsskyldige kallas att infinna sig vid domstol för att bemöta åklagarens yrkande på bestämmande av förvandlingsstraff,
- 2) de obetalda böter och det obetalda vite som utgör grund för yrkandet på förvandlingsstraff,
- 3) tid och plats för behandlingen,
- 4) att saken kan avgöras trots den betalningsskyldiges utevaro,
- 5) att den betalningsskyldige kan lämna domstolen ett skriftligt bemötande före ärendets behandling,
- 6) möjligheten att betala böterna eller vitet före rättegången,
- 7) de kontouppgifter och andra uppgifter som behövs för betalning av böterna eller vitet och för styrande av betalningen på ett riktigt sätt.

26 §

Utsättande av dag för behandlingen

Dagen för behandlingen av ärendet ska sättas ut så att den betalningsskyldige före rättegången har minst en månad på sig att betala de böter eller det vite som kan förvandlas till fängelse.

Om den betalningsskyldige redan har stämts in till en rättegång för bestämmande av förvandlingsstraff, kan denne stämmas in till samma rättegång på grund av andra böter också med en kortare tid än den som nämns i 1 mom. Också utan stämning kan ett yrkande på bestämmande av förvandlingsstraff riktas mot en betalningsskyldig som är närvarande vid en rättegång.

28 §

Åklagarens yrkande på förvandlingsstraff

Åklagaren ska hos tingsrätten framställa ett yrkande på att obetalda böter eller obetalt vite ska förvandlas till fängelse, när den betalningsskyldige har stämts in till en rättegång för bestämmande av förvandlingsstraff.

Åklagaren kan avstå från att yrka på att förvandlingsstraff ska bestämmas i stället för obetalda böter, om förvandlingsstraffet ska anses oskäligt eller oändamålsenligt med hänsyn till

- 1) den bötfälldes personliga förhållanden eller hälsotillstånd,
- 2) den bötfälldes deltagande i social- och hälsovårdsåtgärder, eller
- 3) fängelsestraff eller samhällspåföljd som den bötfällda dömts till för något annat brott.

Åklagaren kan avstå från att yrka på att förvandlingsstraff ska bestämmas i stället för ett obetalt vite, om förvandlingsstraffet ska anses oskäligt eller oändamålsenligt med hänsyn till

- 1) den bötfälldes personliga förhållanden eller hälsotillstånd, eller
- 2) straff som den bötfällda dömts till i samma rättegång där vitet har dömts ut.

29 §

Regionalt behörig tingsrätt och dess sammansättning

Ett ärende som gäller bestämmande av förvandlingsstraff behandlas av tingsrätten på den ort där den betalningsskyldige är bosatt eller påträffas.

I ett ärende som gäller bestämmande av förvandlingsstraff är tingsrätten domför med ordföranden ensam.

30 §

Behandlingen av ett ärende vid domstol

Ett ärende som gäller bestämmande av förvandlingsstraff behandlas av tingsrätten i en muntlig huvudförhandling. Den betalningsskyldige ska infinna sig till den muntliga huvudförhandlingen i tingsrätten om denne önskar bli hörd. Om den betalningsskyldige uteblir utan att ha meddelat laga hinder, kan saken avgöras trots dennes utevaro. Den betalningsskyldige kan före behandlingen av ärendet lämna ett skriftligt bemötande till tingsrätten.

Målsägande i det brottmål som föranledde att böter dömdes ut är inte målsägande i den rättegång som gäller bestämmande av förvandlingsstraff.

31 §

Uppskov med domstolsbehandlingen

Domstolen kan skjuta upp behandlingen av ett ärende som gäller bestämmande av förvandlingsstraff

- 1) för att situationen i fråga om betalningen av böterna ska kunna utredas, eller
- 2) för att omständigheter som avses i 2 a kap. 6 eller 7 § i strafflagen ska kunna utredas.

Då behandlingen skjutits upp med stöd av 1 mom. ska domstolen meddela den betalningsskyldige en ny tidpunkt för behandlingen och påföljderna vid utevaro. Ett meddelande behöver inte lämnas till en betalningsskyldig som uteblivit från behandlingen om ärendet skjuts upp för att betalningssituationen ska kunna utredas.

32 §

Domstolens avgörande

Domstolens avgörande i ett ärende som gäller bestämmande av förvandlingsstraff är ett beslut.

Bestämmelser om domstolens skyldighet att meddela sitt avgörande till Rättsregistercentralen finns i 4 §.

34 §

Inverkan av domstolens eller åklagarens avgörande på verkställigheten

Efter att ett förvandlingsstraff bestämts får verkställighet av de böter eller det vite som förvandlats till fängelse inte fortsätta i ett utskökningsförfarande.

Om åklagaren avstår från att yrka på bestämmande av förvandlingsstraff med stöd av 28 § 2 eller 3 mom. eller domstolen avstår från att förvandla böter eller vite till fängelse med stöd av 2 a kap. 6 eller 7 § i strafflagen, fortsätter verkställigheten i ett förfarande enligt 2 kap. Den som dömts till sådana böter eller sådant vite får inte på nytt stämmas in till ett förvandlingsstraffförfarande.

35 §

Betalning av böter som förvandlats till fängelse

Ett förvandlingsstraff förfaller om den som dömts till förvandlingsstraff innan denne börjar avtjäna straffet betalar hela det obetalda beloppet av de böter som förvandlats till fängelse. Om flera förvandlingsstraff ska verkställas, har den dömda rätt att betala sina böter till fullt belopp också i fråga om ett av förvandlingsstraffen, varvid detta förvandlingsstraff förfaller.

Bestämmelser om hur böter eller vite som förvandlats till fängelse betalas i ett fängelse finns i 2 kap. 7 § i fängelselagen (767/2005).

36 §

Inledande av verkställigheten av ett förvandlingsstraff

När ett avgörande som gäller bestämmande av förvandlingsstraff har vunnit laga kraft eller kan verkställas som en lagakraftvunnen dom, ska Rättsregistercentralen sända den betalningsskyldige ett meddelande om förvandlingsstraffet med iakttagande av vad som i 7 § föreskrivs om betalningsuppmaning. Innan verkställigheten av ett förvandlingsstraff som avses i 2 mom. inleds kan Rättsregistercentralen med iakttagande av bestämmelserna i 15–17 § bevilja den betalningsskyldige en betalningstid på högst sex månader.

Rättsregistercentralen ska utan obehindrat dröjsmål ansöka om verkställighet av förvandlingsstraffet hos Brottspåföljdsmyndigheten, om den betalningsskyldige inte fullgör hela sin betalningsskyldighet inom den tidsfrist som anges i det i 1 mom. avsedda meddelandet eller inom den betalningstid som har beviljats med stöd av 1 mom. Rättsregistercentralen ska uppmana den betalningsskyldige att kontakta Brottspåföljdsmyndigheten för verkställigheten av ett förvandlingsstraff. Brottspåföljdsmyndigheten ska inleda verkställigheten av förvandlingsstraffet med iakttagande av vad som föreskrivs i 2 kap. i fängelselagen.

Om Rättsregistercentralen har ansökt om verkställighet av ett förvandlingsstraff hos Brottspåföljdsmyndigheten, ska centralen till den betalningsskyldige återbetala en delvis erlagd betalning. Bestämmelser om betalning finns i 22 §. På det belopp som återbetalas betalas dock inte den ränta som avses i den paragrafen.

4 kap.

Verkställighet av en förverkandepåföljd

38 §

Verkställighet av en förverkandepåföljd som avser ett penningbelopp

På verkställighet av en förverkandepåföljd som avser ett penningbelopp tillämpas bestämmelserna i 2 kap. i denna lag. På verkställigheten av en förverkandepåföljd som avser ett beslagttaget penningbelopp tillämpas dock de bestämmelser i detta kapitel som gäller förverkandepåföljd som avser ett föremål.

38 a §

Verkställighet av en annan förverkandepåföljd

Rättsregistercentralen ska hos den i 2 mom. avsedda myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna ansöka om verkställighet av en förverkandepåföljd som avser ett föremål, av ett föreläggande om att ett nätmeddelande ska utplånas och av ett föreläggande om att avliva ett djur, när påföljden har blivit verkställbar.

Utsökningsverket sörjer för verkställigheten av förverkandepåföljder som avser fast egendom, inteckningsbara fartyg, inteckningsbara luftfartyg, inteckningsbara bilar eller andra värdepapper eller sådana aktier i aktiebolag som medför rätt att besitta lägenheter eller byggnader samt av förelägganden om att nätmeddelanden ska utplånas. Polisen, Tullen, Gränsbevakningsväsendet eller Försvarsmakten sörjer för verkställigheten av andra förverkandepåföljder som avser föremål och förelägganden om att avliva djur i de brottmål som respektive myndighet utreder. Försvarsmakten har rätt att av polisen få handräckning vid verkställigheten av en förverkandepåföljd under de förutsättningar som anges i 186 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom Försvarsmakten (89/2025).

På verkställigheten av en förverkandepåföljd som avses i denna paragraf tillämpas 39–43, 43 a–43 d, 44, 45 och 45 a–45 c §. I de ärenden som Utsökningsverket verkställer tillämpas dessutom bestämmelserna i utsökningsbalken. På förtullning av föremål som dömts förverkade tillämpas dessutom 80 § 2 mom., 82 § 3 mom. och 84 § i tullagen (304/2016).

39 §

Verkställighet av en förverkandepåföljd som avser ett föremål innan domen blir verkställbar

Den myndighet som innehar ett föremål som dömts förverkat kan inleda verkställigheten av en förverkandepåföljd fastän avgörandet om förverkandepåföljden inte är verkställbart, om föremålet lätt förfars eller förflyktigas eller snabbt sjunker i värde eller föremålet föranleder avsevärda förvarings- eller skötselkostnader.

40 §

Inverkan av ett senare avgörande på verkställigheten av en förverkandepåföljd

Om en förverkandepåföljd som avser ett föremål har verkställts med stöd av ett icke lagakraftvunnet avgörande, återgår inte verkställigheten på grund av ett senare avgörande innan avgörandet har vunnit laga kraft.

41 §

Värdering av egendom som dömts förverkad

Ett föremål som dömts förverkat till staten, ett nätmeddelande som det bestämts att ska utplånas eller ett djur som det bestämts att ska avlivas ska värderas innan verkställighetsåtgärder vidtas, om avgörandet om ärendet inte har vunnit laga kraft eller om saken gäller tredje mans rätt, och om det inte i någotdera fallet har nåtts en överenskommelse om föremålets, nätmeddelandets eller djurets värde mellan den behöriga myndigheten och egendomens ägare eller tredje man.

Det ska upprättas ett protokoll över värderingen.

42 §

Förkastande av ett yrkande på en förverkandepåföljd

Om en domstol genom en lagakraftvunnen dom har förkastat ett yrkande på en förverkandepåföljd som avser ett föremål eller ett föreläggande om att avliva djur, ska föremålet eller det djur som det bestämts att ska avlivas återställas till ägaren eller till den som annars har rätt till det.

En 1 mom. avsedd person har rätt att få ersättning för föremålet eller det djur som det bestämts att ska avlivas, om det inte längre är möjligt att återställa det på grund av en verkställighetsåtgärd eller av någon annan orsak. Rättsregistercentralen fattar beslut om ersättningen och betalar av statens medel ut ersättning till den person som saken gäller. Den som är missnöjd med ett beslut om ersättning har rätt att föra talan vid tingsrätten på sin hemort eller vid Helsingfors tingsrätt. Talan ska väckas inom 30 dagar från det att beslutet om ärendet har delgetts personen. Staten är svarande i målet och företräds av Rättsregistercentralen.

43 §

Verkställighetsåtgärder

Den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna kan sälja ett föremål som dömts förverkat. Ett föremål kan förstöras, om det inte kan säljas på grund av lagstiftning som begränsar användningen och försäljningen av det eller av någon annan orsak som hänför sig till föremålets art eller om försäljning av föremålet är oändamålsenlig. Ett föremål kan också tas i statens bruk, om det är motiverat för utbildning, forskning eller museiverksamhet eller av någon annan motsvarande orsak.

Den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna sälja ett djur som dömts förverkat. Ett djur kan också överlåtas på annat sätt eller avlivas, om djurets värde i pengar är litet eller om försäljning är oändamålsenlig av någon annan orsak. Ett djur som det bestämts att ska avlivas ska avlivas. Bestämmelser om avlivning av djur finns i lagen om djurvälstånd (693/2023). Bestämmelser om kommunalveterinärens handräckning finns i 90 § 2 mom. i lagen om djurvälstånd.

Ett nätmeddelande som det bestämts att ska utplånas ska utplånas i enlighet med domstolens föreläggande.

Staten svarar inte för brister eller fel i föremål eller hos djur som sålts eller överlåtits på annat sätt med stöd av denna lag eller för andra egenskaper.

43 a §

Omhändertagande och förvaring av föremål

Den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna ska omhänderta ett föremål som dömts förverkat eller ett djur som det bestämts att ska avlivas. Om det inte medför avsevärd olägenhet för den dömde kan föremålet lämnas i ett låst utrymme eller i lås hos den dömde. Om ingen uppenbar skingningsrisk eller risk för att brottet fortsätter föreligger, kan föremålet eller det djur som det bestämts att ska avlivas också lämnas hos den dömde.

Också ett föremål som dömts förverkat eller ett djur som det bestämts att ska avlivas och som finns hos en utomstående ska omhändertas av myndigheten för verkställigheten av en förverkandepåföljd. Myndigheten kan alternativt förbjuda den utomståendes att överlämna föremålet vidare eller avtala med den utomstående om förvaring av föremålet eller förvaring av det djur som det bestämts att ska avlivas.

Myndigheten ska även omhänderta handlingar som tillhör den dömde och som utvisar äganderätten till det föremål som dömts förverkat eller det djur som det bestämts att ska avlivas, samt skriftliga pantbrev och andra motsvarande handlingar som gäller den egendom som dömts förverkad.

Det omhändertagande som sker för verkställigheten ska registreras.

43 b §

Sökning efter föremål i bostäder eller andra utrymmen

Den tjänsteman som utför ett verkställighetsuppdrag får, för omhändertagande enligt 43 a §, i utrymmen som tillhör eller används av den dömde eftersöka ett föremål som dömts förverkat eller ett djur som det bestämts att ska avlivas. Eftersökning får ske också i utrymmen som tillhör eller används av en utomstående, om det finns skäl att anta att det föremål som dömts förverkat eller det djur som det bestämts att ska avlivas finns där.

I utrymmen som används för boende av permanent natur och som tillhör eller används av den dömde får eftersökning ske endast om det finns grundad anledning att anta att det föremål som

dömts förverkat eller det djur som det bestämts att ska avlivas finns där. I en utomståendes utrymmen som används för boende av permanent natur och som tillhör eller används av den dömden får eftersökning ske endast om det finns grundad anledning att anta att det föremål som dömts förverkat eller det djur som det bestämts att ska avlivas finns där. Den dömden eller den utomstående ska före eftersökningen ges tillfälle att överlämna föremålet eller det djur som det bestämts att ska avlivas, om inte omedelbara eftersökningsåtgärder kan anses vara nödvändiga.

43 c §

Sökning efter föremål på en person

Den tjänsteman som utför ett verkställighetsuppdrag får uppmana den dömden att överlämna ett föremål som dömts förverkat och som den dömden bär på sig eller i sina kläder. Om uppmaningen inte iakttas får tjänstemannen omhänderta föremålet, om tjänstemannen vet eller det finns grundad anledning att anta att den dömden bär det föremål som dömts förverkat på sig eller i sina kläder och omhändertagandet kan ske utan kränkande av den dömdes personliga integritet.

Vad som föreskrivs i 1 mom. gäller också ett föremål som dömts förverkat och som den tjänsteman som utför verkställighetsuppdraget vet att en utomstående bär på sig eller i sina kläder.

43 d §

Maktmedel

En tjänsteman som utför ett verkställighetsuppdrag har för omhändertagandet av ett föremål som dömts förverkat eller ett djur som det bestämts att ska avlivas rätt att vid behov öppna eller låta öppna lås och dörrar samt att använda andra motsvarande maktmedel i den mån de med hänsyn till omständigheterna kan anses motiverade. Den person som är föremål för maktmedel ska dock ges tillfälle att handla själv, om inte verkställigheten äventyras på grund av det.

En tjänsteman som utför ett verkställighetsuppdrag har rätt att för utförande av verkställighetsuppdraget använda maktmedel med iakttagande av vad som föreskrivs i den lagstiftning som gäller respektive myndighet.

44 §

Inverkan på verkställigheten av att den som dömts till en förverkandepåföljd avlider

Efter det att den som dömts till en förverkandepåföljd avlidit ska verkställigheten avbrytas efter att staten omhändertagit föremålet. Verkställigheten ska fortsätta om inte den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna inom fyra månader efter omhändertagandet tillställs ett intyg över att frågan huruvida verkställigheten ska förfalla har förts till tingsrätten för avgörande i enlighet med 8 kap. 16 § i strafflagen, eller om en ansökan om att verkställigheten ska förfalla har avslagits genom ett lagakraftvunnet avgörande.

Verkställigheten ska trots vad som föreskrivs i 1 mom. fortsätta efter att föremålet värderats, om 39 § tillämpas på verkställigheten.

45 §

Försäljning av föremål

Ett föremål som dömts förverkat kan säljas på offentlig auktion, enligt uppdrag, i minut eller på annat sätt.

Vid försäljningen ska ett bra resultat eftersträvas. Vid valet av försäljningssätt ska beaktas det pris som kan erhållas, försäljnings- och förvaringskostnaderna och den tid som åtgår till försäljningen.

Försäljningen ska ske utan obefogat dröjsmål.

45 a §

Panträtter och säkerhetsrätter

Innan en förverkandepåföljd som avser ett föremål verkställs ska den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna utreda de pant- och säkerhetsrätter och särskilda rättigheter som har antecknats i det berörda registret, om det som ska säljas är ett föremål som en registrerad rätt kan avse, samt motsvarande rättigheter som inte har antecknats i registret, om det är sannolikt att en sådan rätt avser föremålet.

Den som har förvärvat en panträtt eller annan säkerhetsrätt i ett föremål som avses i 10 kap. 4, 5 eller 5 a § i strafflagen och som dömts förverkat får betalning ur föremålets värde, oberoende av om fordringen har förfallit eller inte. Bestämmelser om erhållande av betalning finns i 45 b §.

Den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna fattar beslut om att panträtten eller någon annan säkerhetsrätt förfaller och gör inte den avräkning som avses i 2 mom., om myndigheten anser att pant- eller säkerhetsrätten grundar sig på ett sådant förmögenhetsarrangemang eller annat arrangemang vars juridiska form inte motsvarar sakens egentliga natur eller syfte och att en sådan juridisk form uppenbart används i syfte att undvika verkställighet av förverkandepåföljden. Vid bedömningen av arrangemangets natur ska beaktas att den som dömts till en förverkandepåföljd har en bestämmanderätt som är jämförbar med en ägares och kan vidta åtgärder som är jämförbara med dem som en ägare kan vidta samt de fördelar den som dömts till en förverkandepåföljd har fått av arrangemanget och andra motsvarande omständigheter.

Ett ärende som gäller beslut om att rätten förfaller kan på talan behandlas som ett tvistemål vid Helsingfors tingsrätt eller vid tingsrätten på kändens hemort. Staten är svarande i målet och företräds av den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna. Talan som gäller beslut om att rätten förfaller ska väckas inom 30 dagar från delfåendet av beslutet, annars förfaller panträtt eller annan säkerhetsrätt. Den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna kan på en skriftlig ansökan förlänga tidsfristen av godtagbara skäl. Ett beslut genom vilket tidsfristen har förlängts får inte överklagas.

45 b §

Redovisning av medel

Den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna ska redovisa medlen från en eventuell försäljning av ett föremål till Rättsregistercentralen.

Innan medlen redovisas till Rättsregistercentralen får de kostnader för förvaring och försäljning av föremålet som orsakats under verkställigheten av förverkandepåföljden dras av från medlen.

Om en rätt som avses i 45 a § har avsett föremålet, ska den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna redovisa betalning till innehavaren av rätten efter de avdrag som avses i 2 mom.

45 c §

När verkställigheten av en förverkandepåföljd avslutas

Verkställigheten av en förverkandepåföljd som avses i 38 a § avslutas när

- 1) verkställighetsåtgärderna har slutförts, en eventuell försäljningsintäkt har redovisats till Rättsregistercentralen och avgörandet om bestämmande av förverkandepåföljden har vunnit laga kraft,
- 2) förverkandepåföljdens verkställbarhet har förfallit, eller
- 3) det finns någon annan lagstadgad grund för att verkställigheten avslutas än en grund som avses i 1 eller 2 punkten.

54 §

Närmare bestämmelser

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om

- 1) de uppgifter som med stöd av 4 § 3 mom. ska antecknas i meddelanden om verkställighet,
- 2) de uppgifter som med stöd av 5 § 2 mom. och 6 § 3 mom. ska lämnas den betalningsskyldige,
- 3) myndigheternas ömsesidiga anmälningsskyldighet och utredning av ärenden,
- 4) hur de uppgifter som behövs för bestämmande av förvandlingsstraff ska sändas till åklagaren och från åklagaren vidare till tingsrätten,
- 5) diarieföring av och meddelande om verkställighetsåtgärder.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 39 § och 43 a–43 d § träder dock i kraft redan den 23 november 2026.

På betalningstid som har beviljats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde före ikraftträdandet. På ärenden som avser verkställighet av förvandlingsstraff för böter och som har blivit anhängiga före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde före ikraftträdandet, om förpassningen av den dömda till fängelse har behandlats av en utmätningsman vid ikraftträdandet av denna lag eller om den som dömts till förvandlingsstraff redan har förelagts en tidpunkt för anmälan till fängelset vid ikraftträdandet av denna lag. Verkställighetsåtgärderna som avser förverkandepåföljder som har blivit anhängiga före ikraftträdandet av denna lag sköts av den myndighet som skulle verkställa förverkandepåföljderna före ikraftträdandet.

2.

Lag

om ändring av strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i strafflagen (39/1889) 10 kap. 11 § 3 mom., sådant det lyder i lag 356/2016, och
ändras 2 a kap. 7 §, 10 kap. 7 §, 17 kap. 23 a § 3 mom. och 32 kap. 12 § 1 mom.,
sådana de lyder, 2 a kap. 7 § i lag 550/1999, 10 kap. 7 § i lag 875/2001, 17 kap. 23 a § 3 mom.
i lag 14/2011 och 32 kap. 12 § 1 mom. i lag 187/2012, som följer:

2 a kap.

Om böter, förvandlingsstraff och ordningsbot

7 §

Eftergift i fråga om förvandlingsstraff för vite

Domstolen kan avstå från att bestämma ett förvandlingsstraff som ska dömas ut i stället för ett obetalt vite, om förvandlingsstraffet ska anses oskäligt eller oändamålsenligt med hänsyn till

- 1) den bötfälldes personliga förhållanden eller hälsotillstånd,
- 2) straff som den bötfälld dömts till i samma rättegång där vitet har dömts ut.

10 kap.

Om förverkandepåföljder

7 §

När förverkandepåföljden förfaller

När domstolen avgör ett yrkande på förverkande kan den med svarandens samtycke bestämma att förverkandepåföljden förfaller, om det i föremål eller egendom som avses i 4 eller 5 § inom utsatt tid görs de ändringar som nämns i domen och genom vilka egendomen görs lagenlig på så sätt att det endera på egendomen anges att den är förfalskad, den falska ursprungsmärkningen eller annan märkning avlägsnas eller rättas till eller egendomen görs oanvändbar.

Den i 38 § 2 mom. i lagen om verkställighet av böter avsedda myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna ska övervaka att de skyldigheter som nämns i domen fullgörs och besluta om förverkandepåföljden ska förfalla. Den som har dömts till en förverkandepåföljd kan överklaga beslutet genom att väcka talan i saken vid Helsingfors tingsrätt eller vid tingsrätten på kärlandens hemort. Talan ska väckas inom 30 dagar från delfäendet av beslutet. Staten är svarande i målet och företräds av den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna. Den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna kan av särskilda skäl förlänga den tidsfrist som avses i 1 mom. Rättsregistercentralen ska underrättas om att förverkandepåföljden har förfallit.

Den som har dömts till förverkandepåföljden ansvarar för de kostnader som ändringsarbetena och verkställigheten av domen i övrigt medför.

17 kap.

Om brott mot allmän ordning

23 a §

Förverkandepåföljd som har samband med djurskyddsbrott

Domstolen kan förordna att berörda person ska ges tillfälle att själv sälja eller på annat sätt överlåta de djur som denne äger och som avses i förbudet. Om en förverkandepåföljd gäller djur som helt eller delvis ägs av någon annan än den som har meddelats djurhållningsförbud, kan den personen ges tillfälle att utan ersättning avhämta djuren. I domen ska det sättas ut en tid inom vilken djuren ska överlåtas eller avhämtas. Om djuren avhämtas eller överläts i enlighet med domen, förfaller förverkandepåföljden. I fråga om tidpunkten när förverkandepåföljden förfaller tillämpas dessutom 10 kap. 7 § 2 och 3 mom.

32 kap.

Om häleri- och penningtvättsbrott

12 §

Förverkandepåföljd

Egendom som har varit föremål för ett brott som avses i 6, 7 eller 9 § ska dömas förverkad till staten. På förverkandepåföljden tillämpas vad som i 10 kap. och i lagen om verkställighet av böter föreskrivs om förverkandepåföljder.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 4 kap. 8 § i utsökningsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 4 kap. 8 § i utsökningsbalken (705/2007) ett nytt 3 mom. som följer:

4 kap.

Utmätning

8 §

Utmätningsobjekt

Ett föremål kan inte utmätas om det har dömts förverkat till staten med stöd av 10 kap. i strafflagen. Om ett föremål som har dömts förverkat har utmätts, förfaller utmätningen.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

4.

Lag

om ändring av 80 § i tullagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tullagen (304/2016) 80 § 1 mom. och
fogas till 80 § ett nytt 4 mom. som följer:

80 §

Varor som säljs på tullauktion eller på något annat sätt

Tullen säljer på offentlig tullauktion varor som

- 1) har överlåtits till staten,
- 2) har lagrats tillfälligt och inte har hänförts till ett tullförfarande eller återexporterats inom den tidsfrist som föreskrivs i artikel 149 i kodexen,
- 3) är under tullkontroll och inte kan överlåtas av de orsaker som nämns i artikel 198.1 b i kodexen,
- 4) inte har avhämtats inom sex månader efter det att Tullen har fattat beslut om att varorna ska övergå till fri omsättning,
- 5) genom ett lagakraftvunnet beslut har omhändertagits av Tullen.

Bestämmelser om verkställighet av förverkandepåföljder finns i lagen om verkställighet av böter (672/2002). På verkställigheten av föremål som dömts förverkade tillämpas dessutom 2 mom. i denna paragraf och 84 § i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

5.

Lag

om ändring av 2 kap. 11 § i lagen om brottsbekämpning inom Tullen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om brottsbekämpning inom Tullen (623/2015) 2 kap. 11 § 1 mom. som följer:

2 kap.

Tullens befogenheter vid tullbrottsbekämpning

11 §

Verkställighet

Bestämmelser om verkställighet av förverkandepåföljder finns i lagen om verkställighet av böter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag

om ändring av 13 § i lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror (897/2013) 13 § som följer:

13 §

Förverkandepåföljder samt kostnader i samband med beslag

Bestämmelser om förverkandepåföljder finns i 10 kap. i strafflagen. Bestämmelser om verkställighet av förverkandepåföljder finns i lagen om verkställighet av böter (672/2002).

Verksamhetsutövaren ska till staten betala de kostnader som lagringen av timret eller trävarorna medför under den tid de är beslagtagna.

De kostnader som avses i 2 mom. får dras av från priset för det timmer eller de trävaror som sålts. Verksamhetsutövaren ska dock till staten betala de kostnader som inte kan täckas med medlen från försäljningen.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

7.

Lag

om ändring av 15 § i lagen om inteckning i bil

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om inteckning i bil (810/1972) 15 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1156/2013,
som följer:

15 §

Om en bil som är införd i registret utmäts, beläggs med kvarstad eller döms förverkad till staten eller om ägarens egendom upplåts till konkurs, ska åtgärden samt dagen då utmätning skedde, bilen belades med kvarstad, förverkandepåföljd dömdes ut eller konkurs inleddes antecknas i registret.

Denna lag träder i kraft den 20 .

8.

Lag

om ändring av 9 § i fartygsregisterlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i fartygsregisterlagen (512/1993) 9 § 3 mom., sådant det lyder i lag 545/2021, som
följer:

9 §

Anteckningar som ska införas i registret

I registret antecknas även inteckningar som har fastställts i fartyget samt uppgifter om sådan
utmätning, förverkandepåföljd eller kvarstad som gäller fartyget, uppgifter om ägarens konkurs
samt ändringar i dessa uppgifter. Om det är fråga om ett fartyg som avses i 2 mom. 6 punkten
antecknas dock inte inteckningar som har fastställts i fartyget.

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag

om ändring av 7 § i lagen om ett bostadsdatasystem

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ett bostadsdatasystem (1328/2018) 7 § 1 mom. som följer:

7 §

Utmätning, säkerhetsåtgärd, konkurs och företagssanering

Uppgift om utmätning, förverkandepåföljd och säkerhetsåtgärd som avser en aktie antecknas i aktielägenhetsregistret efter anmälan från den behöriga myndigheten. Registeranteckningen ska specificera den grund utifrån vilken uppgiften antecknats i registret.

Denna lag träder i kraft den 20 .

10.

Lag

om ändring av 219 § i lagen om transportservice

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om transportservice (320/2017) 219 § 3 mom. 4 punkten, sådan den lyder i lag 301/2018, som följer:

219 §

Allmänna uppgifter som förs in i trafik- och transportregistret

I registret får dessutom i fråga om fysiska personer, juridiska personer och trafikmedel föras in för registrets syfte nödvändiga uppgifter om

4) konkurs, skuldsanering, företagssanering, utsökning, beslag, kvarstad och förverkandepåföljder,

Denna lag träder i kraft den 20 .

11.

Lag

om ändring av lagen om domstolars skyldighet att informera om vissa avgöranden

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen om domstolars skyldighet att informera om vissa avgöranden (373/2010) en ny 1 a § som följer:

1 a §

Domstolarnas skyldighet att tillkännage avgöranden som gäller förverkandepåföljder

Domstolarna ska genast informera

1) den berörda registermyndigheten om att fastigheter och inskrivna särskilda rättigheter samt annan inteckningsbar egendom dömts förverkade,

2) Lantmäteriverket om att aktier som ingår i det aktielägenhetsregister som avses i lagen om ett bostadsdatasystem (1328/2016) dömts förverkade,

3) den berörda registermyndigheten om att patent och andra registrerade immateriella rättigheter dömts förverkade,

4) den som för värdeandelsregistret om att värdeandelar och rättigheter som hänför sig till värdeandelar dömts förverkade,

5) den förmedlare som sköter options- och terminskontot i fråga och i annat fall det berörda optionsföretaget om att standardiserade optioner och terminer dömts förverkade,

6) även något annat offentligt register om att annan än i 1–5 punkten avsedd egendom dömts förverkad, om uppgifter om förverkandet kan föras in i ett sådant register.

Det ska också informeras om upphävande av ett avgörande som gäller förverkande, när avgörandet har vunnit laga kraft.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 19 mars 2026

Statsminister

Petteri Orpo

Justitieminister Leena Meri

1.

Lag

om ändring av lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 18, 27, 30 a, 37 och 53 §,
av dem 30 a § sådan den lyder i lagarna 985/2005 och 462/2011 samt 37 § sådan den lyder i lag 604/2019,
ändras 1 § 3 mom. 8 punkten, 3 § 2 mom., 4 § 3 och 4 mom., 5 § 1 mom., 8, 9, 14–17, 21 och 22 §, 23 § 2 mom., rubriken för 3 kap., 24–26, 28–32, 34–36, rubriken för 4 kap., 38, 39–45, 45 a, 45 b och 54 §,
av dem 1 § 3 mom. 8 punkten, 4 § 3 och 4 mom., 5 § 1 mom., 8 och 9 §, 23 § 2 mom. och 54 § sådana de lyder i lag 416/2025, 25 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 462/2011, 28 § sådan den lyder i lagarna 462/2011 och 604/2019, 30 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 462/2011 och 889/2024, 31 och 36 § sådana de lyder i lag 425/2018, 38 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 816/2011 och 756/2014, 41 § sådan den lyder i lag 816/2011, 42 § sådan den lyder i lagarna 1407/2009 och 756/2014, 44 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 816/2011 samt 45 a och 45 b § sådana de lyder i lag 348/2013, och
fogas till lagen nya 23 b, 38 a, 43 a–43 d och 45 c § som följer:

Gällande lydelse

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om verkställighet av följande andra penningpåföljder, avgifter och ersättningar:

8) på statens regressrätt enligt 31 § i brottsskadelagen (1204/2005) grundad fordran på den som ansvarar för en skada och fordran som staten har på ersättningstagaren enligt beslut om återkrav som avses i 42 § 2 mom. i den lagen,

3 §

Myndigheter som svarar för verkställigheten

Föreslagen lydelse

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om verkställighet av följande andra penningpåföljder, avgifter och ersättningar:

8) på statens regressrätt enligt 31 § i brottsskadelagen (1204/2005) grundad fordran på den som ansvarar för en skada och fordran som staten har på ersättningstagaren enligt beslut om återkrav som avses i 42 § i den lagen,

3 §

Myndigheter som svarar för verkställigheten

Gällande lydelse

*En statlig myndighet som har till uppgift att bevaka statens intresse i ett mål kan dock, i den ordning som föreskrivs i denna lag, sörja för indrivningen av sådana skadestånd som grundar sig på brott och sådana ersättningar för rättegångskostnader som tilldömts staten eller den nämnda myndigheten (**självindrivning**). Beträffande myndigheten gäller då, med undantag för efterlysning, det som i 2 kap. bestäms om Rättsregistercentralen.*

4 §

Meddelanden om verkställighet

Andra än justitieförvaltningsmyndigheter informerar om sina avgöranden genom att lämna Rättsregistercentralen de uppgifter som behövs för verkställigheten av en påföljd.

I de mål som avses i 3 § 2 mom. ska domstolen med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. i denna paragraf i stället för Rättsregistercentralen underrätta den myndighet som ansvarar för självindrivning om sitt avgörande.

2 kap.

Verkställighet av en fordran

5 §

Tillfälle att erlægga betalning

Den domstol eller myndighet som i första instans bestämmer att en fordran ska betalas ska ge den betalningsskyldige tillfälle att betala fordran. Tillfälle att erlægga betalning ges dock av Rättsregistercentralen när en fordran som avses i 1 § 3 mom. 8 punkten verkställs, av den myndighet som svarar för självindrivning när en fordran som avses i 3 § 2 mom. verkställs och av den tjänsteman som

Föreslagen lydelse

Tullen och Skatteförvaltningen sörjer med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. för indrivningen av sådana skadestånd som grundar sig på brott och sådana ersättningar för rättegångskostnader som tilldömts staten eller den nämnda myndigheten, om de har till uppgift att bevaka statens intresse i ett mål. På Tullen och Skatteförvaltningen tillämpas då det som i 6–9, 21–23 och 23 a § föreskrivs om Rättsregistercentralen.

4 §

Meddelanden om verkställighet

Andra än justitieförvaltningsmyndigheter informerar om sina avgöranden genom att föra in uppgifter om dem i Rättsregistercentralens informationssystem för verkställighet. I informationssystemet förs in de uppgifter som behövs för verkställigheten.

I de mål som avses i 3 § 2 mom. ska domstolen med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. i denna paragraf i stället för Rättsregistercentralen underrätta Tullen eller Skatteförvaltningen om sitt avgörande.

2 kap.

Verkställighet av en fordran

5 §

Tillfälle att erlægga betalning

Den domstol eller myndighet som i första instans bestämmer att en fordran ska betalas ska ge den betalningsskyldige tillfälle att betala fordran. Tillfälle att erlægga betalning ges dock av Rättsregistercentralen när en fordran som avses i 1 § 3 mom. 8 punkten verkställs, av Tullen eller Skatteförvaltningen när en fordran som avses i 3 § 2 mom. verkställs och av den tjänsteman som utfärdar bötesyrkandet när bötesyrkande används.

Gällande lydelse

utfärdar bötesyrkandet när bötesyrkande används.

8 §

Ansökan om utsökning

Rättsregistercentralen ska söka utsökning, om betalningsuppmaning inte sänds eller om fordran inte har betalats inom den tidsfrist som avses i 6 § eller den betalningstid som avses i 14 §.

9 §

Tillämpning av utsökningsbalken

På sådan verkställighet av fordran som sker genom utsökning tillämpas *utsökningsbalken* om inte något annat föreskrivs i denna lag.

I ett sådant meddelande om anhängighet som avses i 3 kap. 33 § i utsökningsbalken ska utöver vad som föreskrivs i utsökningsbalken även anges att om böter eller vite som kan förvandlas till fängelse inte kan drivas in ens genom utsökning, stäms den betalningsskyldige in till en rättegång för bestämmande av förvandlingsstraff.

14 §

Beviljande av betalningstid

När en betalningsskyldig på grund av sjukdom, arbetslöshet, fullgörande av värnplikt eller någon annan motsvarande orsak inte utan oskäligt besvär genast förmår betala en fordran som avses i denna lag, kan han eller hon beviljas betalningstid om högst

Föreslagen lydelse

8 §

Ansökan om utsökning

Rättsregistercentralen ska söka utsökning, om betalningsuppmaning inte sänds eller om fordran inte har betalats inom den tidsfrist som avses i 6 eller 14 § eller den betalningstid som avses i 15 §.

9 §

Tillämpning av utsökningsbalken

På sådan verkställighet av fordran som sker genom utsökning tillämpas vad som föreskrivs i utsökningsbalken. På verkställbarheten av en fordran och tidpunkten när en fordran förfaller tillämpas dock bestämmelserna i denna lag och i 8 kap. i strafflagen.

I ett sådant meddelande om anhängighet som avses i 3 kap. 33 § i utsökningsbalken ska utöver vad som föreskrivs i utsökningsbalken även anges att om böter eller vite som kan förvandlas till fängelse inte kan drivas in ens genom utsökning, kommer den betalningsskyldige att stämmas in till en rättegång för bestämmande av förvandlingsstraff. Beviljande av betalningstid som avses i 4 kap. 6 § i utsökningsbalken förutsätter inte sökandens samtycke.

14 §

Fastställande av en tidsfrist för betalning av en fordran

Rättsregistercentralen kan på ansökan av den betalningsskyldige fastställa en tidsfrist på högst tre månader för betalning av en fordran, om den betalningsskyldige sannolikt betalar fordran inom tidsfristen.

Gällande lydelse

ett år för hela beloppet eller en del av det. Av synnerligen vägande skäl kan betalningstid beviljas även för en längre tid.

Betalningstid får inte beviljas om det finns skäl att anta att den betalningsskyldige trots att betalningstid beviljas inte kommer att fullgöra sin betalningsskyldighet till fullt belopp.

När betalningstid beviljas kan man ställa villkor som gäller betalningsskyldigheten.

15 §

Förfarandet vid beviljande av betalningstid

Utmätningssmannen beviljar på begäran betalningstid i ärenden som är föremål för utsökning och Rättsregistercentralen i andra ärenden. Den betalningsskyldige skall när han eller hon begär betalningstid lämna de uppgifter och utredningar som behövs för att ärendet skall kunna avgöras. Utmätningssmannen skall på begäran lämna Rättsregistercentralen de uppgifter som den behöver för att fatta sitt beslut.

16 §

Betalningsplan

I fråga om en betalningstid som överskrider ett år skall i beslutet om betalningstid som villkor ställas att betalningen sker enligt en betalningsplan.

Föreslagen lydelse

En tidsfrist får dock inte fastställas, om vite som har dömts ut med stöd av viteslagen ska verkställas. När tidsfristen fastställs ska det ses till att fordran inte förfaller eller preskriberas.

15 §

Beviljande av betalningstid

Rättsregistercentralen kan på ansökan av den betalningsskyldige bevilja betalningstid på högst ett år för en fordran, om den betalningsskyldige på grund av sina personliga förhållanden eller sitt hälsotillstånd inte utan betalningstiden förmår betala fordran och om den betalningsskyldige sannolikt betalar fordran inom betalningstiden. Av synnerligen vägande skäl kan betalningstid beviljas även för en längre tid.

Betalningstid får dock inte beviljas, om vite som har dömts ut med stöd av viteslagen ska verkställas. När betalningstid beviljas ska det ses till att fordran inte förfaller eller preskriberas.

När betalningstid beviljas ska det utarbetas en betalningsplan för den betalningsskyldige. Den betalningsskyldige ska iaktta betalningsplanen. Om den betalningsskyldige inte iakttar betalningsplanen, förfaller betalningstiden.

16 §

Ansökans inverkan på verkställigheten

Att en ansökan om en tidsfrist för betalning eller om betalningstid blir anhängig avbryter inte verkställigheten av en fordran, om inte Rättsregistercentralen beslutar att verkställigheten ska avbrytas för den tid ansökan behandlas.

Gällande lydelse

Om den betalningsskyldige redan annars har en betalningsplan för utsökningsärenden kan en betalningsplan enligt denna lag tas in i den planen.

17 §

Ändring och återkallande av ett beslut om betalningstid

Den myndighet som beslutat om betalningstid kan ändra eller återkalla beslutet, om den betalningsskyldige underlåter att uppfylla ett villkor som ingår i beslutet om beviljande av betalningstid, om det blivit uppenbart att den betalningsskyldige inte kommer att uppfylla villkoret eller inte förmår fullgöra sin betalningsskyldighet, eller om det finns någon annan särskild orsak till att ändra eller återkalla beslutet.

Vid behandlingen av ett ärende som gäller ändring eller återkallande av ett beslut om betalningstid iakttas i tillämpliga delar det förfarande som föreskrivs i 15 §. Beslutet kan återkallas utan att den betalningsskyldige hörs om han eller hon har upplysts om denna möjlighet i beslutet.

18 §

Besvärsförbud samt upptagande av ett ärende som gäller betalningstid till ny behandling

Ändring får inte sökas i ett beslut om betalningstid.

En betalningsskyldig kan utan hinder av ett tidigare beslut på nytt begära betalningstid. Vid behandlingen av ett sådant ärende iakttas förfarandet enligt 15 §.

21 §

Avstående från verkställighet

När det gäller fordringar som skall verkställas i den ordning som föreskrivs i denna lag får Rättsregistercentralen avstå från verkställigheten av en ringa fordran, en ringa obetald del av en fordran eller en sådan

Föreslagen lydelse

17 §

Ändring och återkallande av ett beslut om betalningstid

Rättsregistercentralen kan ändra eller återkalla ett beslut om en tidsfrist för betalning eller om betalningstid, om det inte längre finns förutsättningar för beviljande av en tidsfrist för betalning eller betalningstid.

(upphävs)

21 §

Verkställighetsåtgärder lämnas vilande

Rättsregistercentralen får lämna verkställighetsåtgärder som avses i detta kapitel vilande, om

1) fordran är högst 10 euro, eller

Gällande lydelse

fordran eller del av fordran som länge varit föremål för en resultatlös indrivning, så som närmare bestäms genom förordning av statsrådet.

22 §

Återbetalning av ett penningbelopp

Om det belopp som erlagts för betalning av en fordran helt eller delvis skall betalas tillbaka till den betalningsskyldige med anledning av ett lagakraftvunnet avgörande av en högre domstol eller av någon annan orsak, skall den myndighet som mottagit beloppet återbetala detta jämte en årlig ränta om sex procent från betalningsdagen till dagen för återbetalningen. Genom förordning av statsrådet kan bestämmas att återbetalning eller ränta inte erläggs om den är mindre än ett föreskrivet belopp.

23 §

Kvittning

För kvittning får också användas medel som ska betalas till den betalningsskyldige med stöd av 45 § i denna lag eller 10 kap. 11 § 2 eller 3 mom. i strafflagen.

Föreslagen lydelse

2) fordran är högst 500 euro och det har förflutit mer än fem år sedan fordran blev verkställbar.

22 §

Återbetalning av ett penningbelopp

Om det belopp som erlagts för betalning av en fordran helt eller delvis ska betalas tillbaka till den betalningsskyldige till följd av ett lagakraftvunnet avgörande av en högre domstol eller av någon annan orsak, ska Rättsregistercentralen återbetala beloppet och på det återbetalda beloppet betala en ränta som är den i 12 § i räntelagen (633/1982) avsedda gällande referensräntan för den halvårsperiod som föregår kalenderåret i fråga förhöjd med två procentenheter per år från betalningsdagen till dagen för återbetalningen. Återbetalning eller ränta betalas inte om den är högst 10 euro. Den myndighet som har tagit emot beloppet ska utan dröjsmål redovisa det återbetalda beloppet till Rättsregistercentralen.

23 §

Kvittning

För kvittning får också användas medel som ska betalas till den betalningsskyldige med stöd av 42 och 45 a § i denna lag eller 10 kap. 11 § 2 mom. i strafflagen.

23 b §

Ändringssökande

Omprövning av Rättsregistercentralens beslut som avses i detta kapitel får begäras. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003).

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Begäran om omprövning eller besvär över beslut om fastställande av en tidsfrist för betalning, besvär över beslut om betalningstid eller besvär över beslut om återkallande eller ändring av dessa beslut avbryter inte verkställigheten av en fordran.

3 kap.

3 kap.

Förvandlingsstraff

Bestämmande av förvandlingsstraff för böter

24 §

24 §

Inledande av ett förvandlingsstraffförfarande

Inledande av ett förvandlingsstraffförfarande

Den betalningsskyldige skall stämmas in till en rättegång för bestämmande av förvandlingsstraff, om verkställbara böter som kan förvandlas till fängelse inte kan drivas in hos honom eller henne till fullt belopp och skäl att fortsätta indrivningen av påföljden i fråga inte yppar sig.

Stämning får inte verkställas om den betalningsskyldige fullgör sin värnplikt, deltar i reservens repetitionsövningar eller fullgör vapenfri tjänst eller civiltjänst eller om han eller hon har beviljats skuldsanering enligt lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993).

Den betalningsskyldige ska stämmas in till en rättegång för bestämmande av förvandlingsstraff, om verkställbara böter eller verkställbart vite kan förvandlas till fängelse med stöd av 2 a kap. 4 § i strafflagen.

Bestämmelser om bestämmande och verkställighet av förvandlingsstraff under pågående skuldsanering för privatpersoner finns i lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993).

Vid förvandlingsstraffförfarandet iakttas lagen om rättegång i brottmål (689/1997) med de undantag som anges nedan i 25 och 26 §, 28 § 1 mom. samt 29 och 30 §.

Gällande lydelse

25 §

Stämning till en rättegång för bestämmande av förvandlingsstraff

En tjänsteman som nämns i 1 eller 6 § lagen om stämningsmän (505/1986) skall genom stämning kalla in den betalningsskyldige till en rättegång för bestämmande av förvandlingsstraff.

I stämningen kallas den betalningsskyldige att infinna sig vid domstol för att bemöta åklagarens yrkande om bestämmande av förvandlingsstraff och meddelas tid och plats för behandlingen. Den som stäms in ska i samband med stämningen upplysas om att saken kan avgöras trots hans eller hennes utevaro och att han eller hon kan tillställa domstolen sitt skriftliga bemötande före ärendets behandling.

Den betalningsskyldige skall över stämningen ges ett stämningsbevis på en blankett som uppgjorts enligt ett fastställt formulär. Stämningsbeviset skall innehålla uppgifter även om de obetalda böterna.

26 §

Utsättande av dag för behandlingen

Dagen för behandlingen av ärendet skall sättas ut så att den betalningsskyldige före rättegången har minst en månad på sig att betala de böter som kan förvandlas till fängelse.

Om den betalningsskyldige redan har stämts in till en rättegång för bestämmande av förvandlingsstraff, kan han eller hon stämmas in till samma rättegång på grund av andra

Föreslagen lydelse

25 §

Stämning till en rättegång för bestämmande av förvandlingsstraff

En tjänsteman som avses i 1 eller 6 § i lagen om stämningsmän (505/1986) ska genom stämning kalla in den betalningsskyldige till en rättegång för bestämmande av förvandlingsstraff.

I stämningen informeras den betalningsskyldige om

1) att den betalningsskyldige kallas att infinna sig vid domstol för att bemöta åklagarens yrkande på bestämmande av förvandlingsstraff,

2) de obetalda böter och det obetalda vite som utgör grund för yrkandet på förvandlingsstraff,

3) tid och plats för behandlingen,

4) att saken kan avgöras trots den betalningsskyldiges utevaro,

5) att den betalningsskyldige kan lämna domstolen ett skriftligt bemötande före ärendets behandling,

6) möjligheten att betala böterna eller vitet före rättegången,

7) de kontouppgifter och andra uppgifter som behövs för betalning av böterna eller vitet och för styrande av betalningen på ett riktigt sätt.

26 §

Utsättande av dag för behandlingen

Dagen för behandlingen av ärendet ska sättas ut så att den betalningsskyldige före rättegången har minst en månad på sig att betala de böter eller det vite som kan förvandlas till fängelse.

Om den betalningsskyldige redan har stämts in till en rättegång för bestämmande av förvandlingsstraff, kan denne stämmas in till samma rättegång på grund av andra böter

Gällande lydelse

böter också med en kortare tid än den som nämns i 1 mom. Också utan stämning kan ett yrkande på bestämmande av förvandlingsstraff riktas mot en betalningsskyldig som är närvarande vid en rättegång.

Föreslagen lydelse

också med en kortare tid än den som nämns i 1 mom. Också utan stämning kan ett yrkande på bestämmande av förvandlingsstraff riktas mot en betalningsskyldig som är närvarande vid en rättegång.

27 §

Tillfälle att erlagga betalning

Den betalningsskyldige skall när han eller hon stäms in till en rättegång för bestämmande av förvandlingsstraff upplysas om möjligheten att betala de böter för vilka han eller hon stäms in. Den betalningsskyldige skall med giroblankett eller på något annat motsvarande sätt lämnas de uppgifter som behövs för betalning av böterna och för styrande av betalningen på ett riktigt sätt, så som närmare bestäms genom förordning av statsrådet. Uppgifterna skall lämnas även i det fall att det finns ett lagbestämt hinder för stämningen.

(upphävs)

28 §

Avstående från yrkande på förvandlingsstraff

Åklagaren får avstå från att yrka att förvandlingsstraff ska bestämmas i stället för obetalda böter, om förvandlingsstraffet ska anses oskäligt eller oändamålsenligt med hänsyn till

- 1) den bötfälldes personliga förhållanden eller hälsotillstånd,
- 2) den bötfälldes deltagande i social- och hälsovårdsåtgärder, eller
- 3) fängelsestraff eller samhällspåföljd som den bötfälldes dömts till för något annat brott.

Åklagaren kan på de grunder som nämns i 2 a kap. 7 § i strafflagen eller i 26 § i lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt (619/1996) avstå från att yrka att förvandlingsstraff ska bestämmas i stället för ett obetalt vite, om inte ett viktigt allmänt intresse kräver något annat.

Om åklagaren har beslutat att avstå från att yrka förvandlingsstraff får denne återkalla sitt

28 §

Åklagarens yrkande på förvandlingsstraff

Åklagaren ska hos tingsrätten framställa ett yrkande på att obetalda böter eller obetalt vite ska förvandlas till fängelse, när den betalningsskyldige har stämts in till en rättegång för bestämmande av förvandlingsstraff.

Åklagaren kan avstå från att yrka på att förvandlingsstraff ska bestämmas i stället för obetalda böter, om förvandlingsstraffet ska anses oskäligt eller oändamålsenligt med hänsyn till

- 1) den bötfälldes personliga förhållanden eller hälsotillstånd,*
- 2) den bötfälldes deltagande i social- och hälsovårdsåtgärder, eller*
- 3) fängelsestraff eller samhällspåföljd som den bötfälldes dömts till för något annat brott.*

Åklagaren kan avstå från att yrka på att förvandlingsstraff ska bestämmas i stället för ett obetalt vite, om förvandlingsstraffet ska

Gällande lydelse

beslut endast om det av ny utredning i saken framgår att beslutet har byggt på väsentligt ofullständiga eller oriktiga uppgifter.

Riksåklagaren har rätt att ta upp saken till ny prövning enligt vad som bestäms särskilt.

29 §

Regionalt behörig domstol och dess sammansättning

Ett ärende som gäller bestämmande av förvandlingsstraff behandlas av tingsrätten på den ort där den betalningsskyldige är bosatt eller påträffas.

I ett ärende som gäller bestämmande av förvandlingsstraff är tingsrätten domför även med ordföranden ensam.

30 §

Behandlingen av ett ärende vid domstol

Ett ärende som gäller bestämmande av förvandlingsstraff behandlas i den ordning som gäller för rättegång i brottmål, om inte något annat föreskrivs nedan.

Yrkande på förvandlingsstraff framställs av åklagaren. Målsägande i det brottmål som föranledde att böter dömdes ut är inte målsägande i den rättegång som gäller bestämmande av förvandlingsstraff. Genom förordning av statsrådet bestäms närmare om hur de uppgifter som behövs för bestämmande av förvandlingsstraff ska sändas till åklagaren och från åklagaren vidare till tingsrätten.

Den betalningsskyldige ska delta i domstolsbehandlingen om han eller hon önskar bli hörd. Om den betalningsskyldige uteblir utan att ha meddelat laga hinder, kan

Föreslagen lydelse

anses oskäligt eller oändamålsenligt med hänsyn till

1) den bötfälldes personliga förhållanden eller hälsotillstånd, eller

2) straff som den bötfällda dömts till i samma rättegång där vitet har dömts ut.

29 §

Regionalt behörig tingsrätt och dess sammansättning

Ett ärende som gäller bestämmande av förvandlingsstraff behandlas av tingsrätten på den ort där den betalningsskyldige är bosatt eller påträffas.

I ett ärende som gäller bestämmande av förvandlingsstraff är tingsrätten domför med ordföranden ensam.

30 §

Behandlingen av ett ärende vid domstol

Ett ärende som gäller bestämmande av förvandlingsstraff behandlas av tingsrätten i en muntlig huvudförhandling. Den betalningsskyldige ska infinna sig till den muntliga huvudförhandlingen i tingsrätten om denne önskar bli hörd. Om den betalningsskyldige uteblir utan att ha meddelat laga hinder, kan saken avgöras trots dennes utevaro. Den betalningsskyldige kan före behandlingen av ärendet lämna ett skriftligt bemötande till tingsrätten.

Målsägande i det brottmål som föranledde att böter dömdes ut är inte målsägande i den rättegång som gäller bestämmande av förvandlingsstraff.

Gällande lydelse

saken avgöras trots hans eller hennes utevaro. Den betalningsskyldige kan före behandlingen av ärendet lämna ett skriftligt bemötande till domstolens kansli.

Föreslagen lydelse

30 a §

Utredning som skall inhämtas hos utmätningssmannen

Åklagaren ska när skäl yppar sig på eget initiativ eller på begäran av domstolen hos utmätningssmannen inhämta en utredning om den betalningsskyldiges ekonomiska ställning.

(upphävs)

Utmätningssmannen skall till åklagaren lämna de ärendehanteringsuppgifter som avses i 1 kap. 33 § 1 mom. i utsökningslagen samt i enlighet med 3 kap. 69 § och 70 § 1 mom. 3 punkten i utsökningslagen de uppgifter om den betalningsskyldiges ekonomiska ställning som enligt lag får lämnas ut till en åklagarmyndighet för bestämmande av förvandlingsstraff för böter.

31 §

Uppskov med domstolsbehandlingen

Domstolen kan skjuta upp behandlingen av ett ärende som gäller bestämmande av förvandlingsstraff

1) för att situationen i fråga om betalningen av böterna ska kunna utredas, eller

2) för att den betalningsskyldiges svaga ekonomiska ställning och orsakerna till att den är svag eller andra omständigheter som avses i 2 a kap. 6 § 1 mom. 3 punkten eller 7 § 2 punkten i strafflagen ska kunna utredas.

Då behandlingen skjutits upp av i 1 mom. 2 punkten nämnd orsak ska domstolen meddela den betalningsskyldige en ny tidpunkt för behandlingen och påföljderna vid utevaro. Ett meddelande behöver inte lämnas till en betalningsskyldig som uteblivit från behandlingen om ärendet skjuts upp för att betalningssituationen ska kunna utredas.

31 §

Uppskov med domstolsbehandlingen

Domstolen kan skjuta upp behandlingen av ett ärende som gäller bestämmande av förvandlingsstraff

1) för att situationen i fråga om betalningen av böterna ska kunna utredas, eller

2) för att omständigheter som avses i 2 a kap. 6 eller 7 § i strafflagen ska kunna utredas.

Då behandlingen skjutits upp med stöd av 1 mom. ska domstolen meddela den betalningsskyldige en ny tidpunkt för behandlingen och påföljderna vid utevaro. Ett meddelande behöver inte lämnas till en betalningsskyldig som uteblivit från behandlingen om ärendet skjuts upp för att betalningssituationen ska kunna utredas.

Gällande lydelse

32 §

Domstolens avgörande

Tingsrättens avgörande i ett ärende som gäller bestämmande av förvandlingsstraff är ett beslut som skall innehålla också behövliga uppgifter om behandlingen, parterna, yrkandena, bemötandena, bevisningen och domstolens åtgärder. I beslutet kan en redogörelse för de böter som skall förvandlas ersättas med en förteckning.

Domstolen skall meddela sitt avgörande beträffande bestämmande av förvandlingsstraff till Rättsregistercentralen så som närmare bestäms genom förordning av statsrådet.

34 §

Domstolsavgörandets inverkan på indrivningen

Efter att ett förvandlingsstraff bestämts får indrivning genom utsökning av de böter som förvandlats till fängelse inte fortsätta. Om förvandlingsstraff inte har bestämts fortsätter indrivningen.

35 §

Betalning av böter som förvandlats till fängelse

Ett förvandlingsstraff förfaller om den som dömts till förvandlingsstraff innan han eller hon börjar avtjäna straffet betalar hela det obetalda beloppet av de böter som förvandlats till fängelse. Om flera förvandlingsstraff skall verkställas, har den dömda rätt att betala sina böter till fullt belopp också i fråga om ett av

Föreslagen lydelse

32 §

Domstolens avgörande

Domstolens avgörande i ett ärende som gäller bestämmande av förvandlingsstraff är ett beslut.

Bestämmelser om domstolens skyldighet att meddela sitt avgörande till Rättsregistercentralen finns i 4 §.

34 §

Inverkan av domstolens eller åklagarens avgörande på verkställigheten

Efter att ett förvandlingsstraff bestämts får verkställighet av de böter eller det vite som förvandlats till fängelse inte fortsätta i ett utökningsförfarande.

Om åklagaren avstår från att yrka på bestämmande av förvandlingsstraff med stöd av 28 § 2 eller 3 mom. eller domstolen avstår från att förvandla böter eller vite till fängelse med stöd av 2 a kap. 6 eller 7 § i strafflagen, fortsätter verkställigheten i ett förfarande enligt 2 kap. Den som dömts till sådana böter eller sådant vite får inte på nytt stämmas in till ett förvandlingsstraffförfarande.

35 §

Betalning av böter som förvandlats till fängelse

Ett förvandlingsstraff förfaller om den som dömts till förvandlingsstraff innan denne börjar avtjäna straffet betalar hela det obetalda beloppet av de böter som förvandlats till fängelse. Om flera förvandlingsstraff ska verkställas, har den dömda rätt att betala sina böter till fullt belopp också i fråga om ett av

Gällande lydelse

förvandlingsstraffen, varvid detta förvandlingsstraff förfaller.

Föreslagen lydelse

förvandlingsstraffen, varvid detta förvandlingsstraff förfaller.

Bestämmelser om hur böter eller vite som förvandlats till fängelse betalas i ett fängelse finns i 2 kap. 7 § i fängelselagen (767/2005).

36 §

Inledande av verkställigheten av ett förvandlingsstraff

När ett avgörande som gäller bestämmande av förvandlingsstraff har vunnit laga kraft eller kan verkställas som en lagakraftvunnen dom, ska Rättsregistercentralen sända den betalningsskyldige en sådan betalningssupplemaning som avses i 7 §. Innan verkställigheten av ett förvandlingsstraff inleds kan Rättsregistercentralen med iakttagande av bestämmelserna i 14–18 § bevilja den betalningsskyldige en betalningstid på högst sex månader.

Om den betalningsskyldige inte fullgör hela sin betalningsskyldighet inom den tidsfrist som anges i den i 1 mom. avsedda betalningssupplemaningen eller inom den betalningstid som har beviljats med stöd av 1 mom., ska Rättsregistercentralen ansöka om verkställighet av förvandlingsstraffet hos utmätningsmannen på den ort där den som dömts till förvandlingsstraffet bor eller vistas. Utmätningsmannen ska se till att den dömda förpassas till en straffanstalt. Rättsregistercentralen ska till den betalningsskyldige återbetala en delvis erlagd betalning på det sätt som föreskrivs i 22 §.

I fråga om efterlysning samt återkallande och rättelse av efterlysning gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 19 och 20 §.

36 §

Inledande av verkställigheten av ett förvandlingsstraff

När ett avgörande som gäller bestämmande av förvandlingsstraff har vunnit laga kraft eller kan verkställas som en lagakraftvunnen dom, ska Rättsregistercentralen sända den betalningsskyldige ett meddelande om förvandlingsstraffet med iakttagande av vad som i 7 § föreskrivs om betalningssupplemaning. Innan verkställigheten av ett förvandlingsstraff som avses i 2 mom. inleds kan Rättsregistercentralen med iakttagande av bestämmelserna i 15–17 § bevilja den betalningsskyldige en betalningstid på högst sex månader.

Rättsregistercentralen ska utan obefogat dröjsmål ansöka om verkställighet av förvandlingsstraffet hos Brottspåföljdsmyndigheten, om den betalningsskyldige inte fullgör hela sin betalningsskyldighet inom den tidsfrist som anges i det i 1 mom. avsedda meddelandet eller inom den betalningstid som har beviljats med stöd av 1 mom. Rättsregistercentralen ska uppmana den betalningsskyldige att kontakta Brottspåföljdsmyndigheten för verkställigheten av ett förvandlingsstraff. Brottspåföljdsmyndigheten ska inleda verkställigheten av förvandlingsstraffet med iakttagande av vad som föreskrivs i 2 kap. i fängelselagen.

Om Rättsregistercentralen har ansökt om verkställighet av ett förvandlingsstraff hos Brottspåföljdsmyndigheten, ska centralen till den betalningsskyldige återbetala en delvis erlagd betalning. Bestämmelser om betalning finns i 22 §. På det belopp som återbetalas betalas dock inte den ränta som avses i den paragrafen.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

37 §

*Uppskov med verkställigheten av ett
förvandlingsstraff*

Utmätningssmannen ska före verkställigheten fråga den som dömts till förvandlingsstraff om han fullgör sin värnplikt, deltar i reservens repetitionsövningar eller fullgör vapenfri tjänst eller civiltjänst eller om han eller hon har beviljats skuldsanering enligt lagen om skuldsanering för privatpersoner. Samma utfrågningsskyldighet har en polisman som påträffar en person som har efterlysts för verkställighet av ett förvandlingsstraff för böter.

(upphävs)

Om den dömda som påträffats på basis av en efterlysning uppger att han eller hon begär uppskov eller vårdas i en anstalt för missbrukarvård, ska polismannen utan dröjsmål ta kontakt med utmätningssmannen.

Bestämmelser om uppskov med verkställigheten av ett förvandlingsstraff i övriga fall utfärdas separat.

4 kap.

4 kap.

Förverkandepåföljd

Verkställighet av en förverkandepåföljd

38 §

38 §

Verkställighet av en förverkandepåföljd

*Verkställighet av en förverkandepåföljd som
avser ett penningbelopp*

När ett avgörande genom vilket egendom dömts förverkad till staten har blivit verkställbart, ska egendomen i enlighet med ett förordnande av en behörig statlig myndighet tas i statens bruk, säljas eller förstöras (verkställighetsåtgärd). Polisnrättningen sköter verkställigheten av förverkandepåföljden. Över det omhändertagande av egendom som sker för verkställigheten ska ett protokoll upprättas med iakttagande i tillämpliga delar av 7 kap. 12 § i tvångsmedelslagen (806/2011).

På verkställighet av en förverkandepåföljd som avser ett penningbelopp tillämpas bestämmelserna i 2 kap. om verkställighet av

På verkställighet av en förverkandepåföljd som avser ett penningbelopp tillämpas bestämmelserna i 2 kap. i denna lag. På verkställigheten av en förverkandepåföljd som avser ett beslagttaget penningbelopp tillämpas dock de bestämmelser i detta kapitel som gäller förverkandepåföljd som avser ett föremål.

Gällande lydelse

en fordran, till den del det belopp som dömts förverkat inte innehas av polismyndigheten och något annat inte bestäms i detta kapitel.

I fråga om verkställighet av en förverkandepåföljd som bestämts i ett tullbrottmål och i ett brottmål som gränsbevakningsväsendet utrett gäller dessutom vad som bestäms särskilt om dem.

Föreslagen lydelse

38 a §

Verkställighet av en annan förverkandepåföljd

Rättsregistercentralen ska hos den i 2 mom. avsedda myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna ansöka om verkställighet av en förverkandepåföljd som avser ett föremål, av ett föreläggande om att ett nätmeddelande ska utplånas och av ett föreläggande om att avliva ett djur, när påföljden har blivit verkställbar.

Utsökningsverket sörjer för verkställigheten av förverkandepåföljder som avser fast egendom, inteckningsbara fartyg, inteckningsbara luftfartyg, inteckningsbara bilar eller andra värdepapper eller sådana aktier i aktiebolag som medför rätt att besitta lägenheter eller byggnader samt av förelägganden om att nätmeddelanden ska utplånas. Polisen, Tullen, Gränsbevakningsväsendet eller Försvarsmakten sörjer för verkställigheten av andra förverkandepåföljder som avser föremål och förelägganden om att avliva djur i de brottmål som respektive myndighet utreder. Försvarsmakten har rätt att av polisen få handräckning vid verkställigheten av en förverkandepåföljd under de förutsättningar som anges i 186 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom Försvarsmakten (89/2025).

På verkställigheten av en förverkandepåföljd som avses i denna paragraf tillämpas 39–43, 43 a–43 d, 44, 45 och 45 a–45 c §. I de ärenden som Utsökningsverket verkställer tillämpas dessutom bestämmelserna i utsökningsbalken. På förtullning av föremål som dömts

Gällande lydelse

39 §

Brådskanie åtgärder

Om den egendom som döms förverkad är lätt förskämbär, snabbt sjunker i värde eller föranleder avsevärda skötselkostnader eller om det av andra motsvarande orsaker behövs brådskanie åtgärder, kan det förordnas om verkställighetsåtgärden fastän avgörandet om förverkandepåföljden inte är verkställbart.

40 §

Inverkan av ett senare avgörande på verkställigheten av en förverkandepåföljd

När ett icke lagakraftvunnet avgörande om förverkande av egendom eller ett penningbelopp till staten har verkställts, återgår inte verkställigheten på grund av ett senare avgörande innan detta vunnit laga kraft.

41 §

Ansökan om verkställighet av en förverkandepåföljd

Rättsregistercentralen ska ansöka om verkställighet av en förverkandepåföljd, på det sätt som föreskrivs genom förordning av statsrådet, hos den polisinrättning som innehar den förverkade egendomen eller inom vars verksamhetsområde egendomen annars finns.

Föreslagen lydelse

förverkade tillämpas dessutom 80 § 2 mom., 82 § 3 mom. och 84 § i tullagen (304/2016).

39 §

Verkställighet av en förverkandepåföljd som avser ett föremål innan domen blir verkställbar

Den myndighet som innehar ett föremål som dömts förverkat kan inleda verkställigheten av en förverkandepåföljd fastän avgörandet om förverkandepåföljden inte är verkställbart, om föremålet lätt förfars eller förflyktigas eller snabbt sjunker i värde eller föremålet föranleder avsevärda förvarings- eller skötselkostnader.

40 §

Inverkan av ett senare avgörande på verkställigheten av en förverkandepåföljd

Om en förverkandepåföljd som avser ett föremål har verkställts med stöd av ett icke lagakraftvunnet avgörande, återgår inte verkställigheten på grund av ett senare avgörande innan avgörandet har vunnit laga kraft.

41 §

Värdering av egendom som dömts förverkad

Ett föremål som dömts förverkat till staten, ett nätmeddelande som det bestämts att ska utplånas eller ett djur som det bestämts att ska avlivas ska värderas innan verkställighetsåtgärder vidtas, om avgörandet om ärendet inte har vunnit laga kraft eller om saken gäller tredje mans rätt, och om det inte i någotdera fallet har nåtts en överenskommelse om föremålets, nätmeddelandets eller djurets värde mellan den behöriga myndigheten och egendomens ägare eller tredje man.

Gällande lydelse

42 §

Bestämmande över egendom som dömts förverkad

Polisstyrelsen bestämmer om de verkställighetsåtgärder som avser egendom som dömts förverkad, och den kan ge polisinrättningen rätt att förordna om åtgärder. Tullen bestämmer om de verkställighetsåtgärder som avser egendom som dömts förverkad i tullbrottmål och staben för gränsbevakningsväsendet om de verkställighetsåtgärder som avser egendom som dömts förverkad i brottmål som gränsbevakningsväsendet utrett.

Ett förordnande om verkställighetsåtgärder omfattar angivande av förutsättningarna för och förfarandet i fråga om nämnda åtgärder till den del något annat inte bestäms genom lag.

43 §

Värdering av egendom som dömts förverkad

Den egendom som dömts förverkad till staten skall värderas innan verkställighetsåtgärder vidtas, om avgörandet som gäller förverkande av egendomen inte har vunnit laga kraft eller om saken gäller tredje mans rätt, och om det inte i någotdera fallet har nåtts överenskommelse om egendomens värde mellan den behöriga myndigheten och egendomens ägare eller tredje man.

Föreslagen lydelse

Det ska upprättas ett protokoll över värderingen.

42 §

Förkastande av ett yrkande på en förverkandepåföljd

Om en domstol genom en lagakraftvunnen dom har förkastat ett yrkande på en förverkandepåföljd som avser ett föremål eller ett föreläggande om att avliva djur, ska föremålet eller det djur som det bestämts att ska avlivas återställas till ägaren eller till den som annars har rätt till det.

En 1 mom. avsedd person har rätt att få ersättning för föremålet eller det djur som det bestämts att ska avlivas, om det inte längre är möjligt att återställa det på grund av en verkställighetsåtgärd eller av någon annan orsak. Rättsregistercentralen fattar beslut om ersättningen och betalar av statens medel ut ersättning till den person som saken gäller. Den som är missnöjd med ett beslut om ersättning har rätt att föra talan vid tingsrätten på sin hemort eller vid Helsingfors tingsrätt. Talan ska väckas inom 30 dagar från det att beslutet om ärendet har delgetts personen. Staten är svarande i målet och företräds av Rättsregistercentralen.

43 §

Verkställighetsåtgärder

Den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna kan sälja ett föremål som dömts förverkat. Ett föremål kan förstöras, om det inte kan säljas på grund av lagstiftning som begränsar användningen och försäljningen av det eller av någon annan orsak som hänför sig till föremålets art eller om försäljning av föremålet är oändamålsenlig. Ett föremål kan också tas i

Gällande lydelse

Närmare bestämmelser
värderingsförfarandet utfärdas
förordning av statsrådet.

om
genom

Föreslagen lydelse

statens bruk, om det är motiverat för utbildning, forskning eller museiverksamhet eller av någon annan motsvarande orsak.

Den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna sälja ett djur som dömts förverkat. Ett djur kan också överlåtas på annat sätt eller avlivas, om djurets värde i pengar är litet eller om försäljning är oändamålsenlig av någon annan orsak. Ett djur som det bestämts att ska avlivas ska avlivas. Bestämmelser om avlivning av djur finns i lagen om djurvälfärd (693/2023). Bestämmelser om kommunalveterinärens handräckning finns i 90 § 2 mom. i lagen om djurvälfärd.

Ett nätmeddelande som det bestämts att ska utplånas ska utplånas i enlighet med domstolens föreläggande.

Staten svarar inte för brister eller fel i föremål eller hos djur som sålts eller överlåtits på annat sätt med stöd av denna lag eller för andra egenskaper.

43 a §

Omhändertagande och förvaring av föremål

Den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna ska omhänderta ett föremål som dömts förverkat eller ett djur som det bestämts att ska avlivas. Om det inte medför avsevärd olägenhet för den dömden kan föremålet lämnas i ett låst utrymme eller i lås hos den dömden. Om ingen uppenbar skingringsrisk eller risk för att brottet fortsätter föreligger, kan föremålet eller det djur som det bestämts att ska avlivas också lämnas hos den dömden.

Också ett föremål som dömts förverkat eller ett djur som det bestämts att ska avlivas och som finns hos en utomstående ska omhändertas av myndigheten för verkställigheten av en förverkandepåföljd. Myndigheten kan alternativt förbjuda den utomståendes att överlämna föremålet vidare eller avtala med den utomstående om förvaring av föremålet eller förvaring av det djur som det bestämts att ska avlivas.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Myndigheten ska även omhänderta handlingar som tillhör den dömda och som utvisar äganderätten till det föremål som dömts förverkat eller det djur som det bestämts att ska avlivas, samt skriftliga pantbrev och andra motsvarande handlingar som gäller den egendom som dömts förverkad.

Det omhändertagande som sker för verkställigheten ska registreras.

43 b §

Sökning efter föremål i bostäder eller andra utrymmen

Den tjänsteman som utför ett verkställighetsuppdrag får, för omhändertagande enligt 43 a §, i utrymmen som tillhör eller används av den dömda eftersöka ett föremål som dömts förverkat eller ett djur som det bestämts att ska avlivas. Eftersökning får ske också i utrymmen som tillhör eller används av en utomstående, om det finns skäl att anta att det föremål som dömts förverkat eller det djur som det bestämts att ska avlivas finns där.

I utrymmen som används för boende av permanent natur och som tillhör eller används av den dömda får eftersökning ske endast om det finns grundad anledning att anta att det föremål som dömts förverkat eller det djur som det bestämts att ska avlivas finns där. I en utomståendes utrymmen som används för boende av permanent natur och som tillhör eller används av den dömda får eftersökning ske endast om det finns grundad anledning att anta att det föremål som dömts förverkat eller det djur som det bestämts att ska avlivas finns där. Den dömda eller den utomstående ska före eftersökningen ges tillfälle att överlämna föremålet eller det djur som det bestämts att ska avlivas, om inte omedelbara eftersökningsåtgärder kan anses vara nödvändiga.

43 c §

Sökning efter föremål på en person

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Den tjänsteman som utför ett verkställighetsuppdrag får uppmana den dömden att överlämna ett föremål som dömts förverkat och som den dömden bär på sig eller i sina kläder. Om uppmaningen inte iakttas får tjänstemannen omhänderta föremålet, om tjänstemannen vet eller det finns grundad anledning att anta att den dömden bär det föremål som dömts förverkat på sig eller i sina kläder och omhändertagandet kan ske utan kränkande av den dömdes personliga integritet.

Vad som föreskrivs i 1 mom. gäller också ett föremål som dömts förverkat och som den tjänsteman som utför verkställighetsuppdraget vet att en utomstående bär på sig eller i sina kläder.

43 d §

Maktmedel

En tjänsteman som utför ett verkställighetsuppdrag har för omhändertagandet av ett föremål som dömts förverkat eller ett djur som det bestämts att ska avlivas rätt att vid behov öppna eller låta öppna lås och dörrar samt att använda andra motsvarande maktmedel i den mån de med hänsyn till omständigheterna kan anses motiverade. Den person som är föremål för maktmedel ska dock ges tillfälle att handla själv, om inte verkställigheten äventyras på grund av det.

En tjänsteman som utför ett verkställighetsuppdrag har rätt att för utförande av verkställighetsuppdraget använda maktmedel med iakttagande av vad som föreskrivs i den lagstiftning som gäller respektive myndighet.

44 §

Inverkan på verkställigheten av att den som dömts till en förverkandepåföljd avlider

Efter det att den som dömts till en förverkandepåföljd avlidit ska verkställigheten avbrytas efter att staten omhändertagit egendomen. Verkställigheten

44 §

Inverkan på verkställigheten av att den som dömts till en förverkandepåföljd avlider

Efter det att den som dömts till en förverkandepåföljd avlidit ska verkställigheten avbrytas efter att staten omhändertagit föremålet. Verkställigheten

Gällande lydelse

ska fortsätta om *inte den behöriga polisinrättningen* inom fyra månader efter omhändertagandet tillställs ett intyg över att frågan huruvida verkställigheten ska förfalla har förts till tingsrätten för avgörande i enlighet med 8 kap. 15 § i strafflagen, eller om en ansökan om att verkställigheten ska förfalla har avslagits genom ett lagakraftvunnet avgörande.

Om den egendom som omhändertagits är sådan som anges i 39 § skall verkställigheten utan hinder av 1 mom. fortsätta efter att egendomen värderats.

45 §

Förkastande av ett yrkande på en förverkandepåföljd

Om en domstol genom en lagakraftvunnen dom har förkastat ett yrkande på att egendom skall dömas förverkad, skall egendomen på begäran återställas till ägaren eller till den som annars har rätt till egendomen. Den som saken gäller har rätt att få ersättning för egendomen om det inte längre är möjligt att återställa den på grund av en verkställighetsåtgärd eller av någon annan orsak. Rättsregistercentralen fastställer på basis av en värdering enligt 43 § ersättningen på skriftlig ansökan och betalar ut den till den som saken gäller.

Den som är missnöjd med ett beslut om ersättning har rätt att föra talan vid tingsrätten på kärandens hemort eller vid Helsingfors tingsrätt. Talan skall vid äventyr av förlust av talan väckas inom sex månader efter att den ersättning som Rättsregistercentralen fastställt har betalats till den som saken gäller. Staten är svarande i målet och företräds av Rättsregistercentralen.

45 a §

Verkställande av ett föreläggande om att avliva djur

Föreslagen lydelse

ska fortsätta om *inte den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna* inom fyra månader efter omhändertagandet tillställs ett intyg över att frågan huruvida verkställigheten ska förfalla har förts till tingsrätten för avgörande i enlighet med 8 kap. 16 § i strafflagen, eller om en ansökan om att verkställigheten ska förfalla har avslagits genom ett lagakraftvunnet avgörande.

Verkställigheten ska trots vad som föreskrivs i 1 mom. fortsätta efter att föremålet värderats, om 39 § tillämpas på verkställigheten.

45 §

Försäljning av föremål

Ett föremål som dömts förverkat kan säljas på offentlig auktion, enligt uppdrag, i minut eller på annat sätt.

Vid försäljningen ska ett bra resultat eftersträvas. Vid valet av försäljningssätt ska beaktas det pris som kan erhållas, försäljnings- och förvaringskostnaderna och den tid som åtgår till försäljningen.

Försäljningen ska ske utan obefogat dröjsmål.

45 a §

Panträtter och säkerhetsrätter

Innan en förverkandepåföljd som avser ett föremål verkställs ska den myndighet som

Gällande lydelse

Polisinrättningen verkställer ett föreläggande enligt 44 kap. 15 § 2 mom. i strafflagen om att avliva djur.

Polisen ska be om handräckning av en veterinär som avses i 36 § i djurskyddslagen (247/1996) för att verkställa ett föreläggande om att avliva djur, om inte något annat följer av att saken är brådskande eller av andra vägande skäl.

Vid verkställigheten iakttas dessutom vad som i denna lag föreskrivs om verkställigheten av en förverkandepåföljd som avser egendom.

Föreslagen lydelse

sörjer för verkställighetsåtgärderna utreda de pant- och säkerhetsrätter och särskilda rättigheter som har antecknats i det berörda registret, om det som ska säljas är ett föremål som en registrerad rätt kan avse, samt motsvarande rättigheter som inte har antecknats i registret, om det är sannolikt att en sådan rätt avser föremålet.

Den som har förvärvat en panträtt eller annan säkerhetsrätt i ett föremål som avses i 10 kap. 4, 5 eller 5 a § i strafflagen och som dömts förverkat får betalning ur föremålets värde, oberoende av om fordringen har förfallit eller inte. Bestämmelser om erhållande av betalning finns i 45 b §.

Den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna fattar beslut om att panträtten eller någon annan säkerhetsrätt förfaller och gör inte den avräkning som avses i 2 mom., om myndigheten anser att pant- eller säkerhetsrätten grundar sig på ett sådant förmögenhetsarrangemang eller annat arrangemang vars juridiska form inte motsvarar sakens egentliga natur eller syfte och att en sådan juridisk form uppenbart används i syfte att undvika verkställighet av förverkandepåföljden. Vid bedömningen av arrangemangets natur ska beaktas att den som dömts till en förverkandepåföljd har en bestämmanderätt som är jämförbar med en ägares och kan vidta åtgärder som är jämförbara med dem som en ägare kan vidta samt de fördelar den som dömts till en förverkandepåföljd har fått av arrangemanget och andra motsvarande omständigheter.

Ett ärende som gäller beslut om att rätten förfaller kan på talan behandlas som ett tvistemål vid Helsingfors tingsrätt eller vid tingsrätten på kärandens hemort. Staten är svarande i målet och företräds av den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna. Talan som gäller beslut om att rätten förfaller ska väckas inom 30 dagar från delfåendet av beslutet, annars förfaller panträtt eller annan säkerhetsrätt. Den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna kan på en skriftlig ansökan förlänga tidsfristen av godtagbara skäl. Ett beslut genom vilket tidsfristen har förlängts får inte överklagas.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

45 b §

Verkställande av ett föreläggande om att ett nätmeddelande ska göras oåtkomligt och utplånas

Ett föreläggande enligt 22 § 3 mom. i lagen om yttrandefrihet i masskommunikation om att ett nätmeddelande ska göras oåtkomligt och utplånas ska verkställas av en utmättningsman på det sätt som anges i utsökningsbalken (705/2007).

45 b §

Redovisning av medel

Den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna ska redovisa medlen från en eventuell försäljning av ett föremål till Rättsregistercentralen.

Innan medlen redovisas till Rättsregistercentralen får de kostnader för förvaring och försäljning av föremålet som orsakats under verkställigheten av förverkandepåföljden dras av från medlen.

Om en rätt som avses i 45 a § har avsett föremålet, ska den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna redovisa betalning till innehavaren av rätten efter de avdrag som avses i 2 mom.

45 c §

När verkställigheten av en förverkandepåföljd avslutas

Verkställigheten av en förverkandepåföljd som avses i 38 a § avslutas när

1) verkställighetsåtgärderna har slutförts, en eventuell försäljningsintäkt har redovisats till Rättsregistercentralen och avgörandet om bestämmande av förverkandepåföljden har vunnit laga kraft,

2) förverkandepåföljdens verkställbarhet har förfallit, eller

3) det finns någon annan lagstadgad grund för att verkställigheten avslutas än en grund som avses i 1 eller 2 punkten.

53 §

Domstolsförfarandet vid självindrivning

(upphävs)

Gällande lydelse

Om en statlig myndighet övertar skötseln av indrivningen i fråga om ett skadestånd eller en ersättning för rättegångskostnader som tilldöms myndigheten, skall detta på behörigt sätt innan rättegången avslutas anmälas till den domstol som i första instans behandlar brottmålet. Om ersättningsyrkandet förkastas i en lägre domstol kan anmälan göras till fullföljdsdomstolen. Anmälan kan inte göras senare.

Domstolen skall vid behov ta reda på huruvida den myndighet som för statens talan i rättegången driver in ersättningen själv och i sitt avgörande nämna den anmälan om självindrivning som gjorts till domstolen.

54 §

Närmare bestämmelser

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om

1) de uppgifter som med stöd av 4 § 3 mom. ska antecknas i meddelanden om verkställighet och om hur meddelanden av andra än justitieförvaltningsmyndigheterna ska lämnas,

2) de uppgifter som med stöd av 5 § 2 mom. och 6 § 3 mom. ska lämnas den betalningsskyldige,

3) myndigheternas ömsesidiga anmälningsskyldighet och utredning av ärenden,

4) diarietext och om meddelande om verkställighetsåtgärder.

Föreslagen lydelse

54 §

Närmare bestämmelser

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om

1) de uppgifter som med stöd av 4 § 3 mom. ska antecknas i meddelanden om verkställighet,

2) de uppgifter som med stöd av 5 § 2 mom. och 6 § 3 mom. ska lämnas den betalningsskyldige,

3) myndigheternas ömsesidiga anmälningsskyldighet och utredning av ärenden,

4) hur de uppgifter som behövs för bestämmande av förvandlingsstraff ska sändas till åklagaren och från åklagaren vidare till tingsrätten,

5) diarietext och om meddelande om verkställighetsåtgärder.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 39 § och 43 a–43 d § träder dock i kraft redan den 23 november 2026.

På betalningstid som har beviljats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde före ikraftträdandet. På ärenden som avser verkställighet av förvandlingsstraff för böter och som har blivit anhängiga före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde före

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

ikraftträdandet, om förpassningen av den dömda till fängelse har behandlats av en utmättningsman vid ikraftträdandet av denna lag eller om den som dömts till förvandlingsstraff redan har förelagts en tidpunkt för anmälan till fängelset vid ikraftträdandet av denna lag. Verkställighetsåtgärderna som avser förverkandepåföljder som har blivit anhängiga före ikraftträdandet av denna lag sköts av den myndighet som skulle verkställa förverkandepåföljderna före ikraftträdandet.

2.

Lag

om ändring av strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut upphävs i strafflagen (39/1889) 10 kap. 11 § 3 mom., sådant det lyder i lag 356/2016, och ändras 2 a kap. 7 §, 10 kap. 7 §, 17 kap. 23 a § 3 mom. och 32 kap. 12 § 1 mom., sådana de lyder, 2 a kap. 7 § i lag 550/1999, 10 kap. 7 § i lag 875/2001, 17 kap. 23 a § 3 mom. i lag 14/2011 och 32 kap. 12 § 1 mom. i lag 187/2012, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 a kap.

2 a kap.

**Om böter, förvandlingsstraff och
ordningsbot**

**Om böter, förvandlingsstraff och
ordningsbot**

7 §

7 §

Eftergift i fråga om förvandlingsstraff för vite

Eftergift i fråga om förvandlingsstraff för vite

Domstolen kan avstå från att bestämma ett förvandlingsstraff som skall dömas ut i stället för ett obetalt vite, om

Domstolen kan avstå från att bestämma ett förvandlingsstraff som ska dömas ut i stället för ett obetalt vite, om förvandlingsstraffet ska anses oskäligt eller oändamålsenligt med hänsyn till

1) huvudförpliktelsen helt eller delvis har uppfyllts, eller

1) den bötfälldes personliga förhållanden eller hälsotillstånd,

Gällande lydelse

2) förvandlingsstraffet skall anses oskäligt eller oändamålsenligt med hänsyn till den förpliktigades personliga förhållanden, de övriga följder som han har åsamkats genom att huvudförpliktelsen inte har uppfyllts eller andra omständigheter.

10 kap.

Om förverkandepåföljder

7 §

När förverkandepåföljden förfaller

När domstolen avgör ett yrkande på förverkande kan den med svarandens samtycke bestämma att förverkandepåföljden förfaller, om det i föremål eller egendom som avses i 4 eller 5 § inom utsatt tid görs de ändringar som nämns i domen eller om i fråga om dem annars förfars på ett sådant sätt som anges i domen och som gör förverkandepåföljden överflödig.

Utmätningssmannen skall övervaka att de skyldigheter som nämns i domen fullgörs och besluta om förverkandet skall förfalla. Den som har dömts till en förverkandepåföljd kan överklaga beslutet i den ordning som bestäms om utsökningsbesvär. Utmätningssmannen kan av särskilda skäl förlänga den tidsfrist som avses i 1 mom. Rättsregistercentralen skall underrättas om att förverkandepåföljden har förfallit.

Den som har dömts till förverkandepåföljden ansvarar för de kostnader som ändringsarbetena och verkställigheten av domen i övrigt medför.

Föreslagen lydelse

2) straff som den bötfällda dömts till i samma rättegång där vitet har dömts ut.

10 kap.

Om förverkandepåföljder

7 §

När förverkandepåföljden förfaller

När domstolen avgör ett yrkande på förverkande kan den med svarandens samtycke bestämma att förverkandepåföljden förfaller, om det i föremål eller egendom som avses i 4 eller 5 § inom utsatt tid görs de ändringar som nämns i domen och genom vilka egendomen görs lagenlig på så sätt att det endera på egendomen anges att den är förfalskad, den falska ursprungsmärkningen eller annan märkning avlägsnas eller rättas till eller egendomen görs oanvändbar.

Den i 38 § 2 mom. i lagen om verkställighet av böter avsedda myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna ska övervaka att de skyldigheter som nämns i domen fullgörs och besluta om förverkandepåföljden ska förfalla. Den som har dömts till en förverkandepåföljd kan överklaga beslutet genom att väcka talan i saken vid Helsingfors tingsrätt eller vid tingsrätten på kändens hemort. Talan ska väckas inom 30 dagar från delfåendet av beslutet. Staten är svarande i målet och företräds av den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna. Den myndighet som sörjer för verkställighetsåtgärderna kan av särskilda skäl förlänga den tidsfrist som avses i 1 mom. Rättsregistercentralen ska underrättas om att förverkandepåföljden har förfallit.

Den som har dömts till förverkandepåföljden ansvarar för de kostnader som ändringsarbetena och verkställigheten av domen i övrigt medför.

11 §

Särskilda bestämmelser

Den som i god tro har förvärvat en panträtt eller annan säkerhetsrätt i föremål eller egendom som avses i 4 eller 5 § och som dömts förverkade kan få betalning ur föremålets eller egendomens värde, oberoende av om fordringen har förfallit eller inte. Talan i saken ska väckas vid tingsrätten på den ort där käranden har sitt hemvist eller vid Helsingfors tingsrätt inom fem år från den dag då domen i fråga om förverkandepåföljden vann laga kraft. I annat fall förfaller säkerhetsrätten.

(upphävs 11 § 3 mom.)

17 kap.

Om brott mot allmän ordning

23 a §

Förverkandepåföljd som har samband med djurskyddsbrott

Domstolen kan förordna att berörda person ska ges tillfälle att själv sälja eller på annat sätt överlåta de djur som han eller hon äger och som avses i förbudet. Om en förverkandepåföljd gäller djur som helt eller delvis ägs av någon annan än den som har meddelats djurhållningsförbud, kan den personen ges tillfälle att utan ersättning avhämta djuren. I domen ska det sättas ut en tid inom vilken djuren ska överlåtas eller avhämtas. Om djuren avhämtas eller överlåts i enlighet med domen, förfaller förverkandepåföljden.

17 kap.

Om brott mot allmän ordning

23 a §

Förverkandepåföljd som har samband med djurskyddsbrott

Domstolen kan förordna att berörda person ska ges tillfälle att själv sälja eller på annat sätt överlåta de djur som denne äger och som avses i förbudet. Om en förverkandepåföljd gäller djur som helt eller delvis ägs av någon annan än den som har meddelats djurhållningsförbud, kan den personen ges tillfälle att utan ersättning avhämta djuren. I domen ska det sättas ut en tid inom vilken djuren ska överlåtas eller avhämtas. Om djuren avhämtas eller överlåts i enlighet med domen, förfaller förverkandepåföljden. *I fråga om tidpunkten när förverkandepåföljden förfaller tillämpas dessutom 10 kap. 7 § 2 och 3 mom.*

Gällande lydelse

32 kap.

Om häleri- och penningtvättsbrott

12 §

Förverkandepåföljd

Egendom som har varit föremål för ett brott som avses i 6, 7 eller 9 § ska dömas förverkad till staten. På förverkandepåföljden tillämpas 10 kap. 11 § 3 mom.

Föreslagen lydelse

32 kap.

Om häleri- och penningtvättsbrott

12 §

Förverkandepåföljd

Egendom som har varit föremål för ett brott som avses i 6, 7 eller 9 § ska dömas förverkad till staten. På förverkandepåföljden tillämpas vad som i 10 kap. och i lagen om verkställighet av böter föreskrivs om förverkandepåföljder.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 4 kap. 8 § i utsökningsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 4 kap. 8 § i utsökningsbalken (705/2007) ett nytt 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

4 kap.

Utmätning

Utmätning

8 §

8 §

Utmätningssubjekt

Utmätningssubjekt

*Ett föremål kan inte utmätas om det har
dömts förverkat till staten med stöd av 10 kap.
i strafflagen. Om ett föremål som har dömts
förverkat har utmätts, förfaller utmätningen.*

*Denna lag träder i kraft den
20 .*

4.

Lag

om ändring av 80 § i tullagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tullagen (304/2016) 80 § 1 mom. och
fogas till 80 § ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

80 §

*Varor som säljs på tullauktion eller på något
annat sätt*

Tullen säljer på offentlig tullauktion varor
som

1) dömts förverkade till staten genom ett
lagakraftvunnet beslut,
2) överlåtits till staten,

3) har lagrats tillfälligt och inte hänförts till
ett tullförfarande eller återexporterats inom
den tidsfrist som föreskrivs i artikel 149 i
kodexen,

4) är under tullkontroll och inte kan
överlåtas av de orsaker som nämns i artikel
198.1 b i kodexen,

5) inte har avhämtats inom sex månader
efter det att Tullen har fattat beslut om att
varorna ska övergå till fri omsättning,

6) genom ett lagakraftvunnet beslut har
omhändertagits av Tullen.

Föreslagen lydelse

80 §

*Varor som säljs på tullauktion eller på något
annat sätt*

Tullen säljer på offentlig tullauktion varor
som

1) har överlåtits till staten,

2) har lagrats tillfälligt och inte har
hänförts till ett tullförfarande eller
återexporterats inom den tidsfrist som
föreskrivs i artikel 149 i kodexen,

3) är under tullkontroll och inte kan
överlåtas av de orsaker som nämns i artikel
198.1 b i kodexen,

4) inte har avhämtats inom sex månader
efter det att Tullen har fattat beslut om att
varorna ska övergå till fri omsättning,

5) genom ett lagakraftvunnet beslut har
omhändertagits av Tullen.

Bestämmelser om verkställighet av
förverkandepåföljder finns i lagen om
verkställighet av böter (672/2002). På
verkställigheten av föremål som dömts
förverkade tillämpas dessutom 2 mom. i
denna paragraf och 84 § i denna lag.

Denna lag träder i kraft den
20 .

5.

Lag

om ändring av 2 kap. 11 § i lagen om brottsbekämpning inom Tullen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om brottsbekämpning inom Tullen (623/2015) 2 kap. 11 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 kap.

**Tullens befogenheter vid
tullbrottsbekämpning**

**Tullens befogenheter vid
tullbrottsbekämpning**

11 §

11 §

Verkställighet

Verkställighet

Tullen verkställer utslag som gäller i av
Tullen undersökta tullbrottmål förverkad
egendom.

*Bestämmelser om verkställighet av
förverkandepåföljder finns i lagen om
verkställighet av böter.*

*Denna lag träder i kraft den
20 .*

6.

Lag

om ändring av 13 § i lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror (897/2013) 13 § som följer:

Gällande lydelse

13 §

Förverkandepåföljder samt kostnader i samband med beslag

Bestämmelser om förverkandepåföljder finns i 10 kap. i strafflagen. *Olagligt timmer eller olagliga trävaror som döms förverkade till staten får säljas på offentlig auktion.*

Verksamhetsutövaren ska till staten betala de kostnader som lagringen av timret eller trävarorna medför under den tid de är beslagtagna.

De kostnader som avses i 2 mom. får dras av från priset för det timmer eller de trävaror som sålts på offentlig auktion. Verksamhetsutövaren ska dock till staten betala de kostnader som inte kan täckas genom försäljningen av timret eller trävarorna på offentlig auktion.

Föreslagen lydelse

13 §

Förverkandepåföljder samt kostnader i samband med beslag

Bestämmelser om förverkandepåföljder finns i 10 kap. i strafflagen. *Bestämmelser om verkställighet av förverkandepåföljder finns i lagen om verkställighet av böter (672/2002).*

Verksamhetsutövaren ska till staten betala de kostnader som lagringen av timret eller trävarorna medför under den tid de är beslagtagna.

De kostnader som avses i 2 mom. får dras av från priset för det timmer eller de trävaror som sålts. Verksamhetsutövaren ska dock till staten betala de kostnader som inte kan täckas *med medlen från försäljningen.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag

om ändring av 15 § i lagen om inteckning i bil

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om inteckning i bil (810/1972) 15 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1156/2013,
som följer:

Gällande lydelse

15 §

Om en bil som är införd i registret utmäts eller beläggs med kvarstad eller om ägarens egendom upplåts till konkurs, ska åtgärden samt dagen då utmätning skedde, bilen belades med kvarstad eller konkurs inleddes antecknas i registret.

Föreslagen lydelse

15 §

Om en bil som är införd i registret utmäts, beläggs med kvarstad eller döms förverkad till staten eller om ägarens egendom upplåts till konkurs, ska åtgärden samt dagen då utmätning skedde, bilen belades med kvarstad, *förverkandepåföljd dömdes ut* eller konkurs inleddes antecknas i registret.

Denna lag träder i kraft den
20 .

8.

Lag

om ändring av 9 § i fartygsregisterlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i fartygsregisterlagen (512/1993) 9 § 3 mom., sådant det lyder i lag 545/2021, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

9 §

Anteckningar som ska införas i registret

Anteckningar som ska införas i registret

I registret antecknas även inteckningar som har fastställts i fartyget samt uppgifter om sådan utmätning eller kvarstad som gäller fartyget, uppgifter om ägarens konkurs samt ändringar i dessa uppgifter. Om det är fråga om ett fartyg som avses i 2 mom. 6 punkten antecknas dock inte inteckningar som har fastställts i fartyget. (18.6.2021/545)

I registret antecknas även inteckningar som har fastställts i fartyget samt uppgifter om sådan utmätning, *förverkandepåföljd* eller kvarstad som gäller fartyget, uppgifter om ägarens konkurs samt ändringar i dessa uppgifter. Om det är fråga om ett fartyg som avses i 2 mom. 6 punkten antecknas dock inte inteckningar som har fastställts i fartyget.

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag

om ändring av 7 § i lagen om ett bostadsdatasystem

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ett bostadsdatasystem (1328/2018) 7 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

7 §

Utmätning, säkerhetsåtgärd, konkurs och företagssanering

Uppgift om utmätning och säkerhetsåtgärd som avser en aktie antecknas i aktielägenhetsregistret efter anmälan från den behöriga myndigheten. Registeranteckningen ska specificera den grund utifrån vilken uppgiften antecknats i registret.

Föreslagen lydelse

7 §

Utmätning, säkerhetsåtgärd, konkurs och företagssanering

Uppgift om utmätning, *förverkandepåföljd* och säkerhetsåtgärd som avser en aktie antecknas i aktielägenhetsregistret efter anmälan från den behöriga myndigheten. Registeranteckningen ska specificera den grund utifrån vilken uppgiften antecknats i registret.

Denna lag träder i kraft den
20 .

10.

Lag

om ändring av 219 § i lagen om transportservice

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om transportservice (320/2017) 219 § 3 mom. 4 punkten, sådan den lyder i lag 301/2018, som följer:

Gällande lydelse

219 §

*Allmänna uppgifter som förs in i trafik- och
transportregistret*

I registret får dessutom i fråga om fysiska
personer, juridiska personer och trafikmedel
föras in för registrets syfte nödvändiga
uppgifter om

4) konkurs, skuldsanering, företagssanering,
utsökning, beslag *och* kvarstad,

Föreslagen lydelse

219 §

*Allmänna uppgifter som förs in i trafik- och
transportregistret*

I registret får dessutom i fråga om fysiska
personer, juridiska personer och trafikmedel
föras in för registrets syfte nödvändiga
uppgifter om

4) konkurs, skuldsanering, företagssanering,
utsökning, beslag, kvarstad *och*
förverkandepåföljder,

Denna lag träder i kraft den
20 .

11.

Lag

om ändring av lagen om domstolars skyldighet att informera om vissa avgöranden

I enlighet med riksdagens beslut
fögas till lagen om domstolars skyldighet att informera om vissa avgöranden (373/2010) en
ny 1 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 a §

*Domstolarnas skyldighet att tillkännage
avgöranden som gäller förverkandepåföljder*

Domstolarna ska genast informera

*1) den berörda registermyndigheten om att
fastigheter och inskrivna särskilda rättigheter
samt annan inteckningsbar egendom dömts
förverkade,*

*2) Lantmäteriverket om att aktier som ingår
i det aktielägenhetsregister som avses i lagen
om ett bostadsdatasystem (1328/2016) dömts
förverkade,*

*3) den berörda registermyndigheten om att
patent och andra registrerade immateriella
rättigheter dömts förverkade,*

*4) den som för värdeandelsregistret om att
värdeandelar och rättigheter som hänför sig
till värdeandelar dömts förverkade,*

*5) den förmedlare som sköter options- och
terminskontot i fråga och i annat fall det
berörda optionsföretaget om att
standardiserade optioner och terminer dömts
förverkade,*

*6) även något annat offentligt register om
att annan än i 1–5 punkten avsedd egendom
dömts förverkad, om uppgifter om
förverkandet kan föras in i ett sådant register.*

*Det ska också informeras om upphävande
av ett avgörande som gäller förverkande, när
avgörandet har vunnit laga kraft.*

*Denna lag träder i kraft den
20 .*